

K.K.T.C

YAKIN DOGU ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZİN ADI

ÖZDEN SELENGE' NİN ROMANLARININ POSTMODERN ÖZELLİKLERİ

Hazırlayan: SÜLEYMAN SELMAN CANBOL

Öğrenci No: 20134983

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Şevket ÖZNUR

Lefkoşa, Haziran 2015

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı
Yüksek Lisans Tez Savunması

Tezin Adı: Özden Selenge'nin Romanlarının Postmodern Özellikleri

Hazırlayan: Süleyman CANBOL

Tez 23.06.2015 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından Yeni Türk Edebiyatı Dalında
Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği/~F çöşüşü ile kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

Q~

Prof. Dr. Ali Efdal ÖZKUL
Jüri Başkanı

Yakın Doğu Üniversitesi
Atatürk Eğitim Fakültesi Tarih
Öğretmenliği Bölüm Başkanı

Doç. Dr. Şevket ÖZNUR
Tez Danışmanı

Yakın Doğu Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim
Üyesi

Doç. Dr. Esra KARABACAK

Yakın Doğu Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkan
Yardımcısı

Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün Onayı

Prof. Dr. Çelik ARUOBA-Dr. Muhittin ÖZSAĞLAM
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü/ Müdür Yardımcısı

ÖZ

20. yüzyıl başlarında roman estetiği, geleneksel roman estetiğinden biçim, kurgu, imge, anlatı teknikleri ve zaman algısı konusunda farklılıklar gösterir. İlk kez 1960'lı yıllarda Amerika'da ortaya çıkan postmodern edebiyat terimi, bir yeni edebiyat estetiği olarak üstkurmaca sözcüğüyle karşılaşılır. Günümüzde Postmodern romanların en belirgin özelliği olarak kabul edilen üstkurmaca, romanın asıl konusu haline getirmeyi sağlayan uygulamalar bütünüdür. Üstkurmaca tekniğinin sıkça kullanıldığı, tarihi gerçeklerle kurguyu iç içe vererek tarihten yararlanan postmodern roman sıra dışı kurgusuyla dikkatleri üzerine çekmeyi başarmıştır. Postmodern romanlarda olayları anlatan anlatıcı etkin bir rol üstlenir. Anlatıcı, sık sık fikir beyan eder ve adeta romanı yönlendirir. Postmodern romanın anlatıcısı bu yönüyle okuyucuyu peşinden sürükler. Postmodern romanlarda mekan kavramı belirsizdir. Bir postmodern romanda uzun uzan mekan tasviri yapılmaz. Çoğu zaman mekana ait genel özellikler verilir ve geri kalanını okuyucunun kendi zihninde oluşturması beklenir.

Günümüz Türk edebiyatında Oğuz Atay'ın Tutunamayanları'yla başlayan değişim ve postmodernizme atılan ilk adım, Orhan Pamuk'un, Kara Kitap ve sonrasında yazdığı pek çok romanında üstkurmaca tekniği kullanılarak devam etmiştir. Dünya Edebiyatı'nda Umberto Eco, Gülün Adı romanıyla; James -Joyce, Ulysses romanlarında postmodernizmin etkileri açıkça görülür.

Postmodernizm, 1980 yıllardan sonra Kıbrıs Türk Edebiyatı etkilemeye başlamıştır. Kıbrıs Türk Edebiyatında özellikle Özden Selenge'nin romanlarında postmodernizm özellikleri görülür. Bu tez çalışmamızda, Kıbrıs Türk Edebiyatı yazarlarından Özden Selenge'nin romanlarında, "Postmodern Söylem" biçiminde kavramlaştırılan postmodernizmin özellikleri ve romanlarındaki etkileri ele alınacaktır.

ABSTRACT

The early 20th century novel aesthetics and the aesthetic form of the traditional novel differ in fiction, image, narrative and the perception of time. The term postmodern literature emerged in America in the 1960s, it met with a new literature Metafiction word as aesthetic. Today, the most prominent feature of the postmodern novels accept metafiction are applications that provide a whole to make the actual subject of the novel. Common uses for the technique of top fiction, historical fiction with reality by giving them a history that take advantage of nested postmodern novel has managed to attract the attention of extraordinary fiction. Postmodern novel describing the Narrator takes on an active role in events. The narrator declares ideas and often leads to almost novel. Narrator of the postmodern novel leads the reader after this direction. The concept of space in the postmodern novel is uncertain. Long stretches depiction of space is not done in postmodern novels. Most of the time the place is given to the General features and the rest are expected to throw in his own mind of the reader.

Contemporary Turkish literature began to change and in Oguz Atay's *Tutunamayanlar* and history the first step, Orhan Pamuk's *Kara Kitap*, and then wrote a many novels continued using the top fictional technology. World Literature in Umberto Eco's *Gülün Adı* ; James Joyce's *Ulysses* is clearly seen in the effects of postmodernism.

Postmodernism has begun to affect Cyprus after the 1980 Turkish Literature. Cyprus Turkish Literature especially Özden Selenge's novels Postmodernism characteristics. this thesis study, the authors of the Turkish Cypriot Literature Ozden Selenge's novel, "The Postmodern Discourse"; effects in the form of postmodernism conceptualized and novel features will be discussed.

ÖNSÖZ

Tez çalışmamızı Kıbrıs Türk Edebiyatı'nın önemli yazarlarından olan Özden Selenge üzerine yapılmıştır. Tezimizin konusu "*ÖZDEN SELENGE' NİN ROMANLARININ POSTMODERN ÖZELLİKLERİ*" dir. Lale Yüreğim Beyaz, Alkyone Deniz Kuşu, Sana Sevdam Sarı, Korkma Ay Doğacak ve Bir Kalp Çizildi, adlı romanlarını okuyup incelenmiştir. Belirtmiş olduğumuz romanların tahlilini; kişiler, yer-zaman, ana fikirlerini, genel değerlendirmelerini yaptık ve romanlarda bulunan postmodernizm özellikleri belirtilmiştir.

Tezimiz üç bölümden oluşmaktadır.

İlk bölümde, genel hatlarıyla postmodernizm hakkında ve postmodernizmin edebiyata etkileri (anlatıcı, zaman, dil ve üslup, mekan, kurgu, Kahraman (kişi) Kadrosu) üzerine bilgi verilmiştir. Hemen arkasından da postmodernizmin Türk Edebiyatına etkisi (anlatıcı, zaman, dil ve üslup, mekan, kurgu, Kahraman (kişi) Kadrosu) üzerine kısa bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde, İlk aşamada Kıbrıs Türk Edebiyatı anlatılmıştır. İkinci aşamada Kıbrıs Türk Edebiyatı'nın önemli yazarlarından olan Özden Selenge hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Üçüncü aşamada ise, Özden Selenge'nin romanları Sana Sevdam Sarı, Lale Yüreğin Beyaz, Alkyöne Deniz Kuşu/Korkma Ay Doğacak, Bir Kalp Çizildi romanları tek tek incelenmiştir. İnceleme; romanların özeti, romanların kahraman kadrosu ve romanlarda görülen postmodernist öğeler örneklerle açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde, son söz, kelime indeksi ve kaynakçaya yer verilmiştir.

Kelime indeksi yazılırken BENER Hakkı Hakkeri'nin sözlüğünden yararlanılmıştır.

Çalışmamın başlangıcından sonuna kadar bana büyük bir sabırla katlanan, bilgisi ve tecrübesiyle yardımcı olan, yakın ilgi ve desteğiyle beni yüreklendiren, değerli hocam ve danışmanım Doç.Dr. Şevket Öznur'a teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Beni yetiştiren, okutan ve en önemlisi ne olursa olsun bana olan inançlarını ve güvenini kaybetmeyene' maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, beni her konuda güdüleme;;i başarabilen ve yılmadan çalışmaya devam etmemin coşkusu duymamı sağlayan aileme; annem Nazife CANBOL, babam Mehmet CANBOL, kardeşim Serdar CANBOL'a minnet ve sevgilerimi sunuyorum.

Bu çalışmanın hazırlanma aşamasında benden dostluğunu esirgemeyen beni her zaman motive eden, ne zaman zor durumda kalsam anında yanı başımda bulunan, bu hayatta kardeşim kadar değer verdiğim iki insan Engin YAŞAR ve Rıza Tolga YALÇINKAYA'ya yürekten teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

TEZ JÜRİSİ	I
ÖZ	II
ÖNSÖZ	IV
İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR	VIII

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Postmodernizm	
1.2. Postmodern Edebiyat	4
1.2.1. Anlatıcı	8
1.2.2. Zaman	8
1.2.3. Dil ve Üslup	9
1.2.4. Mekan	9
1.2.5. Kurgu	10
1.2.6. Kahraman (Kişi) Kadrosu	10
1.3. Türk Romanında Postmodernizm	11
1.3.1. Anlatıcı	13

1.3.2. Zaman	14
1.3.3. Dil ve Üslup	14
1.3.4. Mekan	14
1.3.5. Kurgu	14
1.3.6. Kahraman (Kişi) Kadrosu	15
II. BÖLÜM	16
1. KIBRIS TÜRK EDEBİYATI	16
2.1. Kıbrıs Türk Edebiyatı Tarihçesi	16
2.1.1 Osmanlı Dönemi Kıbrıs Türk Edebiyatı	16
2.1.2. İngiliz Sömürge Dönemi Edebiyatı	17
2.1.3. 1960 Sonrası Kıbrıs Türk Edebiyatı	18
2.1.4. Kıbrıs Türk Edebiyatı'nda Roman	21
2. ÖZDEN SELENGENİN ROMANCILIGI	22
2.2.1 Özden SELENGE (SARAK) Kimdir?	22
2.2.2 Özden SELENGE (SARAK)'nin Hayatı	22
2.2.3. Özden SELENGE (SARAK)'nin Edebi Kişiliği ve Sanatı	22
2.2.4. Özden SELENGE'nin eserleri	24
2.3. Özden SELENGE (SARAK)'nin Romanları	26
2.3.1. Sana Sevdam San	26
2.3.1.1. Kişiler	32

2.3.1.2. Romanda Görülen Postmodern Örnekler	33
2.3.2. Lale Yüreğin Beyaz	36
2.3.2.1. Kişiler	43
2.3.2.2. Romanda Görülen Postmodern Örnekler	44
2.3.3. Alkyöne Deniz Kuşu	46
2.3.3.1. Kişiler	51
2.3.3.2. Romanda Görülen Postmodern Örnekler	52
2.3.4. Korkma Ay Doğacak	54
2.3.4.1. Kişiler	73
2.3.4.2. Romanda Görülen Postmodern Örnekler	74
2.3.5. Bir Kalp Çizildi	76
2.3.5.1. Kişiler	100
2.3.5.2. Romanda Görülen Postmodern Örnekler	101
III BÖLÜM	105
SON SÖZ	105
KAYNAKÇA	106
SÖZCÜK İNDEKSİ	108

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
S.	Sayı
s.	sayfa

I.BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. POSTMODERNİZM

Postmodernizm kelime olarak, İngilizcede Past; "sonra", modern; "çağdaş" sözcüklerinin, birleşmesinden oluşmuş bir sözcüktür. Türkçe karşılığı "modernizm sonrası" dır. Yani, modernizmden sonra gelen aşama olarak belirtilir. Modernizmin sorgulanması, daha ileri boyutlara taşınması, postmodernizmin çıkış noktasını oluşturur.

Postmodernizmin doğması ve gelişmesi konusunda birçok görüş vardır. Mesela; Sarup, *"Post - Yapısalcılık ve Postmodernizm "* adlı yapıtında, "Postmodernizm terimini 1960'da New York'taki sanatçılar ve eleştirmenler arasında çıktı ve 1970'lerde Avrupalı kuramcılar tarafından geliştirildi." ¹ şeklinde açıklamaktadır. Nesrin Kale, postmodern terimi ilk kez kullanan kişinin Arnold Toynbee olduğunu belirtir. Toynbee'nin *"Bir Tarih İncelemesi"* adlı eserinde, modern dönemin I. Dünya Savaşı'yla sona erdiğini belirtir ve bundan sonraki dönem postmodern dönemdir.²

Dilek Doltaş'ın *"Postmodernizm ve Eleştirisi"* kitabını incelediğimizde, postmodernizm sözcüğü ilk kez Federico De Oniz'in yazmış olduğu *"İspanyol ve Hisponik Amerikan Şiiri Antolojisi"* isimli yapıtında karşımıza çıkar.³

Postmodernizm ilk olarak felsefe, edebiyat, güzel sanatlar, gibi alanlarda ortaya çıkmıştır. "Roland Barther, Martin Heidegger, Friedrich Nietzsche, Marcel Duchman, Jacques Lacan, Edmund Husserl ve Ludwig Wittgenstein gibi isimler postmodern bakış açılarının habercileri; Jean François Lyotard, Ferdinand de Saussure, Henri Lefebvre, Jacques Derrida, Guy Debar, Michael Foucault, Julia Kristeva, Jean Baudrillard, Gilles Deleuze ve Richard Rorty" ⁴ gibi isimler ise postmodern felsefenin en önemli temsilcileri arasında kabul edilirler.

Modernistlerin 20. yüzyılın başlarında edebiyat estetiği - özellikle romanda - ve sanatta gerçekleştirdikleri biçimsel ve kurgusal odaklı köklü değişimler yüzyılın sonuna dek sürer. Fransız postmodern düşünür Jean François Lyotard'ın, "postmodern durum" biçiminde tanımladığı "olağanüstü bir toplumsal yaşamın edebiyatı" modernizm sonrası edebiyattır.⁵

¹ Sarup MADAN, Post-Yapısalcılık ve Postmodernizm, çev. A.Baki Güçlü, Ark Yayınevi, Ankara,1997, s.158.

² Nesrin KALE, "Modernizmden Postmodernist Söylemler Doğru", Doğu Batı Dergisi, S.19, s.32-33.

³ Dilek DOLTAŞ, Postmodernizm ve Eleştirisi, İnkılap Yayınları, İstanbul, 2003, s.34.

⁴ Yavuz BAYRAM, "Postmodernizm Üzerine", Baykara Dergisi, Çorum, 2007, S.5, s.38.

⁵ Nilay İŞIKSALAN, "Postmodern Öğreti ve Bir Postmodern Roman Çözümlemesi: Kara Kitap/Orhan Pamuk", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2007, Cilt:7/S.2, s.422 -423.

Postmodern romanın kökleri, öncelikle postmodern durumun ve postmodern düşüncenin ortaya çıkmasından çok daha eskilere gider. Daha klasik roman olarak adlandırılan roman gelenegi içinde bile postmodern romana ait öğelerin görülmesi sözkonusudur. Hatta roman türünün öncü metinlerinde postmodern romanın özellikleri olarak kabul edilen girişimler görülür. Jale Parla, Don Kişot 'un bir anlatı türü olarak romanın öncüsü olduğu kadar, üst-kurmaca, temsilin sorunsallaştırılması, parodi, ironi öğelerini de barındırdığını, bu bakımdan Miguel de Cervantes'in ve kitabının modernitenin öncü yazarlarından ve yapıtlarından olduğu kadar postmodernizmin de habercisi olduğunu belirtir.⁶

"Modernizmin çokfazla akılcı, çokfazla işlevsel yapısından, özellikle gelişmiş, endüstrileşmiş ülkelerdeki insanlara bakınca, onların farklılaşma arayışları, biraz akıldan uzaklaşma, rasyonellikten ulaşma, her şeyin işlevsel olmasından uzaklaşma hayalleri doğmuş, böylece postmodernizm için uygun bir zemin oluşmuştur. "⁷

Dünyada yaşanan olumsuzlukların yanında savaşlarında getirdiği olumsuz etkiler postmodernizmin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Postmodernizm, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bilimsel ve zihinsel bilgi üretiminde, Aydınlanma filozoflarının genel çerçevesini çizdiği modern paradigmanın sarsıntı geçirmesi sonucu ortaya çıktığı söylenebilir.

Postmodernizm, eserin hem gerçek hem hayali yanıyla ilgilenir. Bundan dolayıdır ki postmodern sanatçılar eserlerinde birden çok anlatım tekniğini kullanabilirler. Postmodernlerin bilime ve bilgiye yaklaşımı, modern bilgi anlayışından kopmayı ifade etmektedir, yani Postmodern sanat, modern sanattan, tamamen kopmayı dile getirmektedir. Çünkü modern sanatçı eserlerinde sürekli rekabet halinde tutmalı ve sanatını sürekli ileriye götürmelidir. İşte bu yüzden, modern sanatçı ilerici olmalı yol gösterici olmalıdır.

Postmodernizm' de merkez değil, çok merkezlilik esastır. Bu sistem içinde insan bütünsel tutarlı bir akıl, tarih inşa eden özne değil; sürekli oluş halindeki, etkileyen ve etkilenen, bütünlükten ve tutarlılıktan yoksun, çeşitli özne konumlarından konuşan, çelişkilere düşen bir kimliğe sahiptir.⁸

Hakan Sozyek, *"Türk Romanında Postmodernist Yöntemler ve Yönelimler"* isimli makalesinde postmodernizmi, "modernizmin temelini, akılcılığa ve aydınlanma felsefesine

⁶ <http://postmodern-roman.nedir.org> (11.10.2014) (çevirim içi)

⁷ Yavuz BAYRAM, "Postmodernizm Üzerine", Baykara Dergisi, Çorum, 2007, S.5, s.37.

⁸ N AKSOY ve B AKSOY, "İki Aydınlanma", **Birikim** Dergisi, Ocak 1992.

dayanan bilgi yada bilgilendirme sistemi ve bu bilgi sistemi içinde orta çıkan kurumun ideolojisi ve her türlü avangart oluşumu eleştirme, olumsuzlama etkinliğidir." ⁹ şeklinde tanımlıyor.

1960'lı yıllarda New York'ta Pop - art (sanatı tüketim toplumuna uyarlamak için oluşturulmuş akımdır.) anlayışı ortaya çıkmış ve olağan modern sanat akımını ters yüz etmiştir. Bu anlayışa göre, *"sanata bir misyon yüklenmeyecek, sanatçı yönlendirilmeyecek ve sanat sürekli bir geçmişten kopuş, ilerlemeci ve mesaj kaygılı eser üretme çabası taşımayacaktır. Üstelik eserler artık elit kesimler için değil; halkçı anlayışla, kitleler için üretilecektir."*¹⁰ Postmodern sanatta, sanatın yaşamı yansıtmayı gerektğine inandığı için tüm eserlerde hayatın taklitlerinin, yansımasının olması gerektğine inanmış ve bu yönde eserler üretme çabası içine girilmiştir.

Postmodern anlayışa göre; yazılan bir metinde verilmek istenilen mesajı anlamak hem boşuna hem de gereksizdir. Çünkü okur, bu tür metinlerden sonuç çıkarmak yerine metine katkıda bulunmalıdır. Postmodernizm incelendiğinde belli bir temel ilkelere bağlı kalmadığı görülür. Kurlsızlık, postmodernizmde kural halini almıştır ve postmodernizme göre, olmayacak, yapılmayacak hiçbir şey yoktur. *"Temel felsefeye sahip olmayan postmodernizm, önemli postmodern düşünürlerden biri olan Jean Francois Lyotard tarafından "postmodernizm " olarak değil de "postmodern durum " olarak adlandırılmıştır."* ¹¹

Jean Francois Lyotard postmodernizm terimini fiilen kullanan ve postmodernist olarak adlandırılan birkaç düşünürden biridir. Şimdi postmodernizmin önemli düşünürlerinden olan Jean Francois Lyotard ve Michel Foucault'ın postmodernizm hakkındaki düşüncelerine değineceğim.

Michel Foucault; *Bilimsel bilginin doğasında olan, "herkesçe kabul edilebilirlik" anlayışına karşıdır. Modern bilginin doğasındaki uzlaşmayı tüm postmodern düşünürler gibi reddeder. Bu karşıtlığını "Foucault 'un arkeolojisi" olarak belirlediği çalışma ve düşün tarzında ortaya koyar. Modern bilgiyi sadece baskı aracı olarak gören düşünür, arkeolojisinde "geçmiş kazarak, günümüzde aşına olduğumuz şeylere yani anlamlar yükleme peşin de dir."* ¹²

⁹ Hakan SOZYEK, "Türk Romanında Postmodernist Yöntemler ve Yönelimler", Hece Dergisi, Mayıs - Haziran - Temmuz 2002, S. 65 - 66 - 67 (Türk Romanı Özel Sayısı), s. 493

¹⁰ <http://omerergun.com/yonetim/resimdosyalar/postmodernizm.pdf> (11.10.2014) (çevirim içi)

¹¹ Şaylan GENÇAY, Postmodernizm, İmge Kitabevi, ANKARA, 2006, s.53 ([www.Belgeler.com/blg/8m-postmodernizm -kavrami](http://www.Belgeler.com/blg/8m-postmodernizm-kavrami) - 18.10.2014)

¹² [www.omerergun.com/yonetim/resimdosyalar/postmodernizm. pdf](http://www.omerergun.com/yonetim/resimdosyalar/postmodernizm.pdf) (11.10.2014) (çevirim içi)

Jean Francois Lyotard; *"Postmodernliği bir "durum" olarak değerlendiren Lyotard, modernizmin getirdiği rasyonalite anlayışına ve bu anlayışla oluşan bilgiye karşı çıkmıştır. İnsanlar, modern bilgiyi edinmeye çalışırken o bilgiyi yaratan ya da o metni yazan kişi gibi değil, kendi arzuları doğrultusunda bir anlam yükler bilgiye. Yani önemli olan, yazarın düşüncesi değil, okurun istekleridir."*¹³

Lyotard'a göre, bilgi ve bilim kişiden kişiye göre değişen yapıya sahiptir.

*"Postmodernist anlayış, gerçeklerin de yapay ve kurmaca olduğunu, bunların mevcut kültürler tarafından insanlara dayatıldığını; böyle teknoloji, bilim ve kültür ortamında ferdin yok olduğunu dile getirir. Fertler kitleleştirilerek yok edilmektedir. Kimlikler gruplara göre tayin edilmekte ve insanlar bir takım kategorilere ayrılmaktadır. Şu halde kavramlar sorgulanmalı, körüne körüne benimsenmemelidir."*¹⁴

*Kısaca özetlemek gerekirse Postmodernizmle, eski aşamaya özgü her şeyin bittiğini, kuram, ideoloji, insancılığa da avangard gibi kültürel değer ya da eğilimlerin son bulduğunu söyleyebiliriz. İnsan ve topluma yönelik her türlü düzenleme önerisi, bireyin özgürlüğünü kısıtlayacağı gerekçesiyle reddedilmektedir."*¹⁵

1.2. POSTMODERN EDEBİYAT

Postmodern romanın kökü incelendiğinde postmodern düşüncenin ortaya çıkmasından çok daha öncelere gider. Klasik dönemde daha postmodern romana ait öğeler gözümüze çarpar. Don Kişot romanı incelendiğinde postmodernizmin özellikleri olan üst - kurmaca, temsilin sorunsallaştırılması, parodi, ironi gibi öğeleri içinde barındırdığı göze çarpar. Bu roman her ne kadar modern romanın öncüsü sayılsa da aslında postmodernist romanında habercisidir diyebiliriz.

Postmodern romanın köklerinden birisi de Beat Kuşağı olarak adlandırılan yazarlara uzanır. Jack Kerouac ve Allen Ginsberg'in bu kuşağın ruhunu yansıtan avangard yapıtları ve William Burroughs'un kitapları, anlatı geleneğinde sürrealizme benzeyen bir eğilim olarak belirginleşir. Macera, coşku ve cinsel fantezi/erdeki yoğunluk, sanat-dışılık ve toplumu ve onun

¹³ a.g.e

¹⁴ Yavuz BAYRAM, "Postmodernizm Üzerine", **Baykara Dergisi**, Çorum, 2007, S.5, s.39.

¹⁵ Şaylan GENÇAY, **Postmodernizm**, İmge Yayınları, Ankara, 2002, s.41.

*taleplerini reddedişdeki bireysel radikallik bu kuşağın özellikleri olarak bilinir; yazınsal alanda da tam bu şekilde bir içerik ve söylem yapısı kullanmışlardır. Post modern romanlarda bu tür etkileri görmek mümkündür.*¹⁶

Postmodern roman terimi, ilk kez Amerika'da İhab Hassan¹⁷ adlı edebiyat eleştirmeni tarafından, 1960'lı yılların başında ortaya atılarak postmodern edebiyatın oluşturulmaya başlanır.

"Yeni edebiyatı tanımlamak için kullanılan metafiction terimi, kurmacanın doğasını ve yapısını ele alan bu edebiyatın özüne daha uygun bulunur. 1950'li yıllarda yeni öz ve biçimiyle gündeme gelen, yeni ilke ve kurallardan oluşan edebiyat, kendisini tanıtmayı amaçlayan yeni bir isim hak ettiyse de kendisini yeniliğiyle ifade edecek bir sözcük bulmakta zorlanır, çünkü yeni edebiyat, yeniliği, terimleşmiş de olsa tek sözcükle sunamaz, önce yeni olarak kabul edilmeyi bekler. Amerikan edebiyat araştırmacılığında hatırı sayılır bir üne sahip olan ve toplumdaki değişimleri kuramsal boyutta Radical Innocence (Köktenci Masumiyet); The Literature of Silence (Sessizliğin Edebiyatı); Paracriticisms: Seven Speculations of the Times (Öte Eleştiriler-Zamanın Yedi Spekülasyonu) adlı yapıtlarına taşıyan İhab Hassan, böyle bir dönemde edebiyatın genel eğilimlerini yakalamaya çalışır ve yeni Amerikan roman kahramanında, eskiden farklı, ayırıştırıcı şu nitelikleri sıptar:

1. İnsani eylemlerin "şans ve absürdlük" tarafından yönetildiğini
2. Hiçbir ahlaki davranış normunun bulunmadığını
3. Yabancılaşmanın insani yaşamın durumu olduğunu
4. İnsani güdülerin "ironi ve çelişki"yle nitelendiğini
5. İnsani bilginin "sınırlı ve göreceli" olduğunu kabul etmesiydi." ¹⁸

Amerikalı edebiyat eleştirmenleri Susan Sontag ile Leslie Fiedler ise daha sonraki süreçte, postmodern düşüncenin ışığında farklı bir edebiyat estetiği oluşturulması konusundaki söylemleriyle ilgi çekerler. Leslie Fiedler'in yazdığı, *"Cross The Broad Close The Gap"* (Sınırı Geç, Hendeği Kapa) adlı makalesi, postmodern edebiyatın manifestosudur. ¹⁹ Doğrusunu söylemek gerekirse bu manifestoda geleneksel edebiyatın estetiğine karşı çıkmıştır, diyebiliriz.

¹⁶ <http://www.postmodern-roman.nedir.org> (11.10.2014) (çevirim içi)

¹⁷ Nilay IŞIKSALAN, "Postmodern Öğreti ve Bir Postmodern Roman Çözümlemesi: Kara Kitap/Orhan Pamuk" Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2007, Cilt:7/S.2, s.:419 -466.

¹⁸ a.g.e

¹⁹ a.g.e

Edebiyatın yaşamla bütünleşmesini, sıradan okurla buluşmasını, amaçlayan bu karşı çıkış, yansıtmacı geleneğin sanat anlayışını, modernizmin sosyo-kültürel çizgideki doğrularını, modernizmin seçkinci yönünü sarsmaya başlamış, kendisinin savunduğu anlayışta yeni eserler yazılmaya başlanmıştır.

*"Postmodern romancı, hem yazarın hem anlatının sürekli devrede olması, metin içinde birçok anlatıcı sese imkan vermesi, anlatı içinde anlatılanların iç içe geçmesi ya da anlatı içinde başka bir anlatının ya da anlatıların izinin sürülmesi türünde öğeler görülür. Bu noktada, " anlamı üreten okurdur." düşüncesi belirginlik kazanır."*²⁰

Postmodern romanda olay örgüsünden daha çok olayların ön plana çıkması söz konusudur. Postmodern romanda metin anlamını tamamlayıp bitirmez aksine hiç bir zaman tamama erişmez, her okumada metni bir kez daha değerlendirmeye açıktır. Diğer bir deyişle, postmodern edebiyatta önemli olan ne yazıldığı değil, nasıl yazıldığıdır. Postmodern romanda, modern romanın aksine ele alına konular, biçim veya roman yazıldıktan sonra ortaya çıkan bütünün hiçbir önemi yoktur. Bundan dolayıdır ki postmodern edebiyat belli bir amaca hizmet etmeye karşı çıkar.

*Jale Parla, postmodern romanda okur - yazar - metin ilişkisini şu şekilde belirtmektedir: " Hiçbir metin tamamlanmış bir bütün değildir. Bu da okur ve yazarın yeni bir konumda düşünmemizi gerektirir. Okur ve yazar dil denizinde sözcüklerin anlamlarının dalgalar gibi birbirini izlediği bir devrim içinde yüzerken, metinler, benlikler, kimlikler ve yorumlarda yeni göstergelere dönüşürler. Kısaca söylemek gerekirse, bu epistemolojiye göre, belirleyebileceğimiz yazar, okur, metin yoktur; yalnızca o metin aracılığıyla oluşan söylemler vardır."*²¹

Postmodernist romanlarda kullanılan başlıca teknikler şunlardır; Üst kurmaca, Metinlerarasılık, Söylem Çoğulluğu, Okur merkezlilik, İroni, Pastiş, Kolaj, Metafor, Alegori' dir.

Hakan Sazyek, *"Türk Romanında Postmodernist Yöntemler ve Yönelimler"* isimli makalesinde postmodern romanın, klasik ve modern romandan farkını ortaya koymuştur; "klasik yazar, nesnel gerçeklik içinde önemli bir sorunsal çerçevesinde ele aldığı konusunu kapsamı oldukça belirgin olgu - figüratif kadro - mekan - zaman çerçevesinde içine aktarır. Bu yansıtma işlemi aracılığıyla anlatılan içerik evreni ortam, kişilerin belirginliği, zamanın

²⁰ <http://www.postmodern-roman.nedir.org> (11.10.2014) (çevirim içi)

²¹ Jale PARLA, *Don Kişot'tan Bugüne Roman*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013, s. 180.

kronolojik sıralanışı bakımından okurun da kendi yaşamında kanıksamış olduğu, mantığıyla kavrayabildiği bir düzenlilik taşır. Klasik (yansıtmacı) yazar, tanık olduğu hayatın caddelerinde elinde bir ayna ile dolaştırır okuru. Kısaca hayatı yansıtırken kullandığı ölçütler nesnel gerçekliğin içinde yer alır. Daha öncede belirttiğim gibi modernist yazar da bu tür bir gerçekliği, olabildiğince öznelletirmekte ve kurguyu bozmakla birlikte, işlemeyi sürdürür. Postmodernist yazar ise klasik (yansıtmacı) tutumun verilerini nesnel gerçekliğin mümkün olduğu kadar uzağında kalarak temin etmekle onlardan ayrılır. Gerek dış gerekse iç gerçekliği yansıtma amacı olmayan postmodernist roman kurmacanın içinde kalarak bu sanal evrem işlemeyi hedefler." ²²

Kubilay Aktulum, *"Metinlerarasılık, Çokseslilik: Söyleşimcilik"* isimli makalesinde postmodern romanı şu şekilde dile getiriyor; "Öykü içinde öykü yönetimine sıklıkla başvurulması, buna bağlı olarak yapıtlarda yaratılan kopukluk izlenimi, çokseslilik, parçalılık, açıklık kısacası, "ayrışıklık" özellikleriyle belirlenen yeni bir söylem biçimi ortaya çıkmıştır. Postmodern söylemi (yazıyı) geleneksel söylemden (yazıdan) ayıran en temel özellik metinlerarasına yani farklı alanlara açılabilir olma özelliğidir. Postmodern söylem içerisinde bir metinlerarası yöntemi olan yazınsal anıştırmalara, metin dışı parçalara çokça yer verilir. Postmodern yapıtlar, içerisinde çeşitli yazınsal türlerin kesişme yeridir, yani aynı söylem içerisinde öz yaşam öyküsü, roman yazısı, yazınsal eleştiri, tarih ve ruh bilimsel, bilimsel söylemlere de yer verilir. Öyleyse postmodern metnin çoğul nitelikte bir metin olduğu ileri sürülebilir." ²³

Üst kurmaca ve metinlerarasılık, romanı postmodern roman yapan özelliktir. Postmodern metinlerde modern metinlerdeki özne önemini yitirmiştir. Her şey anlatıma göre anlamlanır ve şekil alır. Modern romanın aksine postmodern romanda özgür yapı dikkati çeker.

Modern romanda okur, olay örgüsünü kimin anlattığını bilir. Ancak postmodern romanda olay örgüsü birçok kişi tarafından anlatılabileceği gibi zaman zaman da olay örgüsünü kimin anlattığını bulmak okuyucuya düşer.

Güven Turan *"Postmodernizm Sınırlarımızdan Sızdı mı?"* isimli makalesinde şunları dile getirmektedir; "Modernist edebiyatta tür sıkı sıkıya belirlenmiş olmasına rağmen postmodernist edebiyatta tür ayrımı belirsizdir. İkinci önemli nokta, modernist yapıt birkaç

²² Hakan SAZYEK, "Türk Romanında Postmodernist Yöntemler ve Yönelimler", Hece Dergisi, Mayıs - Haziran - Temmuz 2002, S. 65 - 66 - 67 (Türk Romanı Özel Sayısı), s. 494.

²³ Kubilay AKTULUM, "Metinlerarasılık, Çokseslilik, Söyleşimcilik", Edebiyat ve Eleştiri Dergisi, Ankara, Mart- Nisan 1998, S.36, s.47 - 48

açından yorumlanırken, postmodernist yapıt okur tarafından, okunurken bir kez daha yazılmasıdır. Kısacası, postmodernist yapıt, açık bir yapıttır."²⁴

1.2.1. ANLATICI

Postmodern romanlarda anlatıcı çok önemlidir. Olayları anlatırken bir anda olay akışını durdurur ve farklı konulardan bahsetmeye başlar. Bu durum bize klasik roman anlatım tekniğini hatırlatır. Postmodern romanlarda anlatıcının klasik romanlardaki gibi olması, okuyucuya eğitici, öğretici bilgiler verdiği anlamına gelmez. Tam tersine postmodern romanlar anlatıcıları birçok konuda çelişkileri ortaya koyar. Kaldı ki okuyucuya bilgi sağlamak amacıyla metin yazmak postmodern romanın kurallarına aykırıdır.

*"Klasik romanın didaktik kimlikli yazarı, anılan işlevini yitirmekle birlikte, romana geri dönmüştür artık. Yazar romanını hem yazmakta hem de kurmacasının içinde kendine figüratif anlamda yer açmaktadır. Zira postmodernist romanda yazmak ve yaşamak iç içe geçmiştir. Postmodernist romanın anlatıcısı etkinliğinin boyutlarını kendi kurmacasında sınırlı tutmakla da kalmaz, okurla iletişim kuracak kadar genişletir."*²⁵

Postmodern romanın anlatıcısı okurla sürekli iletişim halindedir. Bu yüzden yer yer okura seslenir, okura uyarılarda bulunur. Postmodern romanların çoğunda çoğul anlatıcı kullanılır. Çoğul anlatıcı, roman kişilerinin kendi kendilerini ifade etmeleridir ve bir romanda bir den çok anlatıcı tipine yer verilmesidir. Postmodern eserlerde okuyucu eserin bir parçasıymış gibi kendisini eserin içerisinde hissederek.

1.2.2. ZAMAN

Postmodernist yazarlar, modern romanların zaman konusundaki sınırlayıcı anlayışını reddederler. Postmodern romanlarda zaman genellikle ya karmaşılaştırılır ya kronolojisi alt üst edilerek kullanılır veya belirsiz şekilde okuyucuya verilir.

Lacan' a göre zaman kavramı, " bellek, kişisel kimliğin sürekliliğinin deneyimlenmesi dil vasıtasıyla oluşur. Kişi kullandığı dil sayesinde geçmiş, şimdi ve gelecek oluşturabilir kendine."²⁶

İsmail Çeşitli, "Batı Edebiyatında Edebi Akımlar" , isimli yapıtında zaman konusuna bağlı olarak şunları söylüyor; "Postmodern romanın muhtevası, olay örgüsü, şahıs kadrosu,

²⁴ Güven TURAN, "Postmodernizm Sınırlarımızdan Sızdı mı?", Varlık Dergisi, Kasım 1992, S.1022, s.18.

²⁵ Hakan SAZYEK, "Türk Romanında Postmodernist Yöntemler ve Yönelimler", Hece Dergisi, Mayıs - Haziran - Temmuz 2002, S. 65 - 66 - 67 (Türk Romanı Özel Sayısı), s. 498

²⁶ Sarup MADAN, Post-Yapısalcılık ve Postmodernizm, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 2007, s.210

zamanı, mekanı ve anlatıcı unsurlarında gerçek olanla kurmaca olan bir aradadır. Birden çok anlatıcı ve çoğulcu bakış açısı kullanılabilir. Söz konusu anlatıcılardan biri de yazarın kendisi olabilir. Mekanlar, gerçek dünyadan alınmış bir yer olabileceği gibi, bir başka metinden alınmış bir yer de olabilir. Aynı durum olay örgüsü ve zaman içinde geçerlidir. Üstelik yazar v~ya anlatıcı, okuyucunun kendini tam romana verdiği bir anda ortaya çıkar ve olayların, insanların, mekan ve zamanların gerçek olmadığını söyleyiverir." ²⁷

1.2.3. DİL VE USLUP

Postmodern edebiyatta hiçbir şey "dil"den daha önemli değildir. Postmodern romanlarda dilin kullanılması, dilin zenginliği, dilin nasıl değiştiği önemlidir. Yazar, dili hiçbir sınır, kural tanımadan kullanır. Postmodernizme göre, dil kullanım şeklinde sınırlama yoktur. Postmodern yapıtlarda dil unsurlarının hemen hemen hepsi kullanılır. Postmodern romanlarda, konuşma dilinden, deyimlerden, atasözlerinden, argo kelimelerden, dilde kullanılmayan sözcüklerden yararlanılır. Yazar, tüm dil kurallarını çiğner, dilbilgisi kurallarını reddeder.

John W. Murphy, *"Postmodern Sosyal Analiz ve Postmodern Eleştiri"* isimli eserinde şu şekilde dile getiriyor; "Gerçeklik doğru ile yanlış konusunda dilsel tarzda oluşan varsayımlardan doğar. Dili oluşturan kurallar, konuşma eylemleri içinde meşrulaştırılır. Postmodernistler, dil etkisinin teknik olmaktan çok pragmatik olduğunu öne sürerler. Postmodernistlere göre, dilin etkisinden asla sakınılmaz. Bunun nedeni çok basittir; semboller, dünya özerkmişçesine olguları işaret etmezler, görmeler veya olguların yerine geçmezler." ²⁸

1.2.4. MEKAN

Postmodern romanlarda mekan, genelde belirsizdir ve uzun uzun mekan anlatımları yapılmaz. Mekana ait bir takım genel özellikler verilip geri kalan kısmının okuyucu tarafından kendi zihninde oluşturulması istenir.

Postmodernist yazar, metinlerarasılığı mekanda da kullanabilir. Bir başka romana ait mekan postmodern romanın mekanı olarak kullanılabilir.

Batum Menteşete, *"Bir Düşün Yolculuğu"* isimli eserinde mekan için şunları söylüyor; "postmodern yapıtlarda mekan yoktur, zone vardır. Zone, birbiri ile mantıksal

²⁷ İsmail ÇEŞİTLİ, *Batı Edebiyatında Edebi Akımlar*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2001, s.148-149

²⁸ John W MURPHY, *Postmodern Sosyal Analiz ve Postmodern Eleştiri*, çev. Hüsamettin Arslan, Paradigma Yayınları, İstanbul, 2000, s.52 - 53.

ilişkisi olmayan mekanlar demektir. Bu mekanlar yani zone'lar gerçek dünyadan alındığı gibi diğer romanlardan ve ya yazın yapıtlarından da alınabilir. Buna metinler arası diyoruz.' ²⁹

1.2.5. KURGU

Postmodern roman yazarlarının kurgu konusundaki düşünceleri farklıdır. Üst kurmaca adı verdikleri yeni bir kurgu yöntemi kullanırlar. Üst kurmacanın hakim olduğu postmodern romanlarda olay örgüsü belli kuralara göre oluşturulmaz. Çoğu yazarın bir olay oluşturmak gibi bir amacı yoktur yani olaylar geri planda kalır. Yazar, gelirim (endişe, merak, şüphe, heyecan, kaygı, ... gibi) unsurlardan yararlandığı dikkati çeker.

Hakan Sazyek, *"Türk Romanında Postmodernist Yöntemler ve Yönelimler"* isimli makalesinde postmodern romanda, kurmacadan üst kurmacaya nasıl geçildiğini anlatıyor; "Postmodernist yazar yansıtmacı (klasik) tutumun verilerini nesnel gerçekliğin mümkün olduğu kadar uzağında kalarak temin etmekle onlardan ayrılır. Gerek dış gerek iç gerçekliği yansıtma amacı olmayan postmodernist roman kurmacanın içinde kalarak bu sanal evreni işlemeyi hedefler. Postmodernist anlatıların yansıttığı, gönderme yaptığı dünyanın özellikleri bu evrenin formatlarıyla belirlenmiştir. Özellikle anlatının kurgu düzeneği oluşturulurken yansıtmacı ve modernist tarzların başvurduğu araçların tam karşısı olanlar seçilir."³⁰

Roman kurgusunun önemli parçalarından olan son açık uçludur, yani net bir şekilde söylenmez. Bunun sebebi, her okuyucu kendine göre bir sonuç çıkarması istenir. Çünkü; romanın en başından itibaren romanın içine dahil edilen okuyucuyu sonuç kısmında romanın dışına itmek istenmez.

1.2.6. KAHRAMAN (KİŞİ) KADROSU

İnsan aklının yanı sıra duygulara.sgüdülere sahiptir. Hatta duyguları ön plandadır. Bu nedenle çelişki ve farklılık postmodern kişiliğin temellerini oluşturur.

Postmodern romanlarda, roman kişileri bilindik tiplerden, rollerden çok uzaktır. Postmodern romanın kahramanları var olan sorunları ve ya bireysel yapıları ile ön plana çıkmazlar. Postmodern kişiler, belli kalıplara girmiş kişiler değildir. Roman kahramanlarında hep bir çelişki vardır.

Postmodern romanda merkezi kişi yer alır. Diğer kişiler merkezi kişinin, etrafında dönerler, ona bağımlıdırlar ya da onunla bir ilişkileri vardır. Merkezi kişi, olayların kendi

²⁹ Batum MENTEŞE, Bir Düşün Yolculuğu, Bilkamat Yayınları, Ankara, 1996, s.42

³⁰ Hakan SAZYEK, "Türk Romanında Postmodernist Yöntemler ve Yönelimler", Hece Dergisi, Mayıs - Haziran - Temmuz 2002, S. 65 - 66 - 67 (Türk Romanı Özel Sayısı), s. 494

etrafında yoğunlaşmasında ve olayların bir bütünlük oluşturmada toplayıcı özelliği vardır."³¹

Pauline Marie Rosenau, Eco ve McHale'dan yaptığı alıntıda Postmodern edebiyattaki karakterlerle ilgili şunları dile getirmiştir;

*"Postmodern roman, oyun ve şiirlerde en az teorik olarak, karakterler ve karakter gelişimi pek önemli değildir. Postmodern edebiyatta uzun karakter betimlemelerine rastlanmaz. Postmodern edebiyat odakya da biçim anlamında bireylerle ilgili değildir."*³²

1.3. TÜRK ROMANINDA POSTMODERNİZM

Türk Edebiyatı 'na roman kavramı Fransızca' dan yapılan çevirilerle girmiştir. İlk yapılan çeviri eser Yusuf Kamil Paşa'nın Fransız yazar Fenelon'dan yaptığı Telemak'tır. Dönemin yazarları birçok eserleri çevirmiştir. Hugo'dan Sefiller, Daniel Defoe'dan Robinson Crusoe, ... gibi eserler çevrilmiştir. Türk edebiyatında ilk roman olarak Şemseddin Sami'nin Taaşuk- ı Tal'at ve Fitnat isimli eseri kabul edilir.

Tanzimat dönemi yazarları ülke meseleleri, toplumsal değişim, toplum konuları, üzerine eserler verirken, Servet - i Funun dönemi yazarları ise tam tersi bir durum izleyerek bireysel konulara önem vermişlerdir. Romanlardaki karakterler karamsar, içe dönük kişilerdir.

Yıldız Ecevit, *"Türk Romanında Postmodernist Açılımlar"* isimli eserinde; "Türk edebiyatında modernist ve postmodernist özellikler, Batıda olduğu gibi, yüzyılı içine alan bir sürecin aşamaları olarak ortaya çıkmazlar. Yetmişli yıllarda Türk roman ilk avangart metinlerini üretmeye başladığında Batı avagardizmi postmodern düzlemde başlamıştı. Bu nedenle, Türk romanının, önce modern sonra postmodern sırasına göre bir gelişme gözlemlenmesi de söz konusu olamazdı. İlk avangardist Türk romanları, modern ve postmodern özellikleri aynı metinde bir arada taşırlar. Postmodern romanın modernist özelliklerinden büyük ölçüde yalıtılmış örneklerini ilk kez doksanlı yıllarda ortaya çıkmasının nedeni, modernizmin Türk edebiyatına 70 yıllık bir gecikmeyle girmesinden kaynaklanır." ³³

İlk postmodern roman Oğuz Atay'ın Tutunamayanlar romanıdır. 1970'li yıllarda Türk romanında toplumsal sorunlar işlenirken, Tutunamayanlar romanında da toplumsal sorun farklı şekilde ele alınarak bireyselleştirilmiştir. Roman anlayışımız yavaş yavaş değişmeye başlar ve postmodernist çizgide ilerlemektedir. 1990'lı yıllara gelindiğinde artık tam

³¹ Nurullah ÇETİN, Roman Çözümleme Yöntemi, Öncü Basımevi, Ankara, 2003, s.182 - 183.

³² Pauline Marie ROSENAU, Postmodernizm ve Toplum Bilimleri, çev. Tuncay Birkan, Ark Yayınevi, Ankara 1998, s.86.

³³ Yıldız ECEVİT, Türk Romanında Postmodernist Açılımlar, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002, s.85 - 86.

anısıyla postmodernist romanlar yazılmaya başlanmıştır. Bu romanlardan bazıları; Pınar -ÜR, Bir Cinayet Romanı; Orhan PAMUK, Kara Kitap, Benim Adım Kırmızı; Bilge ~ARASU, Kılavuz; Hilmi YAVUZ, Fehmi K'nın Acayip Serüvenleri; Ahmet ALTAN, ehlikeli Masallar; Murathan MURGAN, Üç Aynalı Kırık Oda ...

Yıldız Ecevit, *"Türk Romanında Postmodernist Açılımlar"* isimli eserinde; 'Doksanlı yıllar, bir yanda geleneksel özelliklerin süregeldiği bir ortamda alışılmadık *biçim* enerneleri içeren romanıann pıtrak gibi açtığı bir 2aman ke"?,\m\ ol-ul: ~fak ec\eb\ya.\mc\ a. Kiminin estetik değeri üzerinde tartışılrsa bile, bu romanlar geçmişin uzun yıllar geleneksel içim öğeleriyle toplumsal içerikli metinler üretmek zorunda kalmış bir edebiyatın özerkliğini de etme yolunda attığı önemli adımları belgeler. Bunlar, sanatın koşulsuz bir özgürlükle bütün\ e~m1b1t;;aratma edinimi olduğunu düşünen 01.Ymç\etinütünüa.üt.'~34

Türk Edebiyatında Orhan Pamuk, ilk eserlerinde gerçekçi bir yazar olarak yazmaya başlamışken yavaş yavaş tutumunu değiştirmiş ve son kitabıyla postmodernist roman anlayışına yaklaşmıştır. Orhan Pamuk'un eserlerinde metinlerarasılık anlamında başka yazar ve serlerden etkilenmelerin olduğu görülmektedir.

Postmodernizm'in çokça kullandığı hatta Orhan Pamuk'un romanlarında temel kurgu biçimlerinden biri olan üst kurmaca tekniği Berthold Brecht'in epik tiyatrodaki kullandığı biçimdir. Brecht, epik tiyatrodaki seyirciyi oyuna yabancılaştırarak oyuna dışarıdan bakmasını sağlayarak tiyatronun oyun olduğunu ve tiyatronun öğretici bir araç olduğunu vurgular. Postmdernist romanlarda üst kurmaca tekniğiyle okuru metne yabancılaştırır. Gerçekle bir alakası olmadığını vurgular.

*"Orhan Pamuk'a göre gerçekle kurmacayı birbirinde daha gerçek ya da daha az diye ayıran geçerli, mutlak ölçütler yok artık. Bu nedenle tarihsel kaynaklardan yararlandığı zamanlarda amacı, bu gerçekliği olduğu gibi yansıtmak, ortaya koymak olmaz. Kurmaca ile gerçek, uydurulmuş öykülerle yaşanmış öyküler Pamuk 'un romanlarında yan yana yer alır ve aynı gerçeklik savını içerirler. "Gerçek nerede" sorusu artık sorulmaması gereken bir sorudur, çünkü çoktan yitirilmiştir. "*35

Orhan Pamuk'un, postmodern romanlarında tasavvuftan, eski edebiyattan, Osmanlı dönemine ait kültürel unsurlardan yararlanması postmodernizmin, modernizm gibi geleneği dışlamamasıyla bağlantılıdır.

³⁴ A.g.e. s.94

³⁵ Şara SAYIN, "Beyaz Kale Bir Düş mü?" Orhan Pamuk'u Anlamak, Der. Engin Kılıç, İletişim Yayınları, İstanbul, 2006, s. 99 - 104.

Orhan Pamuk'un Kara Kitap, Yeni Hayat, Benim Adım Kırmızı, Kar isimli yapıtları portmodern roman kategorisinde değerlendirilebilecek kitaplardır.

Orhan Pamuk ve Ben (26.05.2015 - Sabiha Gökçen Havaalanı/İstanbul)

1.3.1 ANLATICI

Postmodern romanlarda genel olarak, çoğul anlatıcı ve gözlemci anlatıcı görülür.

"Çoğul anlatıcı, bir romanda birden çok anlatıcı tipine yer verilmesi ya da kendilerine ilişkin bölümleri kendi ağızlarından anlatmalarındır. Gözlemci anlatıcı ise, o anlatıcı, yazar anlatıcı, üçüncü anlatıcıdır. Gözlemci anlatıcı, bazı romanlarda kendini belli eder. Romanda olay örgüsünü keserek araya girer, okuyucuya hitap eder. Okuyucuya sorular sorar, onunla sohbet eder, yorumlarda değerlendirmelerde bulunur, ahlaki dersler verir.'³⁶

Jale Parla, *"Don Kişot'tan Bugüne Roman"* isimli eserinde Cervantes'in Don Kişot'ta hem çoğul anlatıcı hem de gözlemci anlatıcı kullandığını dile getiriyor.³⁷ Postmodern romanın anlatıcısı okurla sürekli iletişim halindedir. Bu yüzden yer yer okura seslenir, okura uyarılarda bulunur.

"Kitabımı okurken, ne gelirse söyleyebilirsin. Kötü söylersen inan sana hiç darılmam. İyi söylersen de kimseden mükafat alacak değilsin. Seni böylesine meşhur bir şövalye ile tanıştırdığım için övünecek değilim. Ancak, aynı şeyi Sancho Panza için söyleyemem. Bu safe iyi yürekli, seyyis ile tanıştığın

³⁶ Nurullah ÇETİN, Roman Çözümleme Yöntemi, Öncü Basımevi, Ankara, 2003, s.126.

³⁷ Jale PARLA, Don Kişot'tan Bugüne Roman, İletişim Yayınları, İstanbul, 2000, s.

için çok şanslısın. Onda sadakatin ve dürüstlüğün bütün özelliklerini göreceksin; dünya üzerinde böyle insanların azaldığına üzüleceksin. Sevgili okuyucu, Tanrı sana vücut ve akıl sağlığı versin. "

1.3.2 ZAMAN

Postmodern romanlarda zaman unsuru geri plana ilmiştir. Postmodern romanlarda zaman karmaşılaştırılır ya da kronolojisi alt üst edilerek şekilde kullanılır. Yani zaman tam olarak belirli değildir, belirsizdir.

1.3.3 DİL VE ÜSLUP

Postmodern edebiyatta en önemli şey dildir. Postmodern yazarlar, romanda dili kural tanımadan kullanırlar. Romanda, konuşma dilini, deyimleri, atasözlerini, argo kelimeleri, dilde kullanılmayan sözcükleri kullanırlar. Yazar, tüm dil kurallarını çiğner, dilbilgisi kurallarını kullanmaz.

1.3.4 MEKAN

"J 8.yüzyıla kadar romanda mekan tasvirlerinin bilinçli bir işlevselliği yoktur ve sadece olaylara bir çerçeve niteliğindedir. Ancak 18.yüzyıldan sonra mekan, önemli bir görev yüklenmiştir. Mekan tasvirleri belli amaçlara göre yapılır olmuştur. Kişiler ile mekan arasında doğrudan ilişkiler kurulmuştur. 19.yüzyıl romanlarında roman kişilerinin karakterleri, içinde yaşadıkları ya da arzuladıkları mekanlara göre belirleniyordu,"³⁸ fakat mekan değişen yapıdadır, yüzeysel bir yapıda kullanılır.

1.3.5 KURGU

Postmodern romanlar kurgu teknikleriyle diğer türlerinden ayrılırlar.

"Nesnellik ile kurmacayı birlikte işlemenin postmodernist romandaki önemli gereçlerinden biri de fantastiktir. Fantastik gerek dünya gerekse Türk edebiyat tarihinde çokça örneğe sahiptir. Ancak postmodernist roman fantastiği metnin geneline yayan alışlagelmiş anlayışı kırıp onu gerçeklikle sentezleyerek değerlendirir ve böylece bu kullanımı kendine özgü bir yöntem olarak özgünleştirir."³⁹

³⁸ Nurullah ÇETİN, Roman Çözümleme Yöntemi, Öncü Basımevi, Ankara, 2003, s.165

³⁹ Hakan SAZYEK, " Türk Romanında Postmodernist Yöntemler ve Yönelimler", Hece Dergisi, Mayıs - Haziran - Temmuz 2002, S. 65 - 66 - 67 (Türk Romanı Özel Sayısı), s. 497

Postmodern romanları kurgusunu üstkurmaca ve metinlerarası yapı oluşturur.

Postmodernist romanların anlatısında kumarca evren gerçeklik olarak algılanır. Konu işleyişinde masal, efsane, halk hikayeleri, tasavvuftan yararlanılmıştır.

1.3.6 KAHRAMAN (KİŞİ) KADROSU

Postmodern Türk romanında yer alan roman kişileri genellikle sıradan insanlar arasından seçilmiş olup doğal halleriyle gösterilmeye çalışılmıştır.

Postmodern romanlarda amaç metnin kendisidir. Yazar bir kişilik özelliğini ön plana çıkartmaz. Yazarın işi metinledir, kurguyladır ve kullandığı sözcüklendir.

II. BÖLÜM

2.1. KIBRIS TÜRK EDEBİYATININ TARİHÇESİ

Kıbrıs Türk Edebiyatını üç dönemde ele almak mümkündür. Şöyle ki:

- 1.Osmanlı Dönemi Kıbrıs Türk Edebiyatı (1571-1878)
- 2.İngiliz Sömürge Dönemi Edebiyatı (1878-1960)
3. 1960 Sonrası Kıbrıs Türk Edebiyatı

2.1.1. OSMANLI DÖNEMİ KIBRIS TÜRK EDEBİYATI (1571-1878)

1571 yılında Kıbrıs'ın Türkler tarafından fethinden sonra adaya yerleşen Türk Halkı, dili ve kültürünü de adaya taşımıştır. Kıbrıslı Türklerin zengin Halk Edebiyatı içerisindeki atasözleri, masallar, maniler, destanlar ve efsaneler, Anadolu Halk Edebiyatı ile büyük ölçüde benzeşmektedir.

Osmanlı döneminde, Kıbrıs'ta edebi değeri yüksek olan pek çok eser bulunmakatadır. Bu dönemin bilinen en ünlü halk ozanı Aşık Kenzi (1795 - 1839), en çok bilinen yapıtı "Kıbrıs Destanı"nda, gezip gördüğü Balkan ülkeleri ve katıldığı savaşlar hakkında bilgi verilmiştir.

Kıbrıslı şair Müftü Hasan Hilmi (1782-1847)'de 1829'da Sultan II. Mahmut tarafından 'reis-i şairan' (Şairler Sultanı) unvanıyla onurlandırılmıştır. Müftü Hasan Hilmi Efendi, Kıbrıs Türk Edebiyatında Divan Edebiyatı unsurlarını kullanan önemli şairlerdendir.

Üç yüz yılı aşkın Osmanlı Dönemi Kıbrıs Türk Edebiyatında, Divan şiiri geleneği güçlü olmuştur. Ölüm tarihleri itibarıyla bu dönemin başlıca şairleri şöyledir: Misali (1607), Zekai (1648) Siyahi (1710) Na'ib (1717), Arif Efendi (1725), Handı ya da Hızır Dede (1727) Musib (Musib Mehmet Efendi 1754),-Müfti Hasan Hilmi Efendi (1847) Hacı Hasan Tahsin Bey (1861), Yusuf Ziya (1869). Ek olarak XIX. yy.divan şairleri arasında şunlar var: Handı (Eski Zağra'lı), Sem'i, Sezayi, Hakkı, Latif, Nadiri, Salim, İffet, Kerimi, Teki, Müfti Raci Efendi.

Osmanlı Dönemi Kıbrıs Türk Edebiyatı için vurgulanması gereken önemli bir husus, XIX. yüzyılda Ziya Paşa'nın yönetici olarak ve yine Namık Kemal'in sürgün olarak adada bulunmalarıdır. Bilindiği gibi Namık Kemal en ünlü eserlerini 3 yıl süre ile Kıbrıs'ta kaldığı yıllarda yazmıştır.

2.1.2. İNGİLİZ SÖMÜRGE DÖNEMİ EDEBİYATI (1878-1960)

Kıbrıs'ta ilk basımevi, adanın İngiliz yönetimine girmesinin hemen ardından, Lamaka'da Henry S. King and Co. tarafından kurulmuştur. İngilizce ve Rumca olarak iki dilde yazılar içeren "Cyprus / Kypros" adlı haftalık gazete burada basılan ilk yayın organıdır.

Kıbrıs'ta Türkler tarafından Türkçe basılan ilk gazete ise 11 Temmuz 1889 ve 14 Kasım 1889 tarihleri arasında 16 sayı yayınlandığı bilinen ancak, günümüze kadar hiçbir nüshası korunup ulaşmamış olan " Saded " gazetesidir. Saded' ten iki yıl sonra, ikinci Türkçe gazete olan " Zaman" (25 Aralık 1891) da haftalık olarak yayınlanmaya başlar.

Osmanlı Yönetimi'nin sona ermesinden sonra 1939' lu yıllara kadar süren dönem, Kıbrıs Türk Edebiyatı' nın Batı Edebiyatı'nın etkisiyle yeni edebi türlerle karşılaştığı dönemdir. Bu bağlamda şiir dışında düzyazı türlerinde de eserler verilmeye başlanır. İlk öykü, ilk oyun, ilk roman, ilk kitap basımı bu dönemde 1890'lı yıllarda ortaya çıkar.

Kıbrıs Türk Edebiyatı'nda bilinen ilk roman, bu dönemde ortaya çıkan Kaytazzade Nazım (1857- 1924)'ın yazdığı " Yadigar- ı Muhabbet" adlı eseridir.

Bu dönemin başlarında adlarını duyuran edebiyatçılar olarak Mehmet Nazım (1900- 1971), Osman Celal (1880- 1918), Mehmet Ali Akıncı (1901- 1992), Dr. Hazıf Cemal Lokman Hekim (1874- 1967), Kaytazzade Nazım (1857-1924), Ulviye Mithat (1908- 1980), Ahmet Babacan (1890- 1965), Nazım Ali İleri (1897- 1977), Mehmet Fikri (1900- 1967) sayılabilir.

Kıbrıslı Türklerde çağdaş anlamda edebiyat ürünleri veren ilk yazar Hikmet Afif Mapolar (1919- 1989) ' dır. 1930 'lu yıllarda adını duyurmaya başlayan Mapolar, öyküler, romanlar, oyunlar, efsaneler, şiirler, gazete yazıları yazmağa başladı. Mapolar, birçok yapıtında Muzaffer Gökmen adını kullanmıştır. Onun eserlerinde ilk defa Kıbrıs Türk İnsanı öykülere ve romanlara konu olmuş; sıradan insanlarla köylüler yanında şehirli zenginler, hizmetçiler ve onların yaşamı edebiyatın konusu haline gelmiştir.

Bu dönemde İstanbul'daki soylu insanların yaşamına özenen yazarlar ve İstanbul'daki şairler gibi duygusal - romantik şiir ve romanlar yazıp bunları gazetelerde tefrika edenler oldukça fazladır.

1930'lu yıllarda halkı ve ülkesiyle bütünleşen yazarların, şiirlerine ve öykülerine kendi insanlarını; ülkelerinin doğasını, dağlarını, ormanlarını köy ve kasabalarını sokmaları, Çağdaş Kıbrıs Türk Edebiyatı ' nın doğuşunun habercisi olmuştur.

Bu arada II. Dünya Savaşıyla birlikte Kıbrıslı Türklerde politik bilinçlenme ve edebi aydınlanma açıkça belirginleşir. 1943 yılında yayınlanan " Çığ " adlı küçük antolojide yer

alan öykü ve şiirler Çağdaş Kıbrıs Türk Edebiyatı'nın ilk olgunlaşmış örnekleridir. Antolojide yer alan öykücüler: H. Afif Mapolar ile Semih Sait Umar (1923- 2009); şairler ise: Hikmet Taşkent (1910- 1980), Urkiye M. Balman (1927) Engin Gönül (Emine Otan) (1926-1999) ve İsmail H. Yeşilada (1920-1965) dır. Bu dönemde yayımlanan Çardak, Beşparmak ve Gençlik dergileri 1960' lı yıllara kadar Kıbrıs Türk Edebiyatı'nın en parlak dönemini oluşturur. Artık gerçekçi ve toplumcu bir edebiyatın varlığından söz edilebilir.

II. Dünya Savaşı sonrada Türkiye ' de basılan şiir, roman, anı, gezi notları gibi edebiyat eserlerinin, okur yazar oranı yüksek olan Kıbrıs Türk Toplumunu üzerinde çok önemli etkisi olmuştur. Şöyleki Kıbrıslı yazarlar önceleri romantik özellikli eselere özenirken, zamanla köye, kırsal kesime ve kenar mahalle insanlarına yönelerek, sıradan insanları eserlerinin başkahramanları haline getirmişlerdir. Bu arada şiir dışındaki edebiyat türleri edebiyatın kapsamı içine alınmış; öykü, anı, efsane ve gelenekleri yansıtan hikayeler ve romanlar yazılmaya başlanmıştır.

2.1.3 1960 SONRASI KIBRIS TÜRK EDEBİYATI (1960 - ...)

Kıbrıs Türkleri ile Rumları'nın ortak devleti Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulduğu 1960 yılından günümüze kadar gelen dönemi '1960 Sonrası Kıbrıs Türk Edebiyatı' olarak adlandırmak gerekir. Bu döneme damgasını vuran ve Kıbrıs Türk Edebiyatı üzerinde belirleyici rol oynayan en büyük etken, Rumlar'ın Kıbrıs'ı Yunanistana bağlama (ENOSİS) amacından kaynaklanan ve 1955 yılında başlayıp 1974 yılına kadar süren Türk ve Rum halkları arasındaki çatışmadır.

Bu süre içinde, iki ulusal toplumun arasında 1955-1960, 1963-1967 yılları arasında ve 1974 Temmuzunda gerçekleştirilen Barış Harekatı'nda olduğu gibi sıcak savaşlar ve 1974 sonrasında da soğuk ilişkiler ve sürekli çekişmeler etkili olmuştur.

Kıbrıs Türk Halkı ile Kıbrıs Rum Halkı arasındaki olumsuz ilişkiler, savaş faktörü Kıbrıs Türk Edebiyatı'nın anlamını, işlevini ve gelişimini etkilemiş ve belirlemiştir. Bu dönemlerde yazılan eserlerin genellikle şiir ağırlıklı olması, ulusal duyguları ifade etmede ve toplumu duygulandırıp topluma direnme gücü aşılarda, şiirin halka daha kolay ulaşabilen bir edebiyat türü olmasından kaynaklanmaktadır.

Özker Yaşın (1932-2011), Taner Baybars (1936-2010), Osman Türkay (1927-2001), Mustafa İzzet Adiloğlu (1934), Oğuz Kusetoğlu (1928-2002), Süleyman Uluçamgil (1944-1964), 60'lı yılların yetiştirdiği ozanlar olarak etkilerini günümüze değin sürdürmüşlerdir. Ancak Kıbrıs Türk Edebiyatını sadece şiirden ibaret saymak büyük bir yanılgı olur. Öykü ve roman alanında görülen çok değerli yapıtlar, Kıbrıs Türk Edebiyatı varlığının en güzel

kanıtlarıdır. Argun Korkut'un 1951-1953 yıllarında yayımlandığı, kişisel anılarını içeren öykü ve romanları; Samet Mart'ın 1930-2008)'in Hokkabaz (1954) adlı öykü kitabı, Numan Ali Levent'in(1935-2001 öyküleri; Hikmet Afif Mapolar'ın anı-efsane karışımı romanları, Kıbrıs Türk Edebiyatının temel taşlarını oluşturmaktadır. Kutlu Adalı'nın 1935-1996'nın köy notlarını içeren Dağarcık (1962) adlı eseri, kendi türünde tek olma niteliğini hala korumaktadır. Bu kitap Kıbrıs Türk Folkloru için de önemli bir kaynaktır.

1974 Mutlu Barış Harekatı, Kıbrıs tarihinde bir dönem noktasıdır. Halkın büyük bir çoğunluğunun göçmen olması pahasına Türk Halkı, adanın kuzeyinde toplanmış; böylece o zamana kadar can-mal güvenliği bakımından büyük tehdit altında olan Kıbrıs Türkü, toplumsal güvenliğini kazanmış, dahası 'vatan' diyebileceği bütünsel bir toprağa, dolayısıyla kendi devletine kavuşmuştur. Tüm bireylerin topyekün katıldığı bu savaşta şehitler verilmesine, kahramanlıklar gösterilmesine ve halkın büyük çoğunluğunun yer değiştirmesine rağmen, savaşın ve göçmenliğin verdiği korkular, umutlar, sıkıntılar edebiyata değişik biçimlerde yansımıştır. Bu dönemde yazılan eserlerde bu unsurlar açıkça hissedilmektedir.

Savaş ortamı geride kaldıktan sonra giderek kendilerini güvencede hisseden yazarlar, kardeşlik, barış, hümanizm gibi konulara yönelirler. Yurt sevgisi, sahip olunan güzellikler, üzerinde yaşanan toprak, bu toprağın tarihten gelen kültürel birikimi, Akdenizlilik kimliği edebiyatı besleyen unsur ve kavramlar olarak edebi ürünlerde görülmeye başlar.

Bugün Kıbrıs Türk Edebiyatında tema ve çeşitlilikteki zenginlik hiç de küçümsenmeyecek boyutadır. Edebiyatın her türünde eserler ortaya çıkmaktadır.

Bu dönemde de şiir, edebiyattaki ağırlığını sürdürür. Şiir alanında Altay Burağan, Arif Albayrak, Ayşen Dağlı, Bener Hakkı Hakeri, Oktay Öksüzöğlü, Erdoğan Saracoğlu, Osman Güvenir, Bülent Fevzioğlu, Canan Sümer, Ejdan Sadrazam, Faize Özdemirciler, Feriha Altıok, Filiz Naldöven, Fikret Demirağ, Harid Fedai, İlkay Adalı, İlter Veziroğlu, Kamil Özay, Neriman Cahit, Şener Levent, Neşe Yaşın, Mehmet Yaşın, Mehmet Kansu, Mehmet Levent, Mahmut İslamoğlu, Mustafa Çelik, Raşit Pertev, Süleyman Uluçamgil, Şevket Öznur, Orbay Deliceirmak, Orkun Bozkurt, Ümit İnataçlı, Tamer Öncül ve Zeki Ali gibi isimler ortaya çıkar.

1974 sonrası Kıbrıs Türk Edebiyatında öykücülükte atılım yaşanmıştır. Lefkoşa Belediyesi'nin 1983 yılında 'Öykü Yazma Yarışması' düzenlemesi hem bu alanda birikimleri somutlaştıracak yeni isimlerin doğmasına, hem de topluma yeni bir bakış açısı ile yaklaşılmasına neden olmuştur. Artık kapalı, direnen cemaatçi bir toplum değil; bireyci, değişken yeni arayışlar içinde olan ve yeni değerler edinmiş, yani değişikliğe uğramış bir halk vardır. Tüm öykülerde bu gerçeği sezinlemek mümkündür. Yarışmacılardan Mustafa

Gökçeoğlu, Ali Nesim ve Özden Selenge'nin daha sonra yayımladıkları öykü kitaplarında; toplumun dil ile folklorik özelliklerini ve geçmiş yaşantının özelliklerini görmek de mümkündür.

1974 sonrası dönemin önemli bir özelliği de insan gerçeğine dayalı roman yazarlığının gelişmesidir.

Buna karşın, romancı kimliği kazanmış yazarların sayısı azdır. Birçok yazar diğer ürünleri yanında roman da yayımlamışlardır.

Birden çok roman yayımlayıp da romancı kimliği kazanan yazarlar olarak Hikmet Afif Mapolar, Özker Yaşın, İsmail Bozkurt, Özden Selenge, Bekir Kara, Osman Güvenir, Tufan Erhürman ve Ejdan Sadrazam sayılabilir.

1974 sonrası Kıbrıs Türk Romanı insan gerçeğine dayalıdır. Bu romanlar, savaş, göç, göç sonrası yerleşme temaları yanında yeni bir toplumsal yaşamı, topluma özgü koşullarda anlatmaktadır.

Savaşın yıllar sonra savaştan, göç eden ve yeni bir yaşam kurmaya çalışan insanların çektikleri acılar, aşkları ve özlemleri, tarihe tanıklık etmek isteyen romancılar tarafından ele alınıp ölümsüzleştirilmekte ve yeniden yaratılmaktadır. Belki de Kıbrıs Türk edebiyatının gurur duyulacak bir yönü de bu tür romanların varlığı olacaktır.

1974 sonrası dönemde Türk Edebiyatı ilk kez bilimsel olarak araştırılmaya başlanır.

Harid Fedai, Mahmut İslamoğlu, Oğuz Yorgancıoğlu, Erdoğan Saracoğlu, Ali Nesim, Mehmet Yaşın, Gülgün Serdar, Suna Atun, Bülent Fevzioğlu, İsmail Bozkurt, Şevket Öznur ve Mustafa Gökçeoğlu Kıbrıs Türk Edebiyatı üzerine yaptıkları incelemeler, edebiyat tarihi bakımından kaynak oluşturan çalışmalardır.

Son dönemlerde dil (Kıbrıs Ağzı) alanında da çeşitli araştırmalar yapılmaktadır. Başta Erdoğan Saracoğlu olmak üzere, Yılmaz Taşçı, Bener Hakkı Hakeri, Ali Gürkan ve Orhan Kabataş bu konuda önde gelen isimlerdir.

Mahmut İslamoğlu, Erdoğan Saracoğlu, Oğuz Yorgancıoğlu, Mehmet Ertuğ, Tuncer Bağışkan, Mustafa Gökçeoğlu'nun sözlü edebiyatı yazılıya aktaran halkbiliminin maddi ve manevi kültürü ile Türk Dili Araştırmaları, Özben Aksoy'un romanları, merhum Mustafa Sayın'ın folklorik öyküleri ve araştırmaları, Hikmet Afif Mapolar'ın yeniden yayımlanmış efsaneleri, Ayşen Dağlı'nın "Çocuk Masalları" son dönemin kazanımlarıdır.

Kıbrıs Türk Edebiyatı'nda son yıllarda görülen zenginlik bunlarla bitmiyor. Dr. Nazım Beratlı'nın, Ali Nesim'in ve Hüseyin Ateşin'in kimlik konusunu kurcalayan eserleri, Suna Atun ile Bülent Fevzioğlu'nun çeşitli konulardaki araştırmaları, edebiyat kültürümüzün yeni zenginlikleridir. Bunlar dışında doğrudan inceleme ve tarih açısından değerli sayılabilecek

eserler (Ör. Haşmet Gürkan, Hasan Şefik Altay, Suat Bergil, Ergin Birinci, Ahmet Gazioğlu, Bener Hakkı Hakeri,) Kıbrıs Türk Edebiyat kültürünün zenginlikleri olarak gösterilmelidir.

2.1.4 KIBRIS TÜRK EDEBİYATI'NDA ROMAN

Roman türü, Kıbrıs Türk Edebiyatı'na; 19.yy sonlarında, İngiliz Sömürge Yönetimi'nin ilk yıllarında girdi.

Kıbrıs Türk Edebiyatındaki ilk roman, Kaytazzade Mehmet Nazım'ın yazdığı "Yadigar-ı Muhabbet"tir. 1893 'te Lefkoşa'da yayımlandı.

Kıbrıs Türk Edebiyatının bu ilk romanı, İstanbul'da yayımlanan ilk romandan 31 yıl sonra ortaya çıkmıştır. Bu roman Yusuf Kamil Paşa'nın Fenelon'dan Türkçe'ye çevirdiği "Tercüme-i Telamak"tır.

Yazarı Türk olan ilk roman ise, Şemsettin Sami'nin "Taaşuk-ı Talat ve Fitnat (Talat ile Fitnat'ın Aşkı)" adıyla 1872'de İstanbul'da yayımlandı. Yadigar-ı Muhabbet, bu ilk Türk romanından 21 yıl sonra 1893 'de yayımlandı. Eserin konusu İstanbul'da geçer.

Şair ve yazar Kaytazzade Nazım'ın, bitmemiş "Leyla-i Visal (Kavuşma Gecesi)" adlı başka bir romanı daha vardır.

Bu arada Kaytazzade Nazım'ın eserinden bir yıl önce 1892'de Muzaffereddin Galib'in "Bir Bakış" adlı romanı, Zaman gazetesinde yayımlanmaya başladı; ancak yarım kaldı. 1897'de de yine Zaman gazetesinde M. Sadreddin imzası ile "Saika-ı Sevda" adlı bir roman yayımlanmaya başladı, ancak o da yarım kaldı.

1936'ya kadar Kıbrıs Türk Edebiyatı'nda roman türü görülmez. Bu tarihte Hikmet Afif Mapolar'ın "Kahraman Kaplan" adlı romanı tefrika olarak yayımlanır. Modern roman formunda kitap olarak yayımlanan ilk roman da Mapolar'ındır. 1944'te Kasırga adıyla yayımlandı. Hikmet Afif Mapolar, roman yazmayı sürdürür; 4 romanı kitap olarak, 10'dan çok romanı gazetelerde tefrika olarak Kıbrıs Türk Edebiyatı'na kazandırır.

Daha sonraki yıllarda da değişik yazarların romanları yayımlandı. Ancak bu yazarlar genelde bir, bazan iki roman yazdılar. İki'den çok roman yazıp da romancı sayabilecek yazarlar; Özker Yaşın(4 roman), İsmail Bozkurt (4roman), Özden Selenge (4 roman), Bekir Kara (4 roman)dır. Tijen Zeybek, Tufan Erhürman ve Ejdan Sadrazam son yıllarda dikkat çeken en önemli romancılarıdır.

2. ÖZDEN SELENGENİN ROMANCILIGI

2.2.1. ÖZDEN SELENGE KİMDİR?

2.2.2.ÖZDEN SELENGE'NİN HAYATI

"Özden Selenge, 9 Temmuz 1946 yılında Aynakofa (Altınova- Mağusa)' da doğmuştur. Çocukluğu Altınova ve Vasilya (Karşıyaka)'da geçmiştir.

1955 yılında Lefkoşa'ya ailesi ile birlikte gelmiştir. Sırasıyla Küçük Kaymaklı İlkokulunu ve Lefkoşa Türk Kız Lisesini bitirmiştir. Ortaokul ve lisedeyken çeşitli gazetelerin sanat köşelerinde şiirleri yayınlanmıştır. Bu sıralarda çeşitli ödüller kazanmıştır. İlk ödülünü de 1961 yılında almıştır. Yazar öğrencilik yıllarından itibaren resim ve öykü başta olmak üzere birçok yazınsal çalışmalar yapmıştır. Ancak 1974 Kıbrıs Barış Harekatı sırasında birçok eseri kaybolmuştur.

Selenge, 1964 yılında ise Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Öğretmenliği Bölümünü kazanmıştır. Ardından 1967 yılında öğrenimini tamamlamış ve buradan mezun olmuştur. 1968 yılında İzmir' de Numune Kız Kolejinde resim ve sanat tarihi öğretmenliği yapmıştır.T"

1969 senesinde yazar çok sevdiği Kıbrıs' a dönmüştür. Yirmi sene boyunca adanın değişik liselerinde resim ve sanat tarihi öğretmenliği yapmıştır. Eğitim verdiği okullarda ve kendi atölyesinde çok sayıda öğrencisini üniversitelerin sanat bölümlerine hazırlamıştır. Buradan birçok öğrencisi sanatçı olarak çıkmıştır.

2.2.3. ÖZDEN SELENGE'NİN EDEBİ KİŞİLİĞİ VE SANATI

"Özden Selenge, her şeyden önce Kıbrıs Türk Edebiyatının en üretken yazarlarından. Selenge, tüm hayatını yazmaya başka bir deyişle de sanata adanmıştır. Bu yüzden yazar kendi deyişiyle tüm hayatı boyunca elinden kalemini ve fırçasını bırakmamış, bırakmak gibi de bir düşüncesi yoktur. Yazarın şimdiye kadar beş romanı ve dört öykü kitabı bulunmaktadır. Bununla birlikte dokuz tiyatro eseri bulunmaktadır.

Özden Selenge, ilk bakışta fark edilen destansı, şiirsel üslubu ve yaratıcılığı ile dikkat çekmektedir. Öykü ve romanlarında yurdunun insanının rengini, doğasını, sosyal ve tarihsel yaşantısını samimi bir üslupla ele almıştır. Bununla birlikte eserlerini zaman, mekan, insan üçgeninde estetiksel bir dil ve sanatsal bir tavırla irdelemektedir.

⁴⁰ Özden Selenge ile yaptığımız röportaj

Yazarın kendine özgü bir dili vardır. Betimleme ve sözcük öbeklerini kendine has yaratıcılıkla kurgulamıştır. Bunun yanında eserlerinde kullandığı dil oldukça sade ve anlaşılırdır. Okurlarını anlaşılmazlığa iten yabancı sözcüklere yer vermemiştir. Tamamıyla anlaşılır halk dilini tercih etmiştir. Yazar ayrıca eserlerine Kıbrıs ağzını doğal haliyle katmış ve eserlerinin kahramanlarını Kıbrıs ağzı ile konuşturmuştur.

Yazar eserlerinde çok zor bir metot olan bilinç akışı yöntemini kullanmaktadır. Eserinde anlattığı konuyu bir anda yarıda keser ve başka bir konuya geçer. En sonunda ise bu yarım konuları birleştirmektedir.T" Yazar bu durumu eserlerine başarıyla uygulamıştır. Ama zaman zaman resim ve yazın eserlerinde izleyeni ve okuyanı yokuşa sürüklemektedir.

Yazarın roman ve öyküleri bazı akademisyenler tarafından incelenmektedir. Yine üniversitelerde tez konusu yapılmaktadır. Yazarın roman, öykü ve tiyatrolarını Doç. Dr. Canan İleri inceleyip kitap hazırlığı yapmaktadır.

"Yazarın eserleri basında da epeyce yer almıştır. Özellikle yerel basında yazarın şiir, deneme ve öykülerini yakından takip etmiştir. Bu yüzden yazarın birçok yazısı yerel gazetelerin sanat sayfalarında çıkmıştır. Türkiye'de Varlık dergisinde ve kimi yerel dergilerde öyküleri yayınlanmıştır. Yine Türkiye'de çıkan Cumhuriyet gazetesi kitap ekinde "Lale Yüreğin Beyaz" romanıyla ilgili olumlu bir eleştiri yazısı ve söyleşisi yayınlanmıştır. Ayrıca Milliyet Sanat ve Varlıkta öyküleri ve "Pi ile Pan" oyunuyla ilgili olumlu yazılar yazılmıştır.

Selenge, yazın hayatında olduğu gibi resim alanında da çok başarılı bir sanatçıdır. Yirmiye yakın kişisel sergisi açılmıştır. 1968 yılında İzmir'de ilk kişisel sergisini açmıştır. O günden bu yana sanat çalışmalarını aralıksız olarak sürdürmektedir.

Sanatçının iki tablosu Posta Dairesi tarafından pul yapılmıştır. Yine birçok tablosu kartpostal yapılmıştır. Eserleri yurtiçi ve yurtdışındaki devlet koleksiyonlarında yer almaktadır. Selenge, birçok grup ve karma sergiye katılmıştır. Minyatür çalışmaları U.N.I.C.E.F. yetkilileri tarafından beğenilip kartpostal yapılmak istenmiştir. Alt kuruldan onay alınmış ancak üst kurul, ülkesinin tanınmadığı gerekçesiyle onay vermemiştir. Bu yüzden kartpostal basılamamıştır.

⁴¹ Özden Selenge ile yaptığımız röportaj

Sonuç olarak zden Selcrige, Kıbrıs Türk Edebiyatının ve Sanatının resim ve yazınsal alanlarda en üretken yazarlarındandır. Birçok türde çok sayıda nitelikli eserler yazmış ve çizmiştir. "⁴²

2.2.4. ÖZDEN SELENGE'NİN ESERLERİ

ROMANLARI

Sana Sevdam Sarı, (1998)

Lale Yüreğın Beyaz, (1999)

Alkyone Deniz Kuşu, (2003)

Korkma Ay Doğacak, (2010)

Bir Kalp çizildi, (2013)

ÖYKÜLERİ

ieklenemeyiz Biz Erik Ağacı, (1987)

Geceye Aar Gece Ttenler, (1993)

Fincandaki Kraliçe, (1993)

Boncuklar Senin Olsun, (2001)

OYUNLARI

Ağustos Bceklerini Unutma, (Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosunda oynandı.)"

Annem Niin Miyavladı? (Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosunda oynandı.)"⁴³

"Kim Bu Adam? (Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosunda oynandı.)

Sevgi Gl, (Lefkoşa Belediye Tiyatrosunda oynandı.)

⁴² zden Selenge ile yaptığımız röportaj

⁴³ zden Selenge ile yapılan röportaj

Pi İle Pan, (Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakóltesinde tiyatro bölümünde ve O.D.T.Ü.
Tiyatro Şenliğinde oynandı.)

Kara Yılan, (Londra'daki Sanat Derneğinde oynandı.)

Bize Elmaların Gölgesi Yeter, (Oynanmadı.)

Fatma Çavuş, (Oynandı.)

Soğuk Tüfekler, (Oynanmadı.)

2.3. ÖZDEN SELENGENİN ROMANLARI

2.3.1. SANA SEVDAM SARI

Zerrin Hanım, eli kolu paketlerle dolu kapısının önünde anahtarlarını ararken iki asker yanı başında durdu. Zerrin Hanım'a evinin üst katının mevzi olarak kullanılacağını ve en uygun bu evin olduğunu söylediler.

Yeni bir çatışma başlayacaktı. Daha acılar, kan izleri duruyorken. İnsanlar ağıtlarını henüz bitirmemişken, duvara saplanan mermileri ayıklamadan, yine bir çatışma başladı başlayacaktı.

İnsanlar gergindi, herkes kendince yorumlar yapıyor, söylentiler gittikçe büyüyordu. Bakkallarda hiçbir şey kalmamıştı. "Aman Savaş çıkar da her yer kapanır, çoluk çocuk aç kalır." diye. Zerrin Hanım eve hiçbir şey almayı düşünmemişti. Fakat babasının isteği üzerine alışverişe çıkmıştı. Bakkalda hiçbir şey kalmamış, satıcının hoşnutluğu gözlerinden okunuyordu. Beleş dağıtsalar bu denli üşüşmeyecek insanlar, ne var ne yok toplamışlardı. Satıcı gözlerini, toprak saksıya bakan yaşlı kadına çevirdi. Amacı o saksıyı da elinden çıkarmaktı. Hünerini konuşturup, elinde kalan son ürünü de yaşlı kadına satmaktı. Diğer müşteriler aralarında fısıldaşıp, yaşlı kadının bu çatışma ortamında nasıl çiçek ekme derdine düştüğünü konuşuyorlardı. Zerrin Hanım, kadına imrendi. Ona "çiçekleri dikmesini ve dikerken bir dilek tutmasını" söyledi. Bakkaldan çıkıp yandaki eczaneye babasının ilaçlarını almak için uğradı. Daha sonra oyuncakçı dükkanına gözü ilişti. Satıcı umutsuz bakışlarıyla yanına geldi. Şaşırmıştı. Bu savaş ortasında kim, neden oyuncak alsın? Fakat Zerrin Hanım, bu ortamda bile çocukların gülmesini, eğlenmesini istiyordu. Oyuncakçıdan oyuncak maymun aldı. Evine gitmek için yola çıktı. Zerrin Hanım'ı babası karşıladı. İlaçlarını alıp almadığını, dışarıdaki havadisleri sordu. Zerrin Hanım babasına, evlerinin üst katını askerlerin istediğini ve onlara vermek istemediğini söyledi. ~ünkü o odada yaşanmış anıları, dertlerini dinlemiş duvarları olduğunu ve en önemlisi de o odada doğduğunu söylüyordu. Babası, Zerrin Hanım'a askerlere karşı gelmemesini, yoksa vatan hainliği ile suçlanılabileceklerini söyledi. Zerrin Hanım babası üzülmesin diye bir şey söylemedi. Akşam saat ilerleyince Zerrin Hanım yatağına geçti.

Sabah karşısında, siyah kısa saçlı, karagözlü bir asker geldi. Yumuşak bir ses tonuyla:

- Merhaba Efendim
- Merhaba... Ben odayı boşaltmadım daha
- Olsun, çocuklar yardım eder. Kusura bakmayın, emir böyle, bir süre kullanacağız

evinizi.

- Tabii ... Yalnız odamı izin verin toplayayım

- Peki, hoşçakalın.

Ve yürüyüp gitti.

Zerrin Hanım'ın aklına, onu beş yıl önce bırakıp giden eşi gelmişti. Kocası, komşuları olan Cemal Beyle, Huriye'nin oğluydu. Cemal Beyle, Huriye'nin adı "Çocuk yaşatamayan insanlara" çıkmıştı. Doğan iki bebekleri de ölmüştü çünkü.

Zerrin Hanım'ın yan komşusu olan bu çift, tek katlı, küçük bahçeli bir evde oturuyorlardı. Her evin bahçesinde sardunya, günnasır, ağılgüler gibi çeşitli çiçekler oluyor, fakat bir tek Huriye bu işlerle uğraşmıyordu. Bilmeyen evi terk edilmiş sanıyor, kuşlar bile gelmiyordu. Huriye'nin evi darmadağındı. Üstü lekeli bandohlar, çengör mavisi pis bir cam, paslanmış yorgan iğnesi dağınık ev görüntüsünden bazılarıydı.

Cemal Bey, bahçenin dibindeki odacıkta kolonya yapardı. Turuncu, yeşil, mor, pembe renkli renkli kolonyalar... Havvana evinden hiç eksik etmezdi bunları ve insan ekşi kokacağına mis gibi paçali koksun derdi.

Huriye ise açık teni, lepiska saçlarına güzel bir kadındı. Sabah erkenden kalkar süslenirdi. Onu sokakta görenler bir daha bakardı. Hep renkli kıyafetler giyerdi. Parlak şantu ve yanardöner kumaşları özellikle seçerdi.

Cemal Bey, karısının ağzının içine bakar bir dediğini iki etmezdi. Kolonya işinden ara bulup evin işlerini de yapardı. Karısı Huriye ise mindere uzanır aşk romanı okur, badem kırar, gramofon dinlerdi. Her gün yemeği yapar bulaşıklarını yıkamazdı. Kokusu duyulan yemeklerden Havvana'ya da verirdi. O ise ne yer ne yedirirdi. Doğrudan kedilere döker, kurtulurdu yemeklerden. Cemal Bey, eşine laf söylemeye kalksa cilveli konuşmasıyla onu etkiler iş yapmaktan kurtulurdu. Cemal Bey ise eşine karşı gelmezdi. Tek amaç bir çocuk sahibi olmaktı.

Ve bir gün gebe olduğunu öğrendi karısının. Hiç iş yapmayan eşi artık iyice tembelleşmişti. Doğum kolay olmasına rağmen uzun süre yataktan kalkmadı. Kendisini naza çekti.

Erkek çocukları dünyaya gelmişti. İsmnin ne olacağına ise karar verememişler. Ebe çocuğun uzun yaşasın istersen dört yol ağzında dur geçen ilk yolcudan ismini satın al demiş Cemal Bey' e yelden hızlı koşup dört yol ağzına gitmişler ilk yolcuya sordular. Ayhan cevabı aldıktan sonra cebindeki bütün parayı yolcuya verdi.

Zerrin, Ayhan doğduğunda 5 yaşındaydı. Böyle küçük bir bebeği ilk defa görmüştü. Onu çok seviyor, her gün yanına onu görmeye, koklamaya geliyordu Ayhan'ı. Babasının okuduğu masallar Türkiye'den getirdiği bebekten daha çok sevmişti. Akşam olunca Ayhan'ın

yanından ayrılmak istemiyor, ağlayarak zorla eve götürülüyordu. Mahallenin çocuklarını kıskanırdı. Bebeği görmek isteyen çocukların ya saçını çeker ya da döverdi.

Cemal Bey Zerrini çok severdi. Karısı ona duyduğu sevgiyi kıskanır onu dillerdi. Cemal Bey kıskanılmanın verdiği zevkle Zerrini daha da abartarak severdi.

- Aman bu kara kuru kızın neresini seversin, hiç güzel değil?
- Hep güzeller mi sevilir?
- Ama ben güzelim diye sevdin.
- O başka, Zerrin'in sevgisi başka
- Ben ne kadar güzelim?

Cemal Bey her seferinde çok çok diye cevap verirdi. Aslında Huriye Hanım Cemal Bey i kıskanmıyordu. Aksine onu çirkin buluyordu. Bir yerde Cemal Bey'le evlenmek zorunda kalmıştı. Huriye Hanımın Annesi Benli Şerif erkekle haşır neşir, eğlence kadınıydı. Çukur mahallede bir odacıkta oturur misafirlerini orada ağırlardı. Kızı Huriye küçükken sorun değildi. Huriye biraz büyüyüp serpilince eve gelen erkekler kızına bakıyordu. Ne kadar süslenip, güzelleşmeye çalışsa da artık kızı büyümüş güzelleşmiştir. Bir seferinde evine gelen sarhoş erkeği kızıyla ilgileniyor diye dövüp kapı dışarı etmiştir. Kızını o olaydan sonra, yaptırdığı bir kulübeye kapatıp kimseye göstermiyordu. Huriye'ye gözü gibi bakmış kimsenin ona yanaşmasını istemiyordu.

Kendisinin eğlence kadını olması onunda bu yolu izlemesini gerektirmiyordu. Benli Şerif, kızının buradan ancak evlenerek kurtulacağını anladı. Ama kim alırdı, eğlence kadınının kızını katipler, memurlar isteyecek değildi ya? Eli yüzü düzgün temiz süt emmiş birisini istiyordu. Aklına kolonya dağıtan Cemal geldi. Birkaç kez ona kıkırdamış adamın rengi olmuştu. Cemal'in iyi huylu olduğunu biliyordu. Kızı Huriye'de gönlü olduğunu da biliyordu. Fakat tek sorun kızının gönlünü yapmaktır. Daha sonraları kızına durumu anlatır. Kızına bu hayattan kurtulması gerektiğini, Cemalle mutlu olacaklarını söyler. Huriye, Cemal'i ilk başka beğenmez çirkin olduğunu söyler. Fakat içinde bulunduğu durumun farkındadır. Mecburen kabul eder. Benli Şerif konuyu Cemal'e açar. Cemal mutluluktan havalara uçmaktadır. İstemeye gelmesini söyler evine çağırır. Cemal annesinden habersiz Benli Şerifin evine gider durumu konuştular. Fakat Cemal durumu annesine nasıl söyleyecekti. Birkaç gün bu karın ağrısıyla annesinin etrafında döner durur. Sonunda söylemeye karar verir. Annesi, kızın Benli Şerifin kızı olduğunu duyunca yere yığılır kalır. Bir süre sonra da uyuduğu yatağından bir daha uyanamaz. Cemal Bey anasına yanmıştı ama doya tıksıra değilse de ekmeğini yemiş suyunu içmişti.

Fakat Cemal Bey'i zincirlerle bağlasalar duramaz koşardı Huriye'ye. Benli Şerif'le anlaşmışlardı. Cenaze taze olduğu için düğün yapmadılar. Benli Şerif, kızı evden çıkarken biraz altın sıkıştırdı eline ve saklamasını tembihledi. Huriye başta Cemal'i sevmiyordu fakat diğer erkeklerden farklı oluşu ve Huriye'nin üstüne çok düşmesi bir dediğini iki etmemesi Huriye'yi etkilemişti.

Cemal Bey Huriye'ye topuğu nakışlı çoraplardan burnu delik arkası açık gardur ayakkabılarına kadar her şeyi alıyordu. Havvana ise Cemal'i "kadın kısmına yüz vermeye gelmez, sonra astarını isterler" diye uyarıyordu.

Kemal Bey ne denli uğraşıp Havvana'nın üzerinde babası gibi etkili olamayacağını bildiği için olayların konuşmaların üstünde fazla durmazdı. Babası Yusuf Efendi, Havvana'nın kimsesizliğine acıyarak eve getirmiş, iyi huylu, becerikliliğiyle de kendini herkese sevdirmişti. Küçük kız kardeşi Aliye, Havvana'yı ilk gördüğünde ^{"nasıl"} diyerek korktuğunu belli edip köşe bucak saklanmasına rağmen o hiç kırılıp incinmeden kıza kendisini sevdirmiştir.

Annesi, sağlığı bozuk, renksiz, dayanıksız bir kadındı. Başında hep bir beyaz yemeni vardı. Havvana sürekli yardımcı olurdu evin temizliğini, bulaşığını, yemeğini yani her şeyini Havvana yapardı.

Yusuf Efendi; çok okuyan okuduğunu aktaran kimi zamanda odasından hiç çıkmayan bir insandı. Yusuf Efendi Medresede Din ve Edebiyat öğretirdi. Bir gün kemal babasına yalvarmış ve medreseye beraber gitmek için izin almıştı. Yanında samimi arkadaşı Cemal'i de götürdüler. Yolda giderken adamın biri sepete konmuş Laminclarda sirke satıyordu. Dikkatini çekti ve onu izlemeye başladı. Kadının biri kapıdan durması için bağırdı. Sirkeci duvara yaslanıp burnuyla oynuyordu. Adamda tiksindi.

Medreseye gelince Yusuf Efendi, Kemal ve Cemal'e gösterdiği yerde beklemelerini ve bir yere ayrılmamalarını söyledi. Gitmeden yere bir çizgi çekti ve güneş buraya ulaşınca geleceğini söyledi. Kemal ve Cemal'in canı sıkılmış etrafı izlerken dut ağacı gözüne çarptı. Cemal'i de yanına alarak dut ağacına çıktılar üstleri hep dut lekesi olmuştu. Tekrar yerlerine geçtiler. Yusuf Efendi geldiğinde çocukların üstünü kirli görünce muhallebi dükkanına gitme fikrinden vazgeçti. Cemal'in yüzü kızardı. Yaptığı işten pişman oldu. Yusuf Efendi'nin kızgınlığı muhallebiciye gelene kadar geçti. Cemal pembe şuruplu tatlıyı büyük bir zevkle yedi. Çok beğenmişti. Eve gidince annesinden yediği fırçaya aldırmadı. Cemal'in annesi ona gezmek için izin vermezdi. Sadece Bayramlarda uzak akrabalarını kolonyacı Kaşif Efendi'nin evine giderken biraz oturur, tatlı ağırlanırlar sonra geri dönerlerdi.

Havvana hem evin yükünü çekiyor hem de evin hanımına arkadaşlık ediyordu. Elinde büyüdüğü Kemal'in ise mutlu olmasını yürekten istiyordu. Fakat kemal'in beğendiği kızları bir türlü beğenmiyor, açıklarını buluyordu. Kemal Bey iki kere nişanlanmış ve yüzüğü atmıştı. Mahalle sakinleri Kemal'e hovarda gözüyle bakıyorlardı. Kemal Bey'in babası Yusuf Efendi ise kızların açıklarını söylemek günahdır diyerek durumu açıklamalarını yasaklamıştı. Doğru ya kimisinin bir gözü kalk gidelim der, diğer gözü otur oturduğun yerde, kimisinin ağzı kokar, kimisinin elinden bakla almaya iğrenirsin ...

Kemal, liseyi bitirdiği yıl arkadaşları gibi eğitimine devam etmek istiyordu. Kimi arkadaşı İstanbul'a kimisi Londra'ya gidecekti. Kemal bu durumu babasına açmaya karar verdi". O sevinçle yerinde duramıyordu. Akşam olup babası eve gelince durumu anlattı. Babasının yüzündeki ifade değişmişti. Kızı Aliye'yi evlendireli iki ay olmuş, elinde avucunda ne varsa satmışlardı. Yine de oğluna hayır diyemedi.

Odasına geçti orada uzun bir süre düşündü eşiyle konuştu. O nur yüzlü adam çaresizlik içinde kalmıştı. Kemal, babasının içine düştüğü durumu anlamıştı. Bir yandan üzülüyor. Bir yandan da ailesine mutlu gözükmeye çalışıyordu. Daha sonra Kemal, babasıyla konuşup çalışacağını, işe gireceğini söyledi. Evkafta, katipliğe alınacağını anlattı. Yusuf Efendinin içi içini yiyor ama elinden bir şey gelmiyordu. Kemal çalışıp ilk aylığına herkese hediyeler aldı. Evde büyük bir ziyafet düzenledi. Arkadaşı Cemal'i de çağırmıştı. Fakat o ak~am baba~m. m. ~d. l. b. ~t \()~o.. ~()~o.. 'L\ t. <'o.. \ç_,o.h'~, || ~ ~ ~c.. 't\..fü 'c..~fü~c..~ \)_ "":)~u~uTT. <s'u içiyordu. Oğlunun da kaderinin kendi gibi olacağını düşünüyordu.

Yusuf Efendi kendi küçüklüğünde çok sıkıntı çekmişti. Fakir oldukları için köylerine gelen Meseki Nene zengin ağaların evinde kalır. Masalda onların çocuklarına anlatırdı. Çocukların ise ağzını bıçak açmaz kimseye masalları anlatmazdı. Yusuf Efendi, çocuklardan masalı öğrenmek için bir ay boyunca sırtında taşımış okula gidip gelmişti. Her gün Yusuf Efendinin sırtında masalı parça parça anlatıyor, uzattıkça uzatıyordu. Yusuf Efendinin çocukluğu böyle geçmişti. Oğlu Kemal'in durumuna üzülüyor fakat elinden bir şey gelmiyordu. Yusuf Efendi çocukluğunda ailesinden sevgi görmemiş, hep geri plana atılmıştı. Abisinin sertliğinden, annesinin ve babasının ilgisizliğinden payını almıştı. En sonunla Lefkoşa'da oturan bir arabalarının yanına gönderilmiş ve orada yaşamaya devam etmiştir. Yusuf Efendinin içini rahatlatan tek konu da ailesinden göremediği şefkat ve ilgiyi oğluna göstermiştir. Onu sevindiren ayakta tutan konu budur.

Aradan yıllar geçmiş Kemal Bey, sevdiği kız olan Firdevs'le evlenmişti. Havvaana bu evliliğe karşı çıkmamıştı. Yusuf Efendi ise hayata veda etmişti. O ulu çınar herkesin yüreğini yakmıştı. Havvaana ise günlerce kendine gelememiş, odasından çıkmamıştı.

Havvaana Yusuf Efendinin acısına, yaşlılığının da vermiş olduğu yorgunlukla kızı saydığı Zerrin'in gözleri önünde hayata veda etmiştir. Zerrin bu ayrılıkları, bu acıları yüreğine sığdıramaz olmuştu. Ayhan'ın kendisini bırakıp gitmesinden sonra çektiği en büyük acılardı. Kocasını Ayhan, Zerrini bir Rum kızı olan Tia için terk etmiş, onu yalnız bırakmıştı. Yaşadığı bu olaylar Zerrin Hanımın hayat ışığını elinden almıştır. Birde Kemal Beyi eşi terk etmiş, buna dayanamayan zavallı adam hayata gözlerini yummuştur. Zerrin artık hayata iyice küsmüş yalnız kalmıştır. Bir tek kayınpederi Cemal Bey vardır. Cemal Bey, oğlu Ayhan'ın borçları yüzünden evini satılığa çıkarmış, küçük bir kulübede yer bulmuştu. Zerrin bu olayı duyunca Cemal Bey'e yanında kalmasını ister. Çünkü ikisi de yalnızdır. Yıllar böyle geçer. Cemal Bey kendini evde işlere verir, oyalanırdı. Arada eski müşterilerine kolonya vermek için erkenden dışarı çıkar, onlardan havadisleri toplardı. Berber Ahmet onlardan birisidir. Berber Ahmet ile olayları konuşup tekrar evine dönerdi. Berber Ahmet bir gün Cemal Bey'i, Türkan Şoray'ı izlemeye gideceğiz diye kandırır. Saray Otele götürür. Oğlu Ayhan orada onunla konuşmak ister. Baba yüreği, ona kızgınlığını affeder. Oğlu Ayhan, babası ve eski eşi Zerrin'in birlikte kaldığını öğrenmiş bu konuyu konuşmak için onu çağırtmıştır. Babasına bir çocuğu olduğunu ve Tia'nın evden kaçıp bir adamla gittiğini söyler. Daha sonra Tia'nın o adamla trafik kazası geçirdiğini ve öldüğünü anlatır. Amacı tekrar Zerrinle birlikte olmak ve o eve yerleşmektir. Babasına Zerrinin gönlü olup olmayacağını sormasını ister. Akşam eve gelince Zerrinle oturup konuşur. Arkasından Ayhan ve küçük kızı eve gelir. Zerrin Ayhana karşı hiçbir duygu beslememektedir. Cemal Bey ise tekrar barışıp, hep birlikte kalan ömrünü mutlu yaşamak ister. Zerrin ise Ayhan': istemez ve evden gönderir. Cemal Bey de ne kadar istemese de torunu için onlarla birlikte gider. Zerrin bu ayrılığın ardından yine yalnız kalmıştır. Bu sefer hayata küsmek istemez tekrar öğretmenlik yapar. Eski hayatına döner. En sonunda tanışıp aşık olduğu Binbaşı tekrar yanına gelir. Onunla ilgili bir sürü hayaller kurmuş, evini, babasından kalan arabasını pembeye boyamıştır. Binbaşı Kerim ilk tanıştığı gibi değildir. Hayal kırıklığına uğrar. Zerrin'den, kendi köyüne annesinin yanına taşınmalarını, orda evleneceklerini söyler. Zerrin ise bu duruma karşı çıkar ve hayatı boyunca yaşadığı ayrılıklara bir yenisini daha ekleyerek binbaşy'yı geldiği yere geri gönderir.

2.2.1.1. KİŞİLER

Zerrin: Kemal Bey'in kızı, Ayhan'ın eşidir. Hayatı boyunca karşısına çıkan ayrılmalara rağmen ayakta durmaya çalışan güçlü bir kadındır.

Havvvana: Yusuf Efendi'nin, acıyı eve getirdiği hizmetkardır. Sadece Zerrine değil, tüm eve analık yapar, evin yükünü çeker. Kara, sıska bir kadındır. Hiç evlenmemiştir.

Yusuf Efendi: Kemal Bey'in babası, Zerrin'in dedesidir. Kişiliği itibarıyla çok ulu, herkesin saygı duyduğu bir kişidir. Eşi hastadır ve onun yanından ayrılmaz gözü gibi bakar. Çevresindeki tüm kişilere örnektir.

Kemal Bey: Babası Yusuf Efendidir. Onun gibi olmaya çalışır. Çocukluğunda hırçın bir kişiliktir. En yakın arkadaşı Cemal Bey' dir.

Aliye: Yusuf Efendi'nin kızı, Kemal Bey'in kardeşidir. Sessiz sakın bir kişiliktir. Evlenir evden uzaklaşır.

Cemal Bey: Kemal Bey'in en yakın dostudur. Küçüklüğünden beri sıkıntı çeker. Fakat kişiliği düzgündür. Ayhan'ın babası, Huriye'nin kocasıdır.

Huriye: Eğlence kadını olan Benli Şerifin kızıdır. Cemal Bey'i sürekli kullanır. Sonunda başka bir adamla kaçır.

Ayhan: Küçüklüğünden beri şımartılmış, Zerrin'le büyümüş Zerrin'in kocasıdır. Rum kızı olan Tia'ya kaçır.

Benli Şerif: Eğlence kadınıdır. Kızına iyi bakmış o hayata sokmamıştır.

Tia: Bir Rum kızıdır. Eğlence kadınlarından farkı yoktur. Ayhan'ı kandırıp onu elde etmiştir.

Adnan: Kemal Bey'in arkadaşıdır. Okuyup İstanbul'a yerleşmiştir.

Firdevs: Kemal Bey'in eşi. Daha sonrasında başka birisine kaçır.

Binbaşı Kerim: Savaş zamanı Kıbrıs'a gelen komutandır. Zerrin Hanımla birbirlerine aşık olurlar.

Kasif Efendi: Kemal Bey'in uzaktan akrabasıdır.

Berber Ahmet: Cemal Bey'in arkadaşıdır.

2.2.1.2. ROMANDA GÖRÜLEN POSTMODERN ÖRNEKLER

YER-ZAMAN

Olay Lefkoşa'da geçmiştir. Kıbrıs insanın hayatında derin izler bırakan Kıbrıs Barış Hareketi zamanında olaylar yaşanmıştır. Sık sık geriye dönüşler çok olduğu için Akronik zaman⁴⁴ vardır. Kimi yerde bir kimi yerde birkaç yıl olan bu dönüşler konuyu uzatır ve detaylara kavuşturur.

"Bütün Lefkoşa, Kıbrıs, daha daha bilemediği ama atlaslarda gördüğü, adını unuttuğu o sıcak yerler, buzlu memleketler, en yüksek dağlar, yaksa kavursa da kum dolu çöller, içinde boğulsa da büyük büyük sular, işte dünya dedikleri yer onun olsa bu denli sevinmezdi.

Kemal Bey, kendi vatanını çok severdi. Lefkoşa'yı, mahallesini, sokağını, hisarın üstünü, evini, insanını, ...

Zerrin Hanımın yanına gelen iki asker kendisine; evinizin üst kısmını boşaltacakmışsınız, mevzi yapılacak. Zerrin Hanım evinin üst kısmını mervzi için vermek istemiyordu. Çünkü o odada yaşanmış anıları, dertlerini dinlemiş duvarları olduğunu ve en önemlisi de o odada doğmuştu. Bu durumu babasına anlattı fakat Babası, Zerrin Hanım'a askerlere karşı gelmemesini, yoksa vatan hainliği ile suçlanılabileceklerini söyledi.

Daha acı yanıkların, kan izinin rengi dururken insanlarda. Daha evin kerpiç duvarına kakılıp kalmış mermiler ayıklanmadan, hiçbir insan acı/anan yüreğini sıvamadan Anlaşılan yeni bir çatışma başladı başlayacaktı.

Herkes gergindi, herkes kendince yorumlar yapıyor, söylentiler gittikçe büyüyordu. Bakkallarda hiçbir şey kalmamıştı. Savaş çıkarda her yer kapanır, çoluk çocuk aç kalır, diye alışveriş yapıyordu herkes.

Oyuncakçı dükkanına gözü ilişir Zerrin hanımın. Satıcı umutsuz bakışlarıyla ve şaşkın bir şekilde yanına gelir. Bu savaş ortamında kim, neden oyuncak alsın?"

Zerrin Hanım'ın aklına, onu beş yıl önce bırakıp giden eşi gelmişti. Kocasını, komşuları olan Cemal Beyle, Huriye'nin oğluydu. Kendisi beş yaşındayken doğmuştu.

Roman normal şekilde anlatılırken Zerrin Hanım bir anda 15 yıl öncesine gidip kocasının kendisini terk ettiği zamanı hatırlamıştır.

⁴⁴ Romandaki (sıklıkla) geriye dönüşler akronik zamanı temsil eder.

Kemal Bey: *Havvaaa sen çocukluğunu hiç anlatmadın bana.*

Havvaana: *Nesini anlatayım çocukluk mu bildik biz. Bir üvey anamız vardı. Fena. Kötü. Sümüğüne ağır gelmesin bir sokum ekmeği kahırla yedirirdi bize. Eh o zamanlar fukaralık çoktu, kıtlık kısrılık vardı. Rençber atardı toprağa tohumu bakardı havaya. Yem yok, yiyecek yok. Arpa ekmeği bulan şükrederdi. Analığımız kabahatsiz yere bizi babamıza münafıklar dayak yedirirdi. Benim etim kara belli olmaz, ama ağam kara mor mor olurdu her yanı. Anacığım öldükten sonra bıraktı gitti bizi üvey ana eline. Kendi çocuklarını yün yataklarda yatırır bizi kitıklarda. Onlar tazesini yetirirdi ekmeğin, bize bayatını. Potinsiz gezmekten ayağımızın aştı üç parmak nasır bağladıydı. Yalınayak başıkabak, yarı aç yarı tok, sesimiz selengimiz çıkmaz gene de çekemedi bizi, her birimizi bir yere besleme verdi.*

Olay devam ederken Kemal Bey, Havvaana'ya soru sorar. Havvaana geçmişe (geriye) dönüş yaparak kendi hayatının nasıl olduğunu anlatmaya başlar.

ÜSLUBU

Dili sadedir. Romanda geri dönüşler olduğu için okuyucuyu zaman zaman yormaktadır. Betimlemelere ver verilmiştir.

"Bir parça kara taşına, dünyanın en yüksek en güzel gözlü gökyüzüne, üstünde ot bitmez kıraç tepesine, mor yeşil hareli denizine, karakışın ortasına güleç yüzüyle düşen güneşine, sarı safran benizli ağustosuna, çirkin sesli kargasına, mavi pırıltılı ebadülbül kuşuna sevdalandığım yurdum.

Huriye 'nin evi darmadağındı. Sokak kapısından girer girmez tekeş ayakkabılar, arkası basılmış üstü lekeli bandohlrd karşılardı insanı. Minder örtülerinin bir dudağı yerde bir dudağı gökтейdi. Orta masa kenarı çatlak, cengar mavisı kenarları sayvanlz bir ağızlı cam kap, cengar mavisı cam kabın içinde, üzerinde ortasından bölünmüş timsah resimli olan mor bir kutu, kırık bir ayakkabı topuğu, birkaç sararmış takvim yaprağı. Hasır iskemlenin altı kim bilir üst üste kaç yüz örümceğin marifetleri ağılarıyla örölmüş. Aşevinin yarı aralzk kapısından görönen bahçede, ucu açılmış darmadağın ayakkabılar, her bir yana yayılmış tavuk, güvercin tüyleri, üzeri mavi çiçekli sapı kurumuş bir porselen oturak.

Açık penceden içeriye baktığında Derişler 'in döndüğünü gördü. Önce yavaştlar, giderek hızlanıyorlardı. Uzun, beyaz, geniş sayvanlı etekleri uçuşuyorken sanki ayakları da yerden kesilmişti. Gözleri yumulu, dön ha dön. "

ROMANIN GENEL DEGERLENDİRMESİ

"Sana Sevdam Sarı" romanı adından da anlaşıldığı gibi bir ayrılık romanıdır. Bu ayrılık savaş döneminde aşkları, gelgitleri konu almaktadır. Roman, Zerrin Hanım'ın etrafında gelişmektedir. İnsanın geçmişiyle bir bütün olduğuna inanan yazar, arka planda Zerrin Zeerin özeliyle Kıbrıs genelini içeren bir geçmiş kurgular. Zerrin Hanım'ın Türkiyeli Binbaşıya olan sarı renkli sevdası bir yol ayrımındadır. Roman, Zerrin Hanım'ın yaşadığı bütün hayal kırıklıklarına rağmen hayata tutunma çabasını ele almıştır.

İçinde anlatılan olaylar sebebiyle okuyucuyu sürüklemektedir. İnsanın yaşadığı bütün olumsuz olaylara rağmen nasıl ayakta durabileceğinin güzel bir örneğidir.

ANA FİKİR

İnsan bütün olumsuzluklara rağmen hayata karşı direnmeli, umudunu hiçbir zaman yitirmemelidir.

2.3.2. LALE YÜREGİN BEYAZ

Cennet, Türkiye'de yaşayan kalabalık bir ailenin kızıdır. Ailesiyle birlikte Kıbrıs'a göç etmeye karar verirler. Cennet doğduğunda babası ismini "Cennet" koymak istemiş fakat dedesi, karşı çıkıp Caney Can demiştir. Torununu hiçbir zaman Cennet ismiyle çağırmamıştır. Ona göre Cennet ismi birkaç huri ve birkaç evden oluşan bir yerdir. Fakat Caney Can ismini telaffuz edince, canlar yürekler titrer, seven bir daha söylemek ister bu ismi demiştir.

Benusen Dedesi 'nin sesi türkü, ağıt gibi dokunaklıydı. Türküler yaktığında sesi kalınlaşır yedi köy öteden dinlenirdi. Doğarken anası ölmüş, babası ise bırakıp kaçmıştı. Köyün yüksek tepelerinde yaşayan ulu bir kadın olan "Sidar Kadın" onu alıp büyüttü. Allah' a dua etmiş, memelerine süt gelmiştir.

Ermişler yardımına koşup her gün ermiş sütana gelip çocuğu emziriyormuş. Benusen dört yaşına kadar konuşmamıştır. Söylentiye göre gelip, ona sütanalık eden ermiş değil, şeytanmış. Sürekli oğluna derman olmaya çalışmış, dilinin çözülmesi için çabalamıştır. Köye gelen öğretmenin saziyla, türküsüyle dili açılmış, sesi kadife gibi olmuştur.

Cennet ve ailesi parasızlıktan Kıbrıs'a göç etmiştir. Babası, ne hikmetse ilk önce karısına iş bulmuş kendisi boş gezmektedir. Cennet'in annesi günde iki kere temizliğe gidip gelmekteydi. Babası ise her gün biralarını alıp evde keyif çalmakta, eşinin eline geçen parayı almaktadır.

Cennet, okula başlamış, derslerine gidip geliyordu. Okulda, müdürü Cennet'in makyaj yaptığını söyleyip ona kızdı. Oysa Cennet'in yüzünde makyaj yoktu. Onun doğal bir güzelliği vardı. Lale öğretmene seslenip bu öğrencinin ailesiyle görüşmesini istedi. Cennet, lale öğretmene yalan söylemiş, diğer arkadaşlarının ailesi gibi kendi ailesini de zengin göstermişti. Ne yapacağını şaşırmıştı. Öğretmeni hafta sonu evlerine gelecekti. Aklına bir fikir geldi ev sahibeleri Zehra Teyze'ye durumu anlattı. Onun güzel evini kullanacaktı. Diğer bir sorun ise ailesini nasıl evden gönderecekti. Annesi sürekli temizliğe gittiği için evde yoktu. Boş gezen babasına ise annesinin para bırakıp gittiğini bir şeyler yapabileceğini söyledi. Cennet bu problemi de çözüp Zehra Teyzesinin evinde beklemeye başladı. Mahalleye öğretmenin arabası girdiğinde heyecanlanmış, yanında birisinin daha olduğunu fark etmişti. Yanına gidince annesinin olduğunu fark etmişti. Bütün hayalleri suya düşmüştü. Öğretmeni Lale Hanım, annesinin iki haftadır ona yardıma geldiğini söyledi. Cennet ise okulda söylediği yalanların ortaya çıkmasından dolayı annesinin suratına bakmaya bile cesaret edememiş, annesinin şefkatli bir bakışından kollarına salıvermişti kendisini. Daha sonra ise Lale Hanım tekrar görüşürüz diyerek misafirliği kısa kesti. Amacı anne-kızı baş başa bırakmaktı.

Cennetin dayısı Ferhad, nişanlısından ayrılmış, hayata küsmüş bir kişiydi. Cennet dayısını çok seviyor, onun yanında kendisini huzurlu hissediyordu. Öğretmeni Lale Hanım ise onu gördüğünde ondan etkilenmiş, sessiz, kırgın halini görüp ona üzülmüştü. Misafirliğinin birisinde nişanlısından ayrıldığını, nişanlısının zengin bir adamla evlendiğini öğrenince durumu anlamış, Ferhad'a hak vermişti kendince.

Komşuları "Öksürüklü Herif" ise kahve işleten dul bir herifti. Sokakta gezerken garipliğine acıdığı bir kızı evine almış, daha sonra laf, çıkar diye evlenmişti. Bu kız kısacık topacık bir kızdı. Kocasını kahveden geç gelirdi. Kızsa sinemalara gider, eğlenir, film artistlerini çok beğenirdi. Hatta çocuğunun adını beğendiği artist olan Kenan Pars' ın adını koymuştur. Mahallenin eğlence konusuydu bu topacık kadın, çocuklarıyla sinemaya gider, parası bitince evdeki yalancı dolmayı komşularına parayla satıp ertesi güne bilet alırdı.

Lale, küçükken çok sıkıntılar çekmişti. Abisinden, babasından fırçalar yemiş, çaresiz anasının bir şey yapamamasına üzülmüştü. Ailesinden en çok dedesi Vamık Efendiyi seviyordu. Vamık Efendi bir konakta çocuğu olmayan çift tarafından evlat edinilmiş, büyütülmüştü. Annesi Nemide Hanım, konağa geldiği günden beri çocuğuna çok iyi bakmış, en iyi okullara göndermişti. Sonunda köylerine imam olmuş, Vamık olan adı herkes tarafından İmam Efendi olarak değiştirilmişti. Kendi yaşıtılarının ona bu isimle hitap etmesi onun hoşuna gitmiyordu. Annesiyle konuşup imamlığı bıraktı. Üvey annesinin yeğeniyle evlenip, Nemide adında bir kızı olmuştu. Esi Nemide'ye hamileyken çok yemek yemekten şişmiş, sonrasında da ölmüştür. Vamık Efendi ve kızı Nemide baş başa kaldılar. Daha sonra ailesi tarafından çok güzel, içinde her şeyi olan bir dükkan açtı. Kızı Nemide ise 16 yaşındayken kocaya kaçıp gittiğinde, Vamık Efendi günlerce dükkanı açamadı utancından.

Nemide, kocaya kaçmış, kaynanası ile birlikte yaşıyorlardı. Kaynanası, Nemide'ye ıyı davranmıyor, nikah yapmaları karşılığında babası Vamık Efendiden para istiyordu. Nemide'nin babası çaresiz buna boyun eğip, göz yummuştu. Nemide'nin bir erkek, bir kız çocuğu dünyaya gelmişti. Kızın adı ise Lale'ydi.

Lale, küçüklüğünden beri evde bulamadığı huzuru dedesinin yanına kaçarak buluyor. Abisinden, babasının huysuzluğundan nefret ediyordu. Dedesi ise ona güler yüzlü, hoş davranıyor yeri geldiğinde onunla çocuk oluyordu.

Balım, öve öve bitiremediği dedesini Lale'ye anlatıyor. Çok yakın zamanda Kıbrıs'a geleceğini söylüyordu. Lale ise masallarda duyup gördüğü, ejderhalar gibi büyütülmüştü Benusen Dede'yi gözünde. Dedesi çıkıp geldiği gün zayıf, kuru bir adam karşısına çıkmış, ilk başta gülmemek için kendisini zor tutmuştur. Benusen Dede güzel dilli, şifa dağıtan bir dededir. Cebrail ise geldiği günden beri soğuk davranır, onunla dalga geçer. Getirdiği otların

yerme yiyecek bir şeyler olmasını daha çok isterdi. Kıbrıs'ta kimse ottan şifa beklemez, hastaneye giderdi. Benusen Dede ziyaretini kısa tutup, geriye memleketine döndü.

Zehra Teyze, Balım'ı çok sever. Onun temiz kalpliliğine inanır, kocasından dolayı ona acırdı. Kızı ve damadı doktor olan Zehra Teyze Balım'ı hastaneye temizlik görevlisi olarak aldırır. Herkes, Balım'ı çok sever. Temiz, titiz, çalışkan olmasıyla herkesi etkilerdi. Fakat kocası Cebrail, memleketinden hasta adamları evine doluşturup, devlet hastanelerinde hastaları tedavi ettirip ona gelen hastaların paralarını sömürüyordu. Kısa bir sürede kılık kıyafeti değişmişti.

Cebrail, parayı bulunca eğlence kadınlarına dalmıştı. İrene adlı hayat kadınına aşık olmuştu. Ne zaman pavyonlara gitse onu arıyor, onu görmek istiyordu. İrene de durumu anlamış artık naz yapıyor, her istediğine boyun büküyordu. Cebrail, hayatı boyunca böyle kadını görmemiş, kendince İrene'yi Balım'la kıyaslıyordu. Cebrail zamanla eve gelmemeye başlamış, memleketten gelen misafirlerine Balım hizmet ediyordu. İsrail ve Mikail ise evden kopmuş, ne yaptıkları belli değildi. Zehra Teyze, bu olanların farkında, Cebrail'e kızgındı, fakat Balım ve Cennet'i çok sevdiği için bir şey söylemiyordu. En azından Cennet'in kendisinde kalıp, rahat etmesini günlerini huzurlu bir şekilde geçirmesini istiyordu.

Zehra Teyze, Balım'a durumu anlattı. Cennet'in kendisinde kalmasını söyledi. Cennet'i birkaç sonra alacaktı. Hiç olmazsa Cennet bana yoldaşlık eder yalnızlığımı giderir diye. O günün sabahında Cennet kapıyı çaldı. Yüzü ağlamaklı, sesi titriyordu. Zehra Teyzesi ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. Hemen evine buyur etti. Cennet ağlıyordu. Çok korkmuştu. Zehra Teyze, Cennet'e bakıp üzülüyordu. Cennet ağlayarak konuşmaya başladı. Evlerine gelen hemşerilerinden birisi gece Cennet'in yanına gelip, onu taciz etmişti. Cennet, karabasan mı, gerçek mi anlayamamıştı ama Zehra Teyze durumu anlamıştı. Cennet'in annesi Balım'a olayı anlatsa kadının yorgun bedeni dayanmaz, yıkılır kalırdı oracığa. Babası Cebrail ise parayı bulalı eve hiç gelmiyordu, zaten bu olayın suçlusu da oydu Zehra Teyze için. Çıkıp o adamla kavga etse olmaz, Cennet'in durumu ortaya çıkardı. O günün akşamında Balım'ı ikna edip, kendisinde kalmasını sağladı. Balım da orada kalmasını istiyordu. Hiç olmazsa yavrusu rahat, temiz bir yerde kalacaktı. Annesi gibi olmazdı en azından.

Ferhad ise Kıbrıs'a geldikten sonra kız kardeşim. Balım' da kalmaya başladı. Belli bir süre geçtikten sonra Balım'ın çektiği çileleri görüp evden çıkmaya karar vermişti. Evde kalsa kardeşinin çektiği sıkıntılara dayanamayıp kahrından ölecek ya da eniştesi Cebrail'i öldürecekti. En iyisi ayrı bir eve çıkmaktı. Zaten Dilşad onun yanına gelecekti. Kardeşinin evini görse beğenmez, evden adımını uzak tutardı. Lale'nin evinin alt katına geçmeye karar vermişti. Ferhad, Lale ile tanışıp çok samimi olmuşlar. Birbirlerine ısınmışlardı. Lale,

Ferhad'da daha önce rahmetli eşinden başka duymadığı mutluluğu onda duyuyor, onunla konuştuğu rahatlıyordu. Ferhad'ın yeteneğini bildiği için abisinin iş yerinde ona iş de bulup onu düzene sokmuştu. Heykel yapıp onları satıyorlardı. Ferhad kısa sürede kendisini gösterip sivrilmeye başladı. Herkes onu beğenip, ona "usta" diye sesleniyorlardı.

Ferhad'la Lale sık sık görüşüp sohbet ediyorlardı. Lale, Ferhad'ın üst katında oturuyordu. Eksik eşyalarını bulma konusunda Ferhad'a yardımcı oluyordu. Ferhad ise ağır işlerde Lale'ye yardım edip onu yormuyordu. Ferhad eski yıllardan kalan mutsuzluğunu unutup yeniden hayata dönmüştü. Siyasi olaylardan dolayı hapse girmiş o günleri geçtiğini, önüne yeni anıların, hayallerin geleceğini düşündükçe mutlu oluyor, seviniyordu. Dilşad ise onun ilk aşkıydı. Bir zamanlar her nefes alıp verişinde Dilşad diyen Ferhad, hapisteyken onu bırakıp giden Dilşad'a kızgındı ama ona çok aşıktı. Dilşad onu terk ettiğinde başka birisiyle evlenmiş. Onunla beraber yaşamaya başlamıştı. Fakat daha sonra Ferhad'ın yanına gelmeye karar vermişti. Ferhad ise kalbi ve mantığı arasında kalmıştı. Sonunda kalbini seçip Dilşad'ın yanına gelmesine izin verdi. Dilşad, Kıbrıs'a gelince Ferhad'ın yanına yerleşmişti. Ferhad'a ilgisi olan Lale ise kendi elleriyle evlerini hazırlamış, onların rahat etmesi için uğraşmıştı. Dilşad Kıbrıs'a gelince Ferhad tekrar kendisini kaybetmiş, geceleri geç saatlere kadar kumarhanelerde zaman geçirip eve geliyor. Gündüzleri ise uzun süren sevişmeleri oluyordu. Ferhad, Dilşad'a tekrar kendisini kaptırmıştı. Ferhad girdiği işe gitmemeye başlamış patronu olan Lale'nin abisi ise kovmak istemiş ve Lale'yi yanına çağırmıştı. Lale, durumdan haberi olmasına karşın, Ferhad'ın hasta olabileceğini ve Ferhad'ı işten çıkarmamasını söyledi.

Ferhad, kimseden habersiz Dilşad'la kumarhanelere gidiyordu. Sabahlara kadar orada eğlenip eve geçiyordu. Lale'yi ise hiç görmüyordu. Bir akşam Dilşad ile Lale'nin evine çıktılar. Dilşad, Ferhad'ı beklemeden taşınacaklarını, Gime'de bir villa tutacaklarını söyledi. Lale ise hiçbir tepki vermemiş, kırılmıştı Ferhad'a. Eskiden olsa ikram etmeden misafirlerini göndermez, her ne olursa olsun onları mutlu ederdi. Elindeki kahveyi yudumlayıp, televizyondaki haberlere yorum yapıyordu. Ferhad ise o an durumu anlayıp, utandı. Yüzü yere düştü. Kendi içinden yerin yarılp, içine girmesini diledi. Dilşad ise arsız bir şekilde konuşmaya devam ediyordu. Ferhad bir anda ayaklanıp çıkmak için yürüdü. Dilşad ise peşine takılıp gitti. O an Lale, Ferhad için yaptıklarını düşünüp pişman oldu. Kafasından aşağıya kaynar sular dökülüyordu. Evinin altını ona açması, abisinin yanında iş vermesi, eksik olan eşyalarında yardımcı olması Lale'yi sinirlendirdi. En çok üzüldüğü nokta kalbini açmayı düşünürken Dilşad'ın gelip, Ferhad'ı elinden almasıydı. Ferhad, Dilşad'ın yanında iken kendi karakteri dışına çıkıp, farklı karakterlere bürünüyordu. O sessiz sakın Ferhad gidip yerine züppe bir kişilik gelmişti.

Ferhad, Gime'ye gideceklerini söylemek için Lale'nin yanına gelmişti. Lale ise yine dayanamayıp evine kahve içmeye davet etti. Kahveyi içerken Lale, Kıbrıs'taki savaş zamanında bizzat yaşadığı olayları, anıları anlatmaya başladı. Eşinin ve kendisinin neler yaşadığından başlamıştı.

Lale Hanım, sevmeyerek de olsa evlendiği eşi ile Lefkoşa'da yaşamaya başlamışlardı. O dönemde savaş sözleri dillerden düşmüyor. Herkes birbirinden duydukları dedikoduları birbirlerine anlatıyorlardı. Herkes korkuyor, birbirilerine ne yapacaklarını soruyordu. Kuzeye, Türk köylerine kaçmak en mantıklı olaydı. Savaş başladıktan sonra da kalanlar Türk köylerine kaçmaya devam etti. Lale ve eşi de o kaçanların arasında bulunuyorlardı. Silah seslerinin arasında oradan kurtulmaya çalışıyorlardı. Önlerinden geçen yıllara, önüne çıkan dikenlere aldırmadan yürüyorlardı. Eşinin onu koruması ve onu rahatlatmak için yaptığı espriler onun hoşuna gitmişti. Eşiyle geçen çok zamanlarında onu bu kadar sevmemişti. Lale Hanım giderek eşini daha çok sevmeye başlamıştı.

Kuzeyde, Türk köylerine varınca herkes bir eve misafir oluyor. Savaş boyunca orada kalıyorlardı. Lale ise yaşlı bir kadınla tepeliklerde kalıyorlardı. Eşi ve Türk erkekleri ise sipere gidip köyü koruyordu. Eşini kaldıkları evin penceresinden zorda olsa seçebiliyordu Lale Öğretmen. Siperde verilen azda olsa yemeği koşarak eşine getiriyor, onunla paylaşıyordu. O yedikleri yemekler hayatında yediği en güzel yemeklerdi onlar için. Akşamları ise yaşlı kadınla beraber azda olsa pişen aştan yiyor, sohbet ediyorlardı. Yaşlı kadın köyün en huysuz kadınıydı. Bir keresinde asmadan yemek isteyen Lale öğretmene bağırması, üzümlerin ilaçlı olduğunu bahane etmişti. Bazen de yatağının altına sakladığı erzakları görüp üzülmüyordu. Fakat eşi yanına gelince her şeyi unutuyor, mutlu oluyordu. Komutanı bir keresinde yemekleri Lale Öğretmene götürdüğünü görünce eşine daha çok vermeye başlamış, onu sevmişti.

Lale öğretmen arada diğer haneleri dolaşıp, onlara misafirlğe gidiyordu. Gittiği bir evde ona çok güzel sofralar hazırlanmış, hoş sohbetler edilmişti. Lale öğretmen en başta çekinmişti. Fakat daha sonra sıcak ev ortamına alışmıştı. Kendini rahat hissetti. Ev sahipleri Lale Hanım'ın kaldığı evi biliyorlardı. Bu yüzden ona bir nevi üzülmüyor, canları sıkılıyordu. Çünkü o evdeki yaşlı kadın huysuz ve cimriydi. Fakat Lale öğretmen yine de onun için kötü laf söylemedi.

Savaş artık iyice kızışmış, köyün insanları Lale öğretmenin yanına gelip orada kalıyorlardı. Toplandıkları gece silah sesleri iyice yaklaşmış, kadınlar, küçük çocuklar birbirine sarılıp dua ediyorlardı. Lale öğretmen ise onları motive ediyor, kimsenin yanlarına yaklaşamayacağını kendinden emin bir sesle ifade ediyordu. Ara ara yanlarına gelen topaldan

haber alıyor. Durumun kötüleştiğini girdikleri evlerde kadınların memelerini, erkeklerin pipilerini kestiğini ifade etmişti. O an evde buz kesmişti. Kadınları eli göğüslerine, küçük çocukların elleri ise pipilerine gitmişti. Lale öğretmen ise herkese koşuyor. Su içmeleri için oralara buralara koşuyordu. Daha sonra ise korkan halkı rahatlatmak için sohbet etmeye başlıyordu. Bir defa daha gelen topal bir şehitlerinin olduğunu söyledi. Bütün kadınlar ağlamaya başlamıştı. Ölen kişi Lale Hanım'ın eşiydi. Lale Hanım, eşine bir kere bile olsun "seni seviyorum" diyememişti ...

Odada oturan Ferhad bir anda kalkıp evi terk etti. Lale Hanım'ın ona söylediği sözler onu çok etkilemişti. Ferhad yaptığı yanlış biliyordu. Lale öğretmeni sevmesine karşın Dilşad'ı seçmiş onu yolda bırakmıştı. Lale öğretmen ise üzgün ama kimseye kırgın değildi.

Bu arada Balım'ın erkek çocukları Mikail ve İsrail boş durmuyordu. Hovardalık yaparak zamanlarını geçiriyor, küçük de olsa hırsızlık yapmaya çalışıyorlardı. Cennet ise Zehra Teyzesi'nin yanında kalıyordu. Zehra Teyze bir gece damadı ve kızının ısrarı üzerine dışarı çıkmaya karar vermişti. Her zaman yaptığı gibi eskiden kalan giysilerini, giymeye çalışıp çıkarıyor. Her bir giysisindeki anılarını düşünüyordu. Değerli eşyalarını ise bir dolabın gizli bölmesinden çıkarıp bazılarını denedi. Daha soma geç kalacağı için hepsini masanın üstünde unuttu. Cennet'e gece dışarı çıkacağını, kimseye kapısını açmaması gerektiğini söyledi. Aşevinde her şeyin olduğunu istediği kadar yiyebileceğini söyledi. Zehra Teyze çocukları gelip boruya basınca koşarak dışarı çıkarken Cennet'e tekrar nasihatlerini tekrarladı. Cennet evde kalmıştı. Televizyon izliyor, kendince dans ediyordu. Bir ara evin kapısı çaldı. Kardeşleri İsrail ve Mikail'di. Cennet'e kapıyı açmalarını ona Bayram'ı getirdiklerini söylediler. Cennet ilk başlarda kapıyı açmadı fakat daha sonra kapıyı dayanamayıp açtı. İçeri giren kardeşleri Bayram'ı Cennet'in kucağına verip evde koşmaya başladılar. Cennet peşlerinden koştuysa da her birine yetişemedi. Daha soma ikisi de evden çıkıp gittiler.

Dışarı çıkan Zehra Teyze ise çok eğlenmiş, yıllarca yapmadığı şeyleri, şarkılar söylemeyi, dansları yapmıştı. Çocukların da daha çok hareket etmiş üstelikte hiç yorulmamıştı. Girne'ye gitmeye bile karşı çıkmamış hemen gidelim diye cevaplamıştı. Gece bitip, eve gelince Cennet'in uyduğunu gördü. Onu rahatsız etmemek için sessizce odasına çıktı. Odadaki yatağa kendisini attı. Daha sonra değerli eşyalarının yerinde olmadığı fark etti. Önce fazla içtiğini, bunamış kafasının onu aldattığını düşündü. Cennet odada yatıyor, kapı baca kilitliydi. Sabaha kadar gözüne uyku girmemişti. Ne olup bittiğini de anlayabilmiş değildi. Sabah olunca ne yapacağını bilemedi. Lale öğretmeni aramaya karar verdi. Cennet ise durumu öğrenince ağlamaya başladı. Eve kimsenin gelmediğini sadece kardeşlerinin geldiğini söyledi. Zehra Teyze ise Balım ve Cennet'i çok seviyor, polisi aramak istemiyordu. Fakat

polis işin içine girmek zorundaydı. Çünkü çalınan mücevherleri bulmak kolay değildi. Zehra Teyze, Lale ile polise gittiler.

Ferhad ise Dilşad'la birlikte gününü gün ediyor. Sorumluluklarını unutan Ferhad, hayattan beklentisi olmayan bir kişi haline giriyordu. Daha sonra polis bütün aile fertlerini sorguya çekmek için toplamaya başlamıştı. Cebrail ise bir hayat kadınıyla İngiltere'ye kaçmış ailesini bırakıp gitmişti. Polis Ferhad'ı almak için gelince Dilşad kızıp, Ferhad'a bağırmaya başladı. Dilşad'la beraber karakola götürüldüler. Ferhad Dilşad'ın yüzünü bir kez daha görmüştü. Balım, Cennet, Ferhad karakola toplanıp, sorguya çekildiler. Dilşad ise serbest kalır kalmaz Ferhad'ı terk edip oradan ayrıldı. Mikail ile İsrail'in yakalanması uzun sürmedi. Sadece biraz para harcanmıştı. Diğer aile fertleri de serbest kalmış, karakoldan çıkmışlardı.

Artık Balım ve ailesi için Kıbrıs macerası da sona ermiş oldu. Ferhad buradan ayrılmaya karar verdi. Zehra Teyze gidecekleri için üzülüyor, fakat bir şey diyemiyordu. Lale öğretmen ise Cennet'in yanında kalmasını istedi. Okulda en çalışanlardan birisiydi. Ona çok iyi bakacağına dair söz veren Lale öğretmenin isteğine karşı çıktılar. Balım, yavrusunu yanından ayıramazdı. Zehra Teyze için çok üzgündü Balım, gidip elini bile öpmeye yanaşmadı ayakları.

Ferhad ise gideceği günün sabahında Lale'nin evine gidip zile uzun uzun bastı. Lale ilk başta satıcılarıdır diye kapıyı açmak istemedi. Uzun çalan zilden sonra kapıyı açtı. Karşısındaki Ferhad'dı gözleri kıpkırmızı olmuştu. Leyla yine gecedен kaldığını düşündü. Ferhad ise elindeki büyük koliyle içeri girdi. Hediyesini Lale öğretmene verdi. Heyecandan hediyeı açamayan Lale'ye Ferhad yardım etti. Bir heykeldi tıpkı bana benziyor dedi.

- Bana benziyor.

- Evet, çünkü sensin, iki gecedir uyumadan sana yaptım bu heykeli ...

- Teşekkür ederim, Ferhad, ben de sanmışım ki gözlerinin kızarıklığı gecelerde olmandan...

- Hayır, ben artık öyle birisi değilim, eski benim. Dilşad benim gözümü köreltmış.

- Ama artık gidiyorsun

- Evet buralardan gitmek lazım artık vaktimiz doldu

- Ben elvedaları sevmem Ferhad, uzun uzun ağlamaları, sarılmaları...

- Sana veda etmeyeceğim tekrar senin için geri geleceğim

Lale için hiçbir ayrılık bu kadar umut verici olmamıştı. İkisnin de gözleri doldu. Birbirlerine sarıldılar.

- Elveda Ferhad!

2.3.2.1. KİŞİLER

Lale: Romanın başkarakteridir. Küçükken zorluklar çekmiş, büyüyünce öğretmen olmuştur. Yardımsever bir kişidir. Eşini Kıbrıs Savaşında kaybetmiştir.

Ferhad: Okuduğu yıllarda, siyasi olaylarından dolayı hapse atılmış, hayata tutunmaya çalışan bir kişidir. Lale'ye aşık olmuştur. Hayatına yön veren olaylar ise hapishane ve eski nişanlısı Dilşad olmuştur.

Balım: Türkiye'den gelen bir evin ferdidir. Kişiliği ve karakteri çok düzgün birisidir. Sürekli çalıştığı için çocuklarıyla pek ilgilenemez. Cebrail'in eşidir.

Cebrail: Para düşkünü, dinle alakası olmayan içkici bir kişiliktir. Çocuklarını sevmez, çıkarı için her şeyi yapabilir.

Cennet: Balım'ın kızıdır. Dersleri çok iyi bir kızıdır. Usluluğu ve çalışkanlığı sayesinde herkese kendisini sevdirmiştir.

Mikail: Cennet'in 3 erkek kardeşinden birisidir. Çok haylazdır.

İsrafil: Diğer kardeşi Mikail ile birlikte gezip haylazlık yaparlar. Hırsızlık yapıp hapse atılırlar.

Bayram: Balım'ın en küçük çocuğudur. Daha konuşmayı sökememiştir.

Benusen Dede: Memleketlerinde şifalı otlarla halka şifa dağıtan bir kişidir. Balım'ın babasıdır.

Sidar Ana: Benusen Dede'yi küçükken alıp yetiştiren, ermiş olduğu düşünülen bir kadındır. Şifalı otları bulup halka yardımcı olmuştur.

Zehra Teyze: Kocasını genç yaşta vefat ettikten sonra evlenmemiş. Tek başına yaşamaya çalışan bir kadındır. Cennet'i çok sevmiş onunla arkadaşlık kurmuştur.

Dilşad: Keyfine çok düşkün zengin bir kızıdır. Ferhad'ın eski nişanlısıdır.

Vamık Efendi: bakkal olan eski, bir imamdır. Lale'nin dedesidir.

Nemide: Saf bir kadındır. Kocasını ve kaynanası tarafından kullanılmış, zengin ailesinden para kopartılmaya çalışılmıştır. Lale'nin annesidir.

2.3.2.2. ROMANDA GÖRÜLEN POSTMODERN ÖRNEKLER

YER-ZAMAN

Eserde Kıbrıslı Lale'nin etrafında 1974 soması meydana gelen soması meydana sosyal bir olgu ile bunun insan dünyasındaki izleri anlatılmaktadır. Romanda Türkiye'den Kıbrıs'a göç eden doğulu bir ailenin hikayesi üzerinde durulur. Romanda kronik zaman mevcuttur.

"Otobüs sizi alır, denklerinizi alır, gider gidersiniz. Dağ geçer, bayır, ova, dere, tepe, su geçersiniz. Şehirde iner, biraz soluklanırsınız. Azıklarınızdan yersiniz, suyunuzdan içersiniz. Sonra öbür şehrin otobüsüne binersiniz. Yine ovalar, çaylar, tepeler, beller. Uyur, uyanırsınız. Sonra dedem, bir gözüünü açarsın bakarsın ki önünde uzam uzanıveren bir gök mavisinden güzel, çarşaf gibi dümdüz yada kocaman ak köpüklü büyük bir su, deniz. Kucaklaşı verdiler son gece. Bir gülüştüler, bir ağlaştılar, koklaştılar. O son gece, hiç uyumadılar, söyleşip halleştiler.

ÜSLUBU

Dili oldukça sadedir. Akıcı bir dil kullanılmıştır. Az da olsa edebi sanatlardan teşbih sanatı kullanılmıştır. Bazı yerlerde kahraman anlatılırken mitolojik özelliklerden yararlanılmıştır. Betimlemelere yer verilmiştir.

"Hak tarafından süt gelmiş Sıdar kadının memelerine. Sıdar Kadın 'ın Ulular 'ı Pirler 'i el vermiş, omuz vermiş ona. Her sabah kurt kuş uyanmadan ve her günün akşamında beyazlara bürünmüş bir genç mi genç, taze mi taze, sülünlerden güzel kadın ceylanlar gibi salınıp göz süzerek gelmiş Ermler 'in katından, sütanalık yapmış, doyurmuş Benusen Bebe 'yi.

On ayda diklenmiş sırtı bebenin, elleri kalmış yerden. Yaşından evvel bebelerin yürüdüğü görülmüş şey değildir bizim buralarda ama bunun içtiği süt Ermişler 'in sütüdür. On aylıkken yürümüş yürümesine ama dili açılmamış.

Bir kara, bir yamalı kundağa sarılı, kafası büyük, bedeni küçük bir bebe yatıyor çardağın altında.

⁴⁵ Teşbih; Aralarında ortak özellik bulunan iki kavramın, birbiriyle karşılaştırılmasıdır. Ortak özellikte güçsüz olan öge, güçlü olan ögeye benzetilir. Benzetmede, benzeyen sözcük gerçek anlamda, benzetilen sözcükse mecaz anlamdadır.

Az ötede, yere diz çökmüş, taşlan yzklan bir duvarın önünde bir adam. Ne şu yaşta, ne bu yaşta ama yzllarzn ama yılların derinliğinden çentik çentik her bir yanı. Bir kötü, bir kara haber mi var ki başı iki elinin arasında? Duyuyor da aldırıyor, uyduruk, gövdesi arkaya vurmuş çardağın altındaki minik torunu Cennet kızcığın çığlığını.

Bir gök mavisinden güzel, çarşaf gibi dümdüz yada kocaman ak köpüklü büyük bir su, deniz. Kimi zaman çalkalanır, dövünür, beyaz beyaz köpüğe kesilir. Kıyısı var, kumu var. Kaya/arz, taşlan, çakılı var. Başını oralara vurur köpüklü dalgalar.

Okulun çevresindekiler gibi güzel, panjurlu, beyaz boyalı büyük evler, güzel bahçeler, çiçekler renklerin en güzelinden. Her mevsim başka başka açan, toprakta ve süslü saksılarda açan çiçekler. Çok büyümeyen, biçimli ağaçlar, ağaçlarda şakıyan minik mimik kuşlar. Evin giriş kapısının iki yanında yada balkonda beyaz heykeller ama öyle kabaran yelesiyle, sivri dişlerini göstererek kükreyen arslan yada küt gagasıyla her an avının üzerine atlayacak iki kanadı açık, tüyleri diklenmiş kartal heykelleri değil.

ROMANIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Ferhat kendi dünyasından çıkamamış, Lale bu dünyada O'na saflığı, doğallı hissettirmektedir. Ancak romanı okuyan okuyucu bu sevdayı anlamak için ilk önce romanda Benusen Dede'nin çocukları Ferhat ve Balım'ın biri Anadolu'dan diğeri İstanbul'dan farklı yalardan geçerek Kıbrıs'ta birleşmeleri ve maceraları anlatılmaktadır.

"Lale Yüreğin Beyaz" adlı roman, daha çok bir aşk romanıdır. Lale öğretmenin etrafında gelişen olaylar daha ağırlıktadır. Bu aşk romanında aşk ikilemleri çok yer alır. Lale Öğretmen'in iyi bir insan olması ve ben merkezli olmayışı, zarar vermiştir. Roman sürükleyicidir. Okuyucuyu yormadan rahatlıkla okunabilecek bir kitaptır.

ANA FİKİR

Memleketinden kalkıp başka yerlerde geçim derdine düşen bir ailenin, zor ve ağır olan ayakta kalma çabasını anlatır. Bize ise özümüzü unutmamamız gerektiğini anlatan ders içerikli bir romandır.

2.3.3. ALKYONE DENİZ KUŞU

Romanın başkarakteri Ayşe'dir. Ayşe küçüklükten beri resim yapmaya meraklıdır. Öğrenimini Lefkoşa'da yapmıştır. Dedesi Ömer Efendi, Ayşe'nin resime olan düşkünlüğünü bildiği için ona renk renk boyalar alıyordu. Sare (Ebe) Hanım ise onun ressam değil doktor olmasını istiyordu.

Yıllar geçmiş, Ayşe büyümüşü ve istediği İzmir okulunu kazanmıştı. İzmir'de ninesini abisi bulunmaktaydı. Ayşe'nin okulunun bitmesine çok az kalmıştı. Büyük dayısı, Ayşe'ye çok alıştığı için okulun bitmesine üzülyordu. Ayşe'nin İzmir'de mesleğini icra etmesi için ona bir teklifte bulundu. Bir tanıdıklarının Özel Örnek Kız Koleji'nde, Resim Öğretmenine ihtiyacı olduğunu ve Ayşe'nin isterse buraya başvurabileceğini söyledi. Sare Hanım daha fazla torunundan ayrı kalmamak için bu teklifi reddetti. Dedesi ise Ayşe'nin nerde mutlu olacaksa orda kalmasını istiyordu. Ayşe'de kararını vererek Büyük Dayı'nın önerdiği okula iş başvurusunda bulundu.

Ayşe işe alınmıştı. Okulun ilk günüydü. Ayşe heyecanla öğrencileriyle karşılaşacağı anı bekliyordu. Ayşe okula geldiğinde öğretmen odasına girer. Burada Beden Eğitimi Öğretmeni Şule ile tanışır. Daha sonra ise Matematik Öğretmeni olan Narin Hanımla tanışır. İstiklal Marşı ve Müdürün konuşmasından sonra öğrenciler sınıfa girer. Ayşe sınıfa girdiği an çok heyecanlanır. Çünkü yıllardan beri öğrencilerle karşılaşmayı hayal ediyordu. Sınıf oldukça küçüktü sınıfa ilk baktığında iki tane çocuk dikkatini çekti. Elma gibi yanakları olan çocuklar... Çocuklara ilk olarak ben ne öğretmen olabilirim? diye sordu. Çocuklardan bazıları matematik, bazıları Türkçe dediler. Ayşe öğretmen ben Resim Öğretmeniyim dedi. Ayşe Öğretmen yanınızda boyalar var mı? diye sordu. Öğrencilerin çoğu annem babam ilk günden resim yapılmaz. Daha önemli dersler vardır diyerek boyalarımızı getirmedi dediler. Bu cevaplar karşısında Ayşe Öğretmen hayal kırıklığına uğramıştı. Sonra umutsuzluğunu bir kenara bırakarak bunlar çocukların düşünceleri olmadığına kanaat getirdi. Çocuklara resim dersinin önemini anlattı. Günler böyle hızla geçiyordu.

Ayşe Öğretmen, sınıfın çok küçük olmasından dolayı, okuldaki boş bir odayı resim atölyesi yapmaya karar verdi. Çocuklara bakarken kendi çocukluğunu düşündü. Kaymaklıdaki evleri aklına geldi. O savaş zamanı, evlerini nasıl boşalttıkları, nasıl zorluk çektikleri... Sonra bir anda Derviş Ağa ve ailesini anımsadı. Derviş Ağa iyilik yanlısı bir adamdı. Karısı Cemaliye ise tam ters bir kişilikti. Bunların iki çocuğu vardı. Birisi Nurhan diğeri ise İlhan'dı. Nurhan karakter olarak annesine benzerken İlhan babalarına benziyordu. Cemaliye Hanım eskiden beri oğlunun bir doktor olmasını istiyordu. Bu yüzdendir ki çocuğuna sürekli beyaz

kıyafetler giydirdiyordu. Ayşe ve İlhan küçükken çok kavga ederlerdi. Ayşe durmadan İlhan'a çimdik atardı. Küçüklüğünün bir kısmı böyle geçmişti.

Öğretmen Ayşe okuluna iyice alışmıştı. Bir gün Kıbrıs'ta bulunan dedesine haber vererek evleneceğini bildirdi. Dedesi, bu olaya çok sevindi. İzmir için hemen bilet aldı. Bu durumu karısı Sare Hanım'dan sakladı. Sare Hanım, Ayşe'nin evleneceğini uçakta kocasından öğrenmişti. İzmir'e vardıklarında Sare Hanım Ayşe'ye dert yanar. Söz, nişan, evlenme bir günde gerçekleşir. Ayşe'nin kocası bir doktor olan Enis Bey'dir. Ayşe'nin mutluluğunu gören dedesi ve ninesi Kıbrıs'a dönmektedir.

Ayşe müdürle hiç anlaşıyordu. Bir gün nöbetçi öğretmen iken okuduğu kitap, müdürün dikkatini çekti. Ayşe, Nazım'ın şiirlerini okuyordu. Müdür elinizdeki kitapla çocuklara kötü örnek olacaksınız dediğinde Ayşe şu cevabı verdi: Müdür Bey okulun ilk açıldığı gün siz de bir Nazım Hikmet şiiri okumadınız mı? dedi. Müdür "Hayır o Mevlana şiiriydi. Nazım'ın şiiri olamaz" dedi. Ayşe elindeki o şiiri kitaptan bularak müdüre gösterdi. Müdür afallayarak bu mevzunun kapanmasını istedi.

Yıllar geçmişti, Ayşe kocasından boşanmıştı. Kıbrıs'a döner. Eskisi gibi bahçede resim yapmaya başladı. Bir gün bir arabadan İlhan'ın indiğini gördü ve kalbi hızla çarptı. Annesinin istediği gibi İlhan doktor olmuştu. İlhan, Ayşe'nin yanına geldi. Ayşe İlhan'dan çocukken yaptıklarından dolayı özür diledi. İlhan' da ona hiç küsmediğini belirtti.

Cemaliye Hanım oğluna iyi nasipler arama niyetindeydi. Cemaliye Hanımın amacı zengin bir gelin almak ve rahata kavuşmaktı. Nihayetinde istediği gibi zengin, güzel, alımlı bir kız buldu. İlhan artık nişanlıydı. Kızın babası iki tane daire hediye etti. Birisi muayene için diğeri ise çocuklar oturacaktı. Cemaliye Hanım' da böylelikle oğlundan ayrılmayacaktı. Cemaliye Hanım baskıcı bir anneydi. Çocuğunu, doktor olmasına karşın ona her sabah kaldırır yıkanmasını ister, iç çamaşırlarına varasıya kadar İlhan'ın ne giyeceğine o karar verirdi. Derviş Ağa ise hanımını uyarır ve oğlunun da annesine karşı sert bir tavır sergilemesini istiyordu bu davranışlarına yönelik. Ayşe geldiğinden beri odasında sürekli resim yapıyordu. Sare Hanım küçükken Ayşe'nin yaptığı resimleri anlayabiliyordu. Ama Ayşe şimdi farklı resimler yapıyordu. Örneğin; bir kafesin içinde insan resmi yapıyordu. Sare Hanım bunu tuhaf buluyordu. Cahilim o yüzden mi anlayamıyorum? diye kendi kendine soruyordu,

İlhan hastaneden yorgun geldiği zamanlar soluğu Ayşe'nin yanında alıyordu. Ayşe'yi resim yaparken görmek ona huzur veriyordu. Ama bu durumdan rahatsız olan biri varsa bu Cemaliye Hanımdı. O kadar sinirlenmişti ki neredeyse Sare Hanım'a gidip: "Senin torunun artık dul bir kadın, benim oğlum ise nişanlı, böyle görüşmeleri uygun değil" diyecekti

ama onca yıllık komşu hatırına hiçbir şey diyemiyordu. İlhan'la Ayşe bir gün dertleşirken Ayşe İlhan'a neden 2 defa nişanlanıp ayrıldığını sordu. İlhan ise kendi kararı olmadığını, annesinin böyle istediğini söyledi ve ekledi. Bu zengin kızla evlensem bile ayrılacağım. O zaman annem beni anlayacaktır dedi.

Ayşe okuldaki arkadaşının eşi sayesinde resim sergisi açmıştı. İlk sergide hocasının izleri vardı. Fakat ikinci sergi tamamen Ayşe'ye aitti. İkinci sergiden ayrılan insanlar kendini daha fazla özletme, üçüncü sergini sabırsızlıkla bekliyoruz diye söyleyince, Ayşe'nin mutluluğu gözlerinden okunuyordu. Ayşe'nin küçüklüğü aklına geldi. Dedesi bir kitapçı dükkanı açmış, Ayşe okuldan geri kalan zamanlarını burada geçiriyordu. Bu sayede de okuma alışkanlığı edinmişti.

Ayşe'nin çalıştığı okulda bir gün öğrenciler arasında kavga çıktı. Çocuklardan birinin bumunu kanadığını gören Ayşe hemen olaya müdahale ederek öğrenciye ilk yardım uyguladı. Daha sonra Müdür ile birlikte arabaya atlayarak bu iki çocuğu hastaneye götürdüler. Ayşe de iyice fenalaşmıştı çünkü eskiden beri kana bakamıyordu. Hastaneye vardıklarında müdür etrafındakilerden yardım istedi. Hizmetliler iki çocuğu alıp, hemen müdahale etmeye başladılar. Müdür Ayşe öğretmenin de fenalaştığını görünce onunda bir sağlık kontrolünden geçmesini istedi. 48 saatten beri nöbette olan doktor dinlenmeye gittiği için etrafta onlarla ilgilenecek kimse yoktu. Hasta bakıcılar kendileriyle ilgileniyordu. Daha sonra nöbetçi doktor geldi. Ayşe yarı gözü açık şekilde doktora baktı. Doktor, çocukluk arkadaşı olan İlhandı. Onu görünce çok mutlu oldu. İlhan, Ayşe'yle ilgilenmeleri için hemşireleri çağırdı. Nihayet Ayşe ve iki diğer öğrenci iyileşmişlerdi. İlhan, Ayşe'yi arabasıyla evine bıraktı. Haftalar geçmişti, Ayşe arkadaşı Musa'nın da sayesinde bir resim sergisi açmak üzereydi. İlhan da onların yanına gidip geliyordu. Sergi günü gelip çatmıştı. İnsanların sergiye olan ilgisi oldukça büyüktü. İlhan 5 adet tablo satın aldı. Toplamda o gün sergide 9 tablo satılmıştı. Ayşe, işin parasında değildi. İstiyordu ki yaptığı eserler insanlar tarafından beğenilsin.

Fakat daha sonra İlhan aldığı tabloları geri getirdi. Bunun sebebini ise nişanlısının bunu beğenmemesi olarak gösterdi. Nişanlısı Çiler ve ailesi tabloları kötü bulmuş, kendi istedikleri biçimde olması durumunda iyi para vereceklerini söylemişlerdi. Ayşe ise bu duruma karşı çıkmış, İlhan'a da kızmıştı.

Ayşe ile çocukluk arkadaşı İlhan zamanla daha sık görüşmeye başlamışlar, eski anılarını, olaylarını birbirlerine anlatıp eğlenmişlerdi. İlhan daha sonra İstanbul'da ki anısını anlat. Öğrenciyken Hebe Hanım'a aşık olmuş annesi ilk uçakla atlayıp bu ilişkiye karşı çıkmıştı. Hebe Hanım, gayrimüslim, dul ve çocuklu olgun bir hanımdı. Annesi oğluna bunu yakıştıramamış yemin billah ederek onları ayırtmıştı.

İlhan, kendi kafasında düşüncelere dalmıştı. Hayatında üç kadın vardı. Bunlardan ilki görünce kalbi küt küt atan Ayşe, diğeri parası için nişanlandığı Çiler, sonuncusu ise cinsellik için görüştüğü hemşireydi. İlhan bu şeytan üçgeninden kendisi için en doğru olanı bulup seçme çabası içerisindeydi.

Bu arada Narin Hanım, eski dostu Ayşe'yi kendi balosuna davet eder. Ayşe'yi baloya İlhan getirmiştir, ikisi de çok şıktır. İlhan, Ayşe'yi ilk defa böyle görüp, etkilenmiştir. Ayşe ise Narin Hanım'ın içki teklifini reddetmez ilk defa hayatında içki içer. Narin Hanım, Ayşe'ye kardeşinden bahseder. Kardeşinin Ayşe'yi görüp ondan etkilendiğini, resim sergilerine katıldığını anlatır. Daha sonra Narin Hanım'ın 21 yaşındaki kardeşi gelir, sohbet etmeye başlarlar.

- Uzun saç sizce bana yakışıyor mu?
- Sana destansı bir hava katıyor
- Hangi destan olabilir sizce?
- Odessa

Bir Haziran sabahıydı Ayşe'nin o biricik, çok sevdiği her şeyi olan dedesi vefat etmişti. Ayşe onu hayalinde öyle bir yere koymuştu ki sanki dedesi ölümsüz bir kahramandı. Ayşe, dedesi hastalanınca hemen İlhan'ın çalıştığı hastaneye götürdü. Tüm müdahalelere karşın dedesi kurtulamadı. Nenesiyle hayat arkadaşını kaybetmişti. Artık ne o eski neşesi ne de hayata karşı tutumu kalmıştı. Ayşe'nin bu zorlu günlerinde arkadaşı Narin ve İlhan ona çok destek oluyorlardı. Günler böyle geçiyordu. İlhan'ın annesi Cemaliye Hanım oğlunu Ayşe'den uzaklaştırmak istiyordu. İlhan çoğu zaman hastaneden geldikten sonra hemen Ayşe'ye gider. Saatlerce onunla sohbet ederdi. Bu durum Cemaliye Hanım'ın hiç hoşuna gitmez.

Ayşe resim yaparken sürekli aklına eski günleri gelirdi. Göç ettikten sonra okula gittiğinde bazı kızlar onla dalga geçiyor, kıyafetleriyle alay ediyor, adeta onu küçümsüyordu. Ayşe, bir gün okuldan ağlayarak eve geldi. Dedesi ve nenesi neden ağladıklarını sordu. Ayşe başından geçen olayı onlara anlattı. Dedesi cebindeki bütün parayı eşine vererek Ayşe'ye bir sürü kıyafet almasını istedi.

Daha sonra aklına Enis'le tanışıp evlendikleri geldi. Enis aslında çok iyi biriydi. Ayşe'yi çok seviyordu. Rüya gibi bir düğünleri olmuştu. Ayşe tam mutlu olacağı derken Enis bazı geceler eve sürekli geç geliyordu. Ayşe Enis'in artık geç kalmalarına kızıyordu. Evliliklerinin ne tadı ne de tuzu kalmıştı. Ayşe daha fazla dayanamayıp ilk uçağı binerek Kıbrıs'a o eski hayatına geri döndü. Dedesi ne kadar yalvarmışsa da onu geri döndüremedi. Ve aylar sonra ayrıldılar.

İlhan hastaneden geldiği zaman hemen Ayşe'lere gidiyordu. Çoğu zaman yemeği bile orda yiyordu. Annesi bu duruma çok bozuluyordu. Ayşe'nin nenesi de bu durumdan hoşnut değildi fakat onu evden de kovacak değildi ya.

İlhan bir gün Ayşe'den kendi portresini yapmasını istedi. Ayşe de tamam dedi. Ayşe ile İlhan'ın arasında hiçbir sorun yoktu. Ama ne olduysa oldu. İlhan eskisi gibi Ayşelere gitmiyordu. Ayşe baştan bu durumun ne olduğunu anlayamamıştı. Sebebini de ne olduğunu bilmiyordu. Ayşe artık çok yalnız kalmıştı. Okula da gitmiyordu. İşi bırakmamıştı ama rapor da almamıştı gelmeyeceğine dair. Müdür de yeni bir resim öğretmeni aldı. Ayşe bir kez daha boşluğa düşmüştü. Bu zor günlerinde Narin ona destek oldu. Narin, kendisini yemeğe davet etti. Ayşe'de onu kırmayarak yemeğe gitti. Narin ve eşi Ayşe'yi çok iyi bir şekilde misafir etmişlerdi. Hatta yatması için çok zorladılarsa da nenesi evde yalnız olduğu için onu tek başına bırakmak istemiyordu. Eve döndü.

Aylardır hiç kapısını çalmayan İlhan o gün çıkıp Ayşe'lere gelmişti. Ayşe'ye portremini yaptın mı diye sordu. Ayşe'de ağlayarak yüzünü unuttum İlhan dedi. İlhan Ayşe'yi hiç böyle görmemişti. Küçükken bile oyun oynadıklarında Ayşe ne kadar canı acırsa acısını ağlamazdı. Ama şimdi karşısında ağlıyordu. Ayşe hadi kalk gidiyoruz dedi. İlhan eve gidip arabanın anahtarlarını alırken Ayşe'de hazırlandı. Cemaliye Hanım o sıra duştaydı oğlunun Ayşe'yle bir yere gideceğini duyunca adeta çıldırdı. Köpüklü köpüklü banyodan çıktı. Kocası Derviş Ağa'ya bağırıyordu. Neden Ayşe'yle gitmesine izin verdin diye. Derviş Ağa da artık o çocuk değil, bildiği gibi yaşasın sen karışma deyip karısını susturdu.

Ayşe ile İlhan arabayla ilerliyorlardı. İkisi de çok mutluydu. Özgürlüklerine kavuşmuş iki kuş gibiydiler. Bir deniz kenarına gidip sahilde oturdular. Öylece aya baktılar. ..

2.3.3.1. KİŞİLER

Ayşe: Romanın başkarakteridir. Resim dersleri almış öğretmenliği çok sevmektedir. Annesini doğarken kaybetmişti, babasını ise hiç tanımamıştır.

Sare Hanım: Ayşe'nin nenesidir. Çok müdahaleci bir kadındır. Patavatsızlığı da vardır. Ama özünde iyi bir insandır.

Enis Bey: Ayşe'nin boşandığı eşidir. Mesleği doktordur. Psikolojik bazı sorunları vardır.

Narin: İsmiyle pek uyuşmayan karakterdir. Ayşe'nin en yakın dostu. Matematik öğretmenidir. Evlidir.

İlhan: Ayşe'nin çocukluk arkadaşıdır. Mesleği doktordur. Büyük olmasına rağmen üzerinde halen anne baskısı vardır.

Cemaliye Hanım: İlhan'ın annesidir. Kendisini dünyanın merkezi sanar. Etrafindakilere emirler yağdırır. Kontrolcü bir karakterdir.

Derviş Ağa: İlhan'ın babasıdır. Çok iyi bir adamdır. Herkes tarafından sevilir. Eşiyle tam olarak zıt bir karakterdir. Esnaftır.

Nurhan: Cemaliye Hanım'ın kızıdır. Aynı annesi gibi sinsidir.

Çiler: İlhan'ın nişanlısıdır. Oldukça varlıklı bir ailenin kızıdır.

Hebe: İlhan'ın İstanbul'da okurken aşık olduğu dul hocasıdır.

2.3.3.2. ROMANDA GÖRÜLEN POSTMODERN ÖRNEKLER

YER-ZAMAN

İzmir, Kıbrıs arasında geçer. Akronik ve kronik zaman vardır. Olay Barış Harekatı dönemlerinde geçer.. Sık sık geriye dönüşler vardır.

"Ayşe, okulun açılacağı gün coşkuyla doluydu. Kendi yurdunun çocuklarıyla kuracağı sıcacık bağları sabaha kadar düşleyip uyuyamamış, döne dövuüne sabahı sabah etmişti. İzmir 'de, Özel Örnek Kız Koleji 'ndeki beş yıllık öğretmenlik deneyimine karşın, kendini her şeye yeni başlamış toylar gibi duyumsuyordu. Kıbrıs 'ta eylül ayının sonlarıydı ama hala gökten, direk direk ateş yağıyordu.

Yurdumun üzerinden bir zorlu savaşın, koyu gölgesi geldi geçti.

Ayşe, İzmir 'de, Özel Örnek Kız Koleji 'ndeki ilk gününü anımsadı. Büyük dayısının aracılığıyla Özel Örnek Kız Koleji 'nde öğretmenlik bulunca, İzmir 'de kesin kalma kararı almıştı. Özel Örnek Kız Koleji 'yle bir yıllık sözleşme imzaladıktan sonra Ayşe göğsünün ortasında bir sızı duyumsadı. "Olmazsa, sözleşmem bitince pılımı pırtımı toplar dönerim Kıbrıs 'a' 'diye düşünüp, kendi kendine avuttu.

Ayşe resim yaparken sürekli aklına eski günleri gelirdi. Göç ettikten sonra okula gittiğinde bazı kızlar onla dalga geçiyor, kıyafetleriyle alay ediyor, adeta onu küçümsüyordu. Ayşe, bir gün okuldan ağlayarak eve geldi. Dedesi ve nenesi neden ağladıklarını sordu. Ayşe başından geçen olayı onlara anlattı. Dedesi cebindeki bütün parayı eşine vererek Ayşe 'ye bir sürü kıyafet almasını istedi.

Daha sonra aklına Enis 'le tanışıp evlendikleri geldi. Enis aslında çok iyi biriydi. Ayşe 'yi çok seviyordu. Rüya gibi bir düğünleri olmuştu. "

ÜSLUBU

Betimlemelere sık sık yer verir. Hayat felsefesi yaparken ağdalı bir dil kullanır. Bunu yaparken okuyucuyu sıkar. Bana göre çok akıcı bir roman değildir.

Şiirsel, akıcı bir dil, kurgu, özgün doğa ve ruhsal betimlemeler var. Roman destan tadında söylemler, masalsı, özenle seçilmiş sözcük öbekleriyle aktarılmış okuyucuya.

"Geniş bir öğretmen odasında siyah deri koltuklar, ortada büyük bir masa. Masada, gözlerinde kalın camlı gözlükler, ellerinde dolma kalemleriyle, ilk günden kağıt yazıp çizen, yaşları altmışın üzerinde erkek ve bayan

öğretmenler. Yanlarında, iri siyah çantalar. İçeriden kağıt, kitap çıkarıp karıştırıp yerine koyuyorlar.

Kol ağızları ve yakaları el işi ak dantelle süslenmiş, beden sıkıca sarmış giysi, elindeki zarif çantası, ona uygun şık ayakkabısı ve belinin inceliğine sarılmış yılan derisi kemeriyle, bir emekli büyükelçinin eşiydi altmışlık hanım. İngilizcesiyle kusursuzdu, dış görünüşü gibi. Saç modeli, göz rengi ve oldukça dolgun dudaklarıyla, yürüyüp oturuşuyla daha çok eskinin Amerikan artistlerini anımsatıyordu.

Sizin adacığınız da koca denizin ortasında bir yuva. Ve Alkyoneler 'e, kıyılarda kuytulara en güzel kuş saraylarını yapsan da, o kendi yaptığı çerçöpten ıslak yuvasına döner. Onlar oralarda var olabilirler ancak. Ve sen ... Sen Alkyone, bir gün o yuvana ... "

ROMANIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Roman ilk başlarda çok hoşuma gitmişti. Başlarda sürükleyici ama sonları doğru gelindiğinde sürekli eskilere yapılan geri dönüşler romanın okunmasını sıkıcı hale getiriyor. Roman, Ayşe'nin, Kıbrıs'ta, bir okuldaki ilk iş günüyle, yani bugünüyle başlıyor, Fakat olay örgüsü düz bir çizgiyle devam etmiyor. Geçmişle bugün arasında zikzaklar çiziyor. Her ne kadar romanın monoton bir hava vermesini engellemeye çalışılsa da biraz kısır kalmış bir roman. Romanda yapılan eskiye dönüşler romanın sonunu düzgün yapılamasına imkan vermemiş. Sonu daha çok daha değişik olabilirdi.

Romanda; sağlık ve eğitim sistemindeki aksaklıklar, sanata gerekli değerin verilmemesi, kitap okuma alışkanlığının gitgide kaybolması ve bireylerin toplumsal tabu, önyargılar nedeniyle maruz kaldıkları psikolojik yıkımla haksızlıklar genişçe ele alınmış.

Yozlaşmanın getirdiği sorunları irdelerken toplumsal gerçekçiliğe bağlı kaldığı gözlemleniyor. Üsluptaki söz konusu çeşitliliği dengeli kullanması anlatıma canlılık katıyor.

ANA FİKİR

Bütün aksiliklere rağmen hayatta kalma mücadelesi verilir. İnsan isterse her ne engel olursa olsun sevdiği kişiyle beraber olur.

2.3.4. KORKMA AY DOGACAK

Süleyman Ağa'nın köylerinde bir Hoca Efendi vardı. Lefkoşa'da epey hocalık yapmış, insanları bilgilendirmiş onlara yol göstermişti. Süleyman ağa'nın babası ismi Yunus olan Hoca Efendi'yi tanırdı. Şehre her gittiğinde hocanın ışıklı sözlerini duymadan köye dönmezlerdi. Süleyman Ağa'nın babası her misafirliğinde Hoca Efendi'yi köye çağırır oraya yerleşmesini isterdi. Köylüsünün okumuş, bilmiş insan görmesini isterdi. Hoca Efendi'ye adeta yalvarır baş tacı edileceğini söylerdi. Yunus Efendi ise mütevazılığını gösterip, gelirse baş tacı değil onlardan biri olacağını söyledi.

Bir zaman sonra Yunus Efendi tahta valiziyle, sandık dolusu valiziyle ve kocaman kaplumbağasıyla köye gelmişti. Onun için hazırlanan iki odalı eve yerleşti. Köye geldikten sonra Hoca Efendi'ye her gün köylülerden yemek geliyordu. Bütün ısrarlarına rağmen köylü onu dinlemeyip yemek getirmeye devam etti. En sonunda zor da olsa köylüleri bir sıraya koyup, sırayla yemek getirmelerini sağlayabildi. Aslında Hoca Efendi çok az yemek yiyor, birçok yemeği ise hayvanlarına veriyordu. Hoca Efendi'nin evinin kapısı hiçbir zaman kilitli olmazdı. Yaz, kış, gece gündüz demeden kapısı açıktı. Hastalığın ve derdin ne zaman geleceği belli olmaz diyerek bunları yapıyordu.

Hoca Efendi, idaha sonra köyde genç yaşlı, akıllı deli herkese bilgisini, kültürünü göstermiş. Yardıma, bilgiye muhtaç olan köylülere yol göstermeye çalışmıştı. Hoca Efendi evinin bir odasına kara tahtasını koymuş köylülere ders vermeye başlamıştı. Süleyman Ağa da bazı zamanlar bu derslere katılmış, babasının sayesinde onları gençlik çağlarında keşfetmişti. Süleyman, küçüklüğünden beri derslere giriyordu. Hoca Efendi Süleyman'daki ışığı görmüş onun okumaya devam etmesini istemişti. Fakat Süleyman Efendi'nin babası oğlunun çok okumasını istemezdi. Çocukları Süleyman'ın biraz daha büyüyünce eve, barka o kadar mülke onun oturacağını ve onun yönlendireceğini söylerdi. Babası kızların da payını vereceğini ama soyu soppu evladın devam ettireceğini söyleyip Süleyman'ın okul hayatına erken yaşta son vermişti.

Babası Süleyman'ı malın başına oturtmuş, onun alışmasını kumanda etmesini istemişti. Süleyman ise biraz alışınca, babasının güvenini kazanmış ve babası tarafından bir at hediye edilmişti.

Süleyman, babasının yanında hep suskun durmuş, kendi düşüncelerini belirtmemişti. At konusu açıldığı zaman bile olumlu ya da olumsuz bir şey söylememiş, fakat babasının ağzının içine bakmıştır. Süleyman küçüklüğünden beri at binmeyi biliyordu. Babasının aldığı siyah atla adeta bağ kurmuşlardı aralarında. Ata bindiğinde adeta uçuyor, ayakları yere basmıyordu. Süleyman kendi çabalarıyla okumaya devam etti. Atına atlayıp dağa, bayıra

gider, ağaçların altında okumaya başlardı. Arada bir bilemediği, anlayamadığı kelimeleri Hoca Yunus Efendi'ye soruyor, sorduğunda aldığı cevap, cevaptan çok bir bulmacaya dönüyordu. Hoca Efendi onun hazıra alışmamasını, araştırarak öğrenmesini isterdi hep.

Süleyman Ağa canı sıkıldıkça atına atlayıp Hoca Efendinin yanına atlayıp gidiyordu. Orada kendisini çok rahat hissediyor, kitap karıştırıp okuyordu. Geri dönerken de Yunus Efendi'nin ikram ettiği bin bir ot çayından içerdi. Neşeli olarak eve dönerdi. Eve ısıklık çalarak gelen oğlunu gören anası keyifleniyor, babası ise nasihat veriyordu. Ağa adam olacağını akli başında bir adam olmasını köylülerine yol göstermesini istiyordu. Babasının edeceği en çok diyalog bu kadar oluyordu.

Anası ise oğlunu evlendirmeye çalışıyordu. Oğlunun bir suskunluğu olduğunu, belki de bizden çekinip söyleyemediğini anlattı. Anası ise oğlunu çok seviyor. Hangi kapıyı çalsa kızı vereceklerini söyleyip, gülüyordu. Süleyman'ı 18 yaşında evlendirmeye çalışıyordu. Anası Süleyman'la aynı yaşta olan yeğenin kızıyla evlendirmeye çalışmış, bunda da başarılı olmuştur. Düğün günü, Kıbrıs'ın her yerinden tanıdıklar dostlar çağrılmış. Kırk gün kırk gece düğün yapmışlardı. Koyunlar, keçiler, tavuklar kesilmiş, artan yemekleri de köylüler aralarında anlaşıp evine götürüyorlardı. Erkekler davul zurnayla eğlenmeye başlamış kadınlar ince sesli çalgılarla oynayıp eğlenmişlerdi.

Kızın nenesi düğünde, öksüz torununa her şeyi istemiş erkek tarafı da eksiksiz her şeyi almıştı. Orta masalar, minder arkalıkları, dolaplar, konsol, bora, fildişi, sedef kakmalarla işlenmişti. Geline kına gecesinde mor bindallı giydirmiş, gelinliği has ipekten, tacı elmastandı.

İnsanlar bol bol yemiş, eğlenmişti. Herkes mutluydu fakat bir tek Süleyman hoşnut değildi. Düğünde oynamamış, önündeki konyağa elini sürmemişti. Anne ve babasının ona münasip gördüğü gelini beğenmemişti fakat ailesine de karşı gelememişti. Babası Süleyman'ın durumunu anlamış, eşine gidip oğluyla konuşmasını istemiştir. Yeğeni konyaktan önünü göremezken, damat olan oğlu hiç eğlenmiyor canı sıkılıyordu. Annesi ise yenge kadının cebine biraz para sıkıştırarak kadını konuşması için Süleyman'ın yanına gönderdi. Süleyman ise diğer zamanlarda yaptığı gibi atına atlayıp oralardan uzaklaşacaktı. Yengesi o sırada kolundan tutup, yüzü gülerek biraz da azarlayıcı sözle; nereye kaçıyordun ya güveyi efendi? diye seslendi. Süleyman, biraz hava alayım, gezip geleceğim dedi. Süleyman'ın yüzünün renginin değiştiğini gören yenge sesini iyice yumuşatarak, bugün hava su almak yok, var gerisini sen anla oğlum...

Süleyman, düğünden kaçıp gitmek istiyordu. Bir taraftan da anne ve babasının mutluluğunu düşünüyor, kaçıp gitmesi halinde onların başlarının öne düşeceğini biliyordu.

Fakat Süleyman o kızı düşünüyordu. O kızı görünce değil yüreği bir tüyü bile oynamıyordu. Kızı biraz yetildikten sonra çarşafın içinde de olsa görmüşlüğü vardı. Gelin şişmandı. Yuvarlasan durmadan yuvarlanıp giderdi, öylesine desdeğınmiydi. Nişanlanmalarından sonra da kıza ne gönlü kaydı ne de ayağının altındaki toprak bana mısın demedi.

Bunların hepsi bir tarafa oturduğunda bir sahan böreğini, bağa girdiğinde koca bağ kütüğünün üzümlerini tükettiğini, ardından inekler gibi lenger suya gömüldüğünü görmüştü. İyice soğumuştı kızdan. İnsan boğazına hükmetmezse, olacağı buydu. At arabasının tekeri gibi olurdu.

Yunus Efendi, her ne kadar öğütlerinde, sözlerinde insanı dış görünüşüyle yargılamamak gerektiğini söylerdi. Evlilikte keramet olduğunu eşinin bir sevgi, gönül dokunuşunda ona bakışı değişir kıymetlenirdi. Bütün bunlara rağmen Süleyman'ın içi yine de rahatlamıyor. Sadece bir süreliğine su serpmiş oluyordu içine. Düğün böyle geçmiş. Süleyman kimseye bir şey söyleyememiş, içine atmıştı sıkıntılarını.

Düğünden sonra kimseye kaşını çatmamış, yüzünü ekşitememişti. Karısına kötü söz söyleyip kahırlanmamış ama güzel hoş sözler de söyleyememişti. Ailecek oturup sohbet edildiğinde, Süleyman hep suskun kalmış ne gülüşmelere ne de hüznlerine katılmıştı. Yiyip içmesi az çok karnını doyuracak kadardı. Anne, babasının ısrarlarına da tepki gösterip teker gibi mi olacağız? diyordu. Aksine karısı ise sofraya oturduğunda dünyayla bağlantısını kesiyor, sofrayı harp yerine çeviriyordu. Tatlı, tuzlu, turşu, ekşi tümünü tabağına yığıp bir solukta hepsini bitiriyordu. Kaynanası kızın ağzının yemek yerken açıldığını ve yakınmak için konuştuğunun farkına varmıştı.

"Eşimdi huylandım "

"E gadişimmu artık "

"A nene, bu merdivenler çok dik, çıkmak zor gelir bana."

Diye dert yanan geline kaynanası canını çıkar, hiçbir işe karışmadığını görür. Yine de ses çıkarmazdı. Gelinin sürekli boğazına düşmesi, işlere karışmaması ve huylanması iyiye yormaya çalışırdı. Belki kız hamileydi. Utancından söyleyemiyordu. O dönemlerde gelinin hamile olduğunu söylemesi abes kaçardı. Hamile olan kızın hamileliği uzun süre saklaması iyiye yorumlanırdı. Genç kadınlar, annelerine, çok yakın oldukları, kardeşlerine, akrabalarına bir tenhada yemin alınıp söylenirdi. Çünkü ben hamileyim demek o işi kocamla yaptım demekti.

Kaynananın içine böyle güzel bir kuşku düşmüş fakat kimseye bunları söyleyememişti. Eve çok uğramayan oğlu Süleyman'a dert yanar. Karısının yanına gelmesini, onunla ilgilenmesi isterdi. Diğer erkekler yatsı ezanı okunmadan eve karılarının yanına gelmelerine

rağmen, Süleyman her seferinde bir bahane bularak eve gelmez ya da geç gelirdi. Süleyman, annesine karşı gelmemek için atına atlayıp bir yerlere doğru atını sürer, giderdi. En çok da Yunus Efendi'nin yanına giderdi. Yunus Efendi ne zaman neye üflese, at bile yumuşardı. Yürüyüşü nazlanır, dillenecek gibi olurdu. Hoca Efendi, müziğin etkisiyle gözlerini kapatır gelen olursa sezer ve musikisini erken bitirirdi. Süleyman'ın gelme sebebini az çok anlayabiliyordu. Yeni evli bir çiftin evlerinde olması gerektiğini biliyor, erkeğin geç saatlerde dışarıda olmasını uygun bulmuyordu. Fakat sıkıntılarının üstüne gitmek yerine başka konular açıp kafasını rahatlatırdı. O an belki çiçekleri, arıları, rüzgarları, toprağın öyküsünü anlatır. Süleyman'ın kırık bakışını düzeltirdi. Süleyman'ın kırık bakışının, iç çekişleri o an biterdi. Fakat ya sonra geceler uzun, günler çok...

Süleyman'la o öksüz kızın evlenmelerine herkes şaşıyordu. Fakat zaman geçer, ağır ağır alışır diye, kimse sesini çıkarmamıştı. Arada bir kavga küslük olur ama bir evde iki insan baş başa, sırt sırta, barış görüş muhabbet olur barışlılardır. Gün gelir işten dönen insan karısını görmeden edemez, dolanır, mahzunlaşır. Karı kocanın bahtiyarlığı iki tarafı da birbirine bağlar. Eh, hayvanlar bile çift gezer, yılanlar bile sokar, itici hayvanlardır. Fakat onlar da çift gezer.

Daha çok kat kattı Süleyman'ın dertleri otursa yazsa bir defter dolusu yazı yazardı. Becerebilse de yazsa o okuduğu kitaplar kadar çok söyleyeceği olurdu. O kitaplardan yazsa ona çok yakınan çok ağlayan olurdu.

Evlendikten sonra babası Süleyman' a hiç karışmamıştı. Giyinip kuşanmasına, yediğine içtiğine, hatta atına atlayıp dolaşmasına bile ses çıkarmazdı. Artık bizim idarımızdan çıktı diyordu. Süleyman ise çalıştığı yerin işçilerine şöyle bir görünüp hemen dağlara Yunus Efendi'nin yanına gidiyordu. Evlendikten sonra hemen herkes onun büyüdüğünü düşünürdü. Bir insan bir anda nasıl olgunlaşabilirdi ki. Sadece Yunus Efendi onların hala birer genç olduğunu, onlara nasihat verir, yol göstermeye çalışırdı. Ayağın nasırlanacak, canın tenin yanacak, dermansız kaldığın da olacak, korkup yıldığın da olacak fakat vazgeçmeyeceksin. Nerde sonlanacağını bilmediğin bir yola çıkıp karınla el ele vereceksin.

Süleyman anlamıştı, hoca Efendi'nin ona alıştırmak istediğini. Ama Süleyman o kadınla hayatta öyle bir yola çıkmayacağını, ister şu ister bu olsun yanında yer almayacağını düşünüyordu. Süleyman, Hoca Efendi'nin ne denli bilgili bir kişi olduğunu, küçüklükten beri bu bilgileri damıtıp kendisine aşlamak istediğini de biliyordu. Fakat eşinin yanına gidip bir çift laf etmek istemiyordu. Hoca Efendi de kendi hayat hikayesini anlattı. Zamanında eşinin onu terk ettiğini ve kendisinin tek başına yol yürümeye karar verdiğini anlattı. Fakat onun

durumunun farklı olduğunu, Süleyman'a eşini bırakmaması gerektiğini söyledi. İstanbul'dan kalkıp köyde yaşamaya başlayan birisinin bilgisi, bir bildiği olduğuna inanıyordu Süleyman.

Terk etmemişti evini Süleyman. Fakat o eve karısını da hiçbir şekilde kanı ıllamamıştı. Onları bir eşya gibi görüyordu. Yüreği kıyım kıyım oluyordu. Karısı ise durmadan yiyor, içiyor, mızızlanıyordu. Süleyman ise eve geç geliyordu. Babası durumu fark edip oğluna sinirlenmişti. Yeni evliler evden dışarıya adımını atmaz bizim oğlanın eve geldiği yok demişti. Annesi de durumu anlayıp yanlış yaptıklarını düşünüyordu. Fakat gelinin hamile olabileceğini düşünüp, marazlanmayı, biraz ertelemişti. Gelininin memeleri kamının üstündeydi. Karnı iyice şişmişti. Kaynanası hiç kimseye haber vermeden Ebe Hanım'ı çağırmak istemişti. Fakat Ebe Hanım köy dışında olduğu için bir hafta sonraya ertelemişti.

Kaynanası, gelinine canı sıkılmasın diye bağa bahçeye beraber gitmeyi teklif etmiş. Fakat gelin bunu kabul etmemişti. Gelin evden dışarıya adımını atmıyor. Evdeki hizmetkarlara bağıırıyordu. Bir yandan da sütlaç, muhallebi, meyvelerle gününü geçirirdi. Canı istediğinde yemek pişirir veya avlu süpürürdü. Evde hizmetkarlar olmasına karşın evi süpürür, evini tertiplerdi. Öyle herkesin dolabın içindeki kıyafetleri, çamaşırları görmesini istemezdi. Dışarıda laf olur diye hizmetkarlara sadece kaba işleri yaptırıyordu. Kap kakak, çamaşır yıkar, duvarları, tavanı hurmalarladı.

Bağ bozumu, harnup tertipleme, kara yağ çıkarma derken iyice bir yorulmuşlar, minderlerdeki kıtık yastıklara sırtlarını dayayıp bir oh çekmişlerdi. Gelin hanım ise bir kez gitmişti bağa. Üzümdü, incirdi yemiş yemiş sonra da sırtını bir ağaca dayayıp uyumuştı. Bir daha gitmemişti. Kaynana da onun bağa gelmesini istemezdi. İş yapmadığı bir tarafa, yapanı da boş bırakmaz işinden ederdi. Otursun evde hiç olmazsa biz bari çalışalım derdi.

Baba, Leymosun'daki hatta şehirdeki ahabplarına her yıl birer şişe kara yağ gönderirdi. En has ahabı ise Deli Daniri idi. Deli Danili nalbantlıkla uğraşrdı. İşini yapar, içkisini çerezini alır, yer içerdi. Danili'ye bir küçük lamincanacık onaralım diye düşünmüşlerdi. Her şey hazırlanıp eşeklere yüklenmiş yola çıkılacaktı. Hiçbir yere gitmeyen karısının hazırlandığını gören Süleyman, anasına kaşgöz işaretiyle gelmemesini söyledi. Anası Durduye Hanım söylese de onu ikna edemedi. Eşi eşeğe binmeye çalışıyordu. Süleyman sen evde kalsaydın keşke dedi. Eşiyle ilk defa bu kadar ilgilenmişti.

Süleyman, eşini gelmemesi konusunda ikna etmeye çalışıyordu. Bu arada anası, eşi ve kendi kalmıştı geride herkes ilerlemişti. Onu ikna edemeden yola çıktılar. Gelin o şişman vücuduyla yola çıkmış, bindiği eşek zor yürüyordu. Tepenin eteğine kadar bir sıkıntı olmadan geldiler. Tepeye tırmanırken eşek birkaç kez kayar gibi olmuştu. Annenin gözü ise hep gelindeydi. Gelin bir eliyle yuları tutmuş. Diğer eliyle ekmeğe sardığı hellimi yemeğe

çalışıyordu. Hezmikarların bir anda olupbitti dediği olayda; "Anam da o satten gitmiş, eşek de gelin de bir ot diyememişler" Süleyman Ağa'nın karısı eşiği patlatmış, ansızın sesi selengi kesilmiş hayvanın ölmüş.

"Gelin daha on sekizinde ... Taptaze kız ... "

"Çok semirdiydi çok ... "

"Keşke katıra bindirseydiler ... "

"Ecel geldi, baş ağrısı mahana ... "

"Acaba gebe miydi bu kız da böyle taşı taşı döküldüydü her yeri? ... "

"Amma maraz şimdi ha... Gebeyse iki can birden git ... "

Bu olaya en çokta Süleyman ve annesi hayıflanmıştı. Ama bunun gerçek olup olmadığını, ne acı ki asla bilemeyeceklerdi. Ölülerinin ardından aylarca, yıllarca dertlenmişlerdi. Acabalı, keşkeli hayıflanmalar, pişmanlıklar, gündüzün iş güç yaparken, yer içerken ve uyurken, karabasan gibi "iman tahtalarına" çökmüş, rahat bir saate hasret kalmışlardı. Anası bir öksüze bakarak olamadık diye canını çok sıkarmış.

Baba ise her sofraya oturduğunda gelini gözleri önüne gelmiş gün geçtikçe küçülmüş, ufalanmıştı. Bir gece uyuyup uyunmamıştı baba. Onu da gelinin az ötesine gömmüşlerdi.

Bir yılda hem gelinini hem de kocasını yitiren kadına ister taze olsun, ister yaşlı olsun "mehel görülen" siyah değil ama koyu renk giyip evinde bucağında oturmak derin derin acılara gömülmek, lazım gelirdi. Pencereden bakmak, bağıra bağıra konuşmak, kapı önüne çıkmak ayıptı.

"Otursun evinde, ölülerine okusun, işini gücünü yapsın. Süleyman delitay, ona göz kulak olsun. Üç tane kızı var. Onların çeyizlerini bir tamam yapsın. Vakit geçirsin çocuklarıyla birbirilerine doysunlar." "

Babaları çalışıp çabalayıp onlara mal mülk bırakmış, çocuklarına eşine zor bir hayat yaşatmamıştır. Babası öldükten sonra Süleyman evin direği oldu. Çalışıp çabalayıp kız kardeşlerinin düğününü yapmıştı. İkiz kız kardeşler aynı aileye gelin gidip bir binada altlı üstlü oturacaklardı. Üçüncü kızlarını da Evdim'e gelin göndermişlerdi. Annesi büyük yaslara boğularak dertlere bürünmüş. Kızları da onu görmeye sık sık geleceklerine dair yemin billah etmişlerdi. Süleyman annesini teselli etmeye çalışıp laflar ediyordu.

"Nafile yere yürek tüketme Süleyman. İşte ciğer köşelerimi uçurdum birer ikişer. Kaldım kuz başıma, yolunayım, dör dör dövüneyim bu koskoca evde ... "

"Ana ben neciyim? Yanında, senin deyişinle köklan gibi oğlun var madem, gailenme hiç ... "

"Ey, anam, Allah iyilik versin sana ama kırk yıl bekar kalacak değilsin ya... Akıbet bir gün uçup ... "

"Yok anam ben hiçbir yere uçmam, kaçmam. Kızı bu eve gelin getireceğim... Sen ferah tut içini ... Atımın arkasına atıp ... "

"Nedir bu lakırdılar Süleyman? Münasip biri değil mi? Bu at arkasına atma ne? Gaylolman ha ben böyle şeye ... Ben ant ettim, elverir ki sen iste, kim olursa olsun, gidip kızı isterim sana ... Ama usulüne, adetimize göre ... "

Köy papazı, Magdalena'nın dedesi her ayinden sonra torununun yanına gelir, onun kiliseye kapanmasını ister ona ısrar ederdi. Magdalena'nın diğer dedesi ise Danili idi. Bu iki dedesi hiç anlaşılamazdı.

Papaz'a göre Allah, kızıyla güveysine, dindar olmadıkları için, dünyada cehennemi tanınmaları için, bu çocukları ceza diye artlarda vermişti onlara. Aslında papaza yetecek denli, hatta onu delirtecek sözler, Afroditi de vardı. Ama kapı önüne çıkması yasaklanmıştı. Afroditi de kapı önüne çıkar, siyah atıyla geçen komşu köylü Süleyman Ağa'yı görürdü.

Afrodililer'in evinin önüne gelince at kişner, ayaklarını yere vururdu. Bu olaylar hep buradan geçerken denk gelirdi. Süleyman Ağa, atın dört ayağına tek tek bakar. "Eh karakız biraz nefeslen" deyip evin az ötesinde binektaşına oturur. Sevdiği kız olan Afroditi'nden bir öksürük bir ses duymayı beklerdi. Az sonra dokuduğu tezgahın ayakçalarına iyici asılan ciracık, sesini Süleyman Ağa'ya duyurmaya çalışırdı. Birbirleriyle bakışırlardı.

"Onun da meyli var bana. Danili Dede' si ertesi gün, yerro papazın, kahvedeki lakırdılarını nakletti. Dini ayrı insanlar, kız alır verirse, bütün sinsileri dahası, selam verdiği herke, cehenneme odun olacakmış. Afroditi'nin ana babası, gık diyememiş papazın yanında. "Bak canına olsun mundar yerro... Duur dur da onun korktuğu başına gelecek der" durur Danili."

Zaten, papaz Dede; Afroditi'ye; ki bu adla asla çağırmamış, kız torununa hep Magdalena demişti; kendi dininden biriyle de asla evlendirmeyecekti. Manastıra kapatmak için, kızın gönlünü yapmaya çalışıyordu. Kızını damadını da ona yardımcı olmaları için sıkırlayıp, kahrırlayıp duruyor, Pazar günlerinin dışında, hafta arası da gelip, akşama değin kalıyordu ...

Süleyman Ağa, Afroditi'yi dokuz on kez görmüştü. Afroditi, öyle korkak, sınımış cebredilecek kıza benzemiyordu. Kendi köylerindeki, gölgeden korkan kızlardan ve kaçgöç bilmeyen ciracıklardan da çok farklıydı. Bakışı ürkek veya dümdüz olurdu gencecik bir kızın, fakat onun olayı çok farklıydı. Yakalanmam, boyun eğmem diyordu gözleri, yakalanırsam parçalarım.

Papaz Dede'nin akli fikri, Magdalena'nın hayatın, geleceğine yön vermektir. Dünüri Deli Danili'nin yokluğunu fırsat bilip onu kaçırmaktir. Kiliseye kapatıp rahibe olmasını ve dolayısıyla itibar kazanacağını düşünüyordu. Kendisi de bu sayede yükselecekti. Onun Tanrıya adandığını ve Meryem Ana gibi kız oğlan kız öleceğini söylüyordu. Torunu rahibe olması için ne gerekiyorsa yapacaktı. Danili ve torunu Afroditi, Papaz Dede'yi hiç sevmey, aynı ortamda bulunmak istemezlerdi. Papaz Dede ise her fırsatta onlara bağırır çağırır, cehenneme odun olacaklarını söyler. Onları korkutmaya çalışırdı.

Danili Dede, torununu kaçııp kiliseye kapatmaya çalışmasından korkmuştu. Bazı zamanlar evden çıkmıyor onu bekliyordu. Aklına bir fikir gelmişti. Süleyman Ağa'yla torununu evlendirmek istiyordu. Süleyman Ağa'ya haber göndermişti. Torununun da onda gönlü olduğunu biliyordu. Belli bir süre sonra beklenen haber geldi. Torununa bu güzel haberi vermek için yanına gitti ve ona; "Bir daha biz ölse bile, buralara gelme, dönüp arkana bakma ve git." dedi.

Süleyman Ağa, Afroditi 'yi atının arkasına atıp kaçıırken, atı bir başka kişnemişti. Annesine müjdeli haberi verdi. Yıllardır evlenmeyen oğluna çok sevinmişti. Kızı çok sevmiştir ama Rum olması bazı konulara yabancı kalmasına sebep oluyordu. Gelin kız da adetleri, örf gelenekleri öğrenmeye çalışıp biran önce uyum sağlamaya çalışıyordu. Annesi, gelininin din değıştirmesini Müslümanlığa geçmesini ve yeni bir isim bulmasını istiyordu. Köyde kimin çocuğı olsa Hoca Efendi'ye götürür. Aklına gelen ismi hoca söyledi. Hoca, gelen kıza "Kamer" ismini uygun gördü. Evet, Kamer güzel bir kızdı. Gökteki ay demektir. Kamer Suresi de var. İkiniz de beğenirseniz adı "Karner" olsun demiştir. Ve ilmi Kamer olmuştu.

Kaynana gelinine kendi usullerini öğretmeye öyle meraklıydı ki gören bir genç kız sanacaktı onu. İlk önce namaz kılmayı, yapıp yapılmaması gerekenleri, sureleri öğretti. Kamer ismine daha tam alışmamışken, bu 'olaylar karşısında bocalayıp kalmıştı.

Danili torunu kaçtıktan sonra şakır şakır oynamış, gelen geçene şarap sunmuştu. Cebindeki birkaç bakırı çocuklara dağıtmış, pencere demirdeki, yıllardır bağlı duran telleri çözüp yere savurmuştu. Papaz ise günde on defa burnundan dumanlar çıkarak, cübbesini yarasalar gibi savurarak, kızının evine gidiyordu. Nedenli küfürlü ve sinirli sayıp, atıp tutsa da siniri bir türlü geçmiyordu. Hepsinin cehenneme atılıp, cehennemde odun olarak yakılacağını söyler hepsine tehdit savururdu.

Danili ise torunu kaçtıktan sonra ailesine bir şey olmaması için eve gitmemiştir. Danili 'ye kalacak yer çoktu. Küçük bir baraka, biraz ekmek, bir yudum su, torununun mutluluğı ona yeterdi. Son bir kez evine dönüp baktı ve oradan uzaklaşarak başka yerlere gitmeye karar verdi.

Kamer, zaman geçmiş hamile kalmıştı. Annesi ona sevdiği şeyleri yapıyordu. Kamer ise hamile kaldığını öğrendiğinde Papaz Dedesi'nin söyledikleri aklına geliyordu. Kamer'in bir kızı olmuştu. Parmakları fazla, yüzünde şişlik vardı. Kızının ismini Leyla koydular. Babası Süleyman Ağa kızını götürmedik doktor, götürmedik memleket bırakmamıştı. İyileşeceğini bilse tüm mal varlığını satıp kızını iyileştirirdi. İngiltere, Rum tarafı, Türkiye'ye gitmiş bir çare bulamamıştı. Bir keresinde Cezayir'e bile götürdü kızını fakat çare bulunmadı.

Müfecer, on iki çocuklu, yoksul bir ailenin onuncu kızıydı. Müfecer hem Leyla'ya bakmak için tutulmuş bir köle aynı zamanda da Leyla'nın yakın dostu olacaktı. Süleyman Ağa bu sebeple Müfecer' e çok iyi davranıyordu. Leyla'nın annesi bile Müfecer kadar iyi ilgilenmiyordu Leyla'yla. Leyla'nın yemek ihtiyacından tut da, tuvalet temizliğine kadar onunla ilgileniyordu. Süleyman Ağa bunları gördükçe Müfecer' e olan sevgisi daha da artıyordu. Süleyman Ağa, Müfecer'i Leyla' dan ayırmıyordu. Müfecer, yirmisine geliyordu. Artık serpilmiş güzel bir kız olmuştu ve isteyenleri de çoktu. Ama Süleyman Ağa Müfecer'in yanlarından gitmesini istemiyordu. Hem Leyla yalnız kalacaktı, hem de Leyla'nın üzülməsi Süleyman Ağa'yı üzecekti. Müfecer'in yaşlıları çoktan evlenmişti; boyları kadar çocukları olmuştu.

Süleyman Ağa şöyle düşündü; Müfecer evlenirse onu yanında oturtturacaktı. Hem adettir diye düşündü. Evimin bir kenarına oturturum hem ev hem eşya vermek, Urum adetidir diye elalem kınamayacak mı bizi?

Evsiz yurtsuz Refa diye bir çocuk vardı. Doğduğunda kulağına fısıldanan Rehavi adını, kimse söylememişti. Onu babasız doğuran anası bile Refa deyince, çevredeki yaşlılar zaten dili dönüp de gerçeğini söyleyememişlerdi. Refa küçüklüğünden beri üstüne başına bir şeyler giymez yalınayak dolaşırdı. Fakir olan ailesi üstüne başına eski bezden kıyafetler dikip onu geçirmişlerdi üstüne. Delikanlı olduğunda, ayaklarının altı üç parmak nasır bağlamıştı. Refa büyüyüp delikanlı olunca eve sığmaz olmuştu. Köyün ağası onu küçük bir "Subbacık" vermişti. Al besle büyüt demişti. Eşek büyüyüp olgunlaşınca üstüne biniyor. Eşegiyle her yere gidiyordu. Eşegi hangi kapının önünde durursa o eve iner, samanlığında uyur, sabah horozlar ötmeden kalkardı.

Sırayla evleri gezer, ne verilirse yerd; sıcacık buğusu tüten bulamaç, lüvana çorbası, süt ekmek, akşamdan kalan yemek, hiçbirini geri çevirmezdi. Yatsıya kadar da diğer evlerden bir şeyler toplar, zamanına göre hangi meyve varsa, koynuna, cebine doldurur. Samanlıkta yatarken, uyur uyanır yerd.

Refa, Süleyman Ağa'nın köyüne, daha çok yazın gelirdi. Köyde yazları, yalnızca avlularda değil, damlarda da yatardı. Süleyman Ağa'ların köyüne gelince, Süleyman Ağa'nın

evinde kalırdı. Kamer ne kadar canı sıkılsa da beyine bir şey diyemezdi. kilitlenmezdi Kıbrıs'ta, Refa da geceleri kalkar dolaptan bir şeyler atıştırır, dolabı boş: ..^{baca}
Süleyman Ağa ise Refa'ya kızar ama sadece tatlı dille, istediğin bir şey olursa biz veririz derdi. Refa her seferinde bunu dinlemez hellim suyuna kadar içerdi. Süleyman Ağa kızdığında ise ben içmedim sıçanlar içti derdi. Sonra da gece çatıda susayıp bütün suları içer, sabaha kadar işer bahçeyi kokuturdu. Kamer'in dili Refa gelince çözülmüştü. Refa'ya bağırarak için açıyordu ağzını. Sonra vefat eden Yunus Efendi'nin o güzelim sözleri aklına gelir üzüldü. Yunus Efendi ölünce yüzü nurlu, yüzü gülümsemeliymiş. Mezarı ise köyün en tepesine gösterişsiz bir yere yapılmıştı. Süslü şeyleri sevmeydi. Yunus Efendi öldükten sonra evine köylülerden mum dikip, bez bağlayanlar olmuştu. Süleyman Efendi bu olayı muhtara, öğretmene anlatıp, bütün mumları, bezleri toplatmıştı. Köylüye de bir daha yapmamaları için tek tek tembihlemişti.

O yaz dere yatağına karpuz, kavun, darı, börülce, kabak, acur ekmişti Süleyman Ağa; kendilerine yetecek kadar domates, hıyar, biber, patlıcan...

Deli Refa'yı da bahçesine bekçilik yapması için oraya dikmişti. İyice bir tembihlemişti. Börtü böceği öldürmeyecek, ürünleri bozmayacaktı. Refa'da gece gündüz orada beklemeye başlamıştı. Süleyman Ağa her gün bahçeye gidip gelir, her akşam Kamer Hanım'dan aynı fırçaları yerd.

"Gün dulundu nerde kaldın?"

"Yani benim gailim değil ama kızının göresi gelir seni..."

"Görmez ama deyesim..."

"Kelecik getireydin..."

"Ne bitmez işi var o bostanın?"

Süleyman Ağa önce kızını sever; kelek, küçük karpuzcuk koyar önüne kucağına alıp severdi.

O gün karısıyla konuşacağı tutmuştu Süleyman'ın,

"A Kamer, bir günden bir güne, merak edipte görmedin bostanı. Sorup durdun, ne iş yaptığımı her Allah'ın günü"

"Karpuz kavunun nesini göreyim?"

"Yşillik yahu ortalık... Kalıfcık peril peril eser... Çeşit çeşit kelebek, kuş, böcek o çalılardan üstünde... Derecikte su ince ince akar... Kuyu dersin, gümbür gümbür... Dere neneleri, gonizorlar, akrapotları, marulliler, vadolar, lindolar, buruncollozlar... Türtü tüter her yan; cennet orası, cennet... Görmeyen inanmaz... Keşke gelseniz bir defa olsun..."

"E, tozu toprağı"

"İki leğen su serpelerim kalifin etrafına, oturur toz toprak. .."

"E sinek, akrep böv ..."

"Dövler var de a Kamer, tam olsun ... Yakarım be son çalı. .."

Elmaz Ebe, Süleyman Ağa'nın öve öve bitiremediği bostanının merak ediyordu.

Ama; bu koca gövdeyi kaldırıp da, eşeklere binip ta oralara gitmek, artık benim harcam değil... Rahat dōşeğimde bile av, uv, aman çekmeden uyuyamam. Fakat Müfecer'e tez seslendi. "Gece erken uyuyalım biraz yalancı dolma yapalım. Hellim, zeytin ..." Süleyman Ağa coştı birden "domates hıyar, biber var bostanda ... Suyumuz bir dere boyu."

"Yeyip içelim a Kamer; otur otur elimiz ayağımız kurudu ... Ha de yok deme; hem kızlarda hava alsın biraz" diye ısrar etmişti. Gör bak oraya gidip bir daha dönmek istemeyeceksiniz. Oraya buraya koşup duran Süleyman'a Elmaz Ebe, "Tedarikli gidelim, sen dediğinden bakarsın bir gece kalırız ..." Yani Kamer de münasip görürse ... Cebretmiş gibi olmayayım. Müfecer, el dokunuşları ve seslerle bostana gideceklerini Leyla'ya anlatmıştı. Leyla o güne değin hiçbirinin duymadığı sesleri çıkarmış, anne babasını, kapıları sonra da duvarları okşamıştı. Saksılardan çiçek koparıp babasının yakasına, Elmaz Ebe' sinin kulağına iliştirmişti. Müfecer' den bayramlık giysisini ertesi gün için çıkarmasını istemişti.

Sabah, yıldızlar sönmeden kalkmışlar, hazırlıklarını yapıp eşeklere binip bostana gitmişlerdi. Müfecer ile Leyla el ele tutuşup bostana doğru yürürken, darıların arkasından "Be be be" diyerek Reha fırlamıştı. "Korktunuz ya oh ya." diyerek. Elmaz Ebe onu böyle görünce içine bir kurt düşmüştü. Sonra konuya değin "maraz etsem neme gerek" dedi.

Güneş battı batıyor ... Her zamanki gibi ...

Ama.

Gök, bildiğin gök değildi,

Yerle karışmış gibi, öylesine yakındı, iki çift değneği yüksekliğinde,

Has ipekler dolanıyordu göklerde, ipekler yıldızlara bakmadı. Sonra buldu aradığını... Aya yanaştı

Çilelerini bedenine doladı, mah yüzünü örttü,

Bir tek kaşı görüntü ayın, hilaldi.

Yıldızlar hep bir ağızdan seslendi ipek çilelerine,

Aman çözülmeyin o bedenden,

Sıkı, daha sıkı dolanın,

Çoktan,

Böyle düğünü olmadı göklerin; hadi hep birlikte alkış turalım ...

Aman büyü bozulmasın dedi Zühre Yıldızı,

Gökte parlayana, esene, uçana,

Tutun soluğunuzu

Gözünüzü yumun, uyuyun bir geceliğine ...

Elmaz Ebe o gece, Kamer' e neden o sözleri söylediğinin, hiç ayrımında değildi; işte

sözcükler kendiliğinden dökülüvermişti.

Süleyman Ağa yıllardan beridir karısının kaşını çatılı görmemişti o gece. Kırklarına gelmeyen Kamer'in büzmekten, sıkılmaktan ağız çevresi çizgi dolmuştu. Süleyman Ağa o gece için umutluydu. Belki birbirlerine uyanırlardı artık. İyi ki kabilemizi biraz uzağa yaptım. Ses gürültü çıkarırsam duymasınlar diye düşündü. "Eee bunca yıllık hasretin eştahtıyla" sokulmuştu karısına ...

Süleyman Ağa sabah Müfecer'in sesine uyanmıştı. Süleyman Ağa'yla karısı ne oldu diye sordu. "Leyla ortada yok, kaybolmuş" dedi. Süleyman Ağa ile kamer aniden yattıkları yerden fırladılar. Müfecer onları bu denli sinirli ve arayış içinde ilk kez gördüğünden şaşırılmış kalmıştı. Üçü birden koşup Leyla'yı ararken bostanın tam ortasında, korkuluk gibi dikilen Refa'yı gördüler ... yerde, Elmaz Ebe, Leyla'yı okşuyordu, bir şeyler fısıldayarak. .. Kamer, Süleyman Ağa ve Müfecer, birbirlerine baktılar.

Süleyman Ağa bostana doğru yürüdü. O yol ona köy yolundan uzun gelmişti o an. Çok sevdiği bostanına basıp geçiyordu varsın yok olsun, yanıp yıkılsın her yer.

"Aklıma gelen başıma gelmesin de..."

Kızına yanaştı. Leyla ilk kez yanına gelen babasına, uzanıp dokunmadı. Yattığı yerden kalkıp, oturdu ...

Üşümüş gibi tortop oldu

Birkaç ses çıkardı

Her zaman ki gibi çocuksu değildi.«

Süleyman Ağa, kızının eteğindeki kanı görmüştü. Müfecer' e al Leyla'yı buradan götür dedi. Kaçmaya çalışan Refa'yı omuzlarına sertçe bastırarak yere oturttu. Bir kapkara upuzun kırbaç, bedeninin her yerinde şakladı. ..

Gerçekti görüyordu şimşek hızı ve yakarlığıyla iniyordu kırbaç.

Her indiğinde kanlı izler bırakıyordu.

Sesi yılan tıslaması gibi, zehir ağıydı.

Bir tekme savurdu Reha'ya: "Yedin bokunu, geberteyim mi seni?"

Kamer, kızının hallerinden ne olduğunu anlamıştı. Eteğindeki kan lekesi, gözünün önünde büyümüş büyümüştü. Sonra kararmıştı her yer. Herkesi, her rengi örtmüştü siyah,

görünmez olmuştu, ot, böcek, ağaçlar. Kamer olduğu yerde yığılıp kalmıştı. Sonra sözler mırıldanarak "Madem ikisi muhabbet ettiler, kıyın nikahı ayırmayın" dedi.

"Aman kadını, Süleyman Ağa'nın adı şanı var; ne verdi kızını o deli Refa'ya? ..."

"Şimdi yufkalsa da soy sop Süleyman Ağa; gıynaşıp da nasıl verir kızın o deli Refa'ya?"

"Eh, dediniz ya, kızı da yarımçıktır madem ..."

"Saçına göre teleği, a..ına göre dillağı..."

"Nestersiniz yahu elin gariplerinden?"

"Eksik aksak diye evlenmesin mi?"

"Eee, kız akıllı ama ne görür ne duyar? Oğlancık delice bir şey..."

"Kim kime bakacak? Nasıl geçinecekler?"

"Eh birinde akıl var, o birinde göz kulak; denkleşecekler ..."

"Size bize ne be insanlar? Napacaklarının gailisi bize mi düştü?"

"Bir hal yol bulacaklar akıbetin ahır... Süleyman Ağa akıllı adamdır. İki evlada değil, yüz evlada kumanda eder o..."

"E kamer hanım' ı kim zapt edecek şimdi?"

Kamer, kızının hamile olduğunu anlamıştı. Elmaz Ebe çoktan biliyordu da evdekilere söyleyememişti. Kamer, Elmaz Ebe'ye çocuğu düşürmesini söyledi. Elmaz Ebe ise onun da bir can olduğunu bu ellerin öbür dünyaya kirli gitmesini istemediğini söyledi.

"Ben kocamın dostunun çocuğunu bile doğurttum. Kadın arlanmadan haber etti bana, istesem gitmezdim. Piçinizin gailisini ben mi çekeceğim? derdim dedi." Elmaz Ebe doğum yaklaştıkça Leyla'ya nasıl olacağını, korkmaması gerektiğini anlatıyordu. Eva Ebe ve kendisinin olacağını söylemişti.

Doğum günü gelip çatmıştı. O gecenin sabahına kadar doğum sürdü. Kamer Hanım bu çocuğun da vücudunda eksik bir şeyler olabileceğini düşünüp korkuyordu. O gecenin sabahında sessizliği doğan çocuğun sesi bozdu. Evliliğinin arasında uzun yıllar geçmiş Kamer ve Süleyman Ağa'nın hayatında yaşanan durgunluklar, bir anda kaybolmuştu. Erkek bir torunları olmuştu. İsmi Yunus koydular.

Doğan Yunus, daha kırklamadan annesiz kalmıştı. "Yataktan Kalkma Töreni" için hazırlıklar yapılırken, evdekilerin telaşını fırsat bilip, Refa'yla Leyla, kaçarak bostana gitmişlerdi. Köylü, türlü türlü yorum yapmış ama işin aslını bir türlü çözememişti. "Ta oralara gezmeye mi gidilir, loğusa loğusa?"

"Derede narardı yahu bu çocuklar?"

"Refa, erene durana, "Leyla'yı öpecem... Bostana gidcem, demiş."

"Evler odalar sığmadı mıydı elin delisini?"

"Kamer Hanım Refa'yı kızın yanına sokmazmış be insanlar."

"Eh, Leyla gebe ya... Onun için..."

"Neye? Her gebe olan, herifini bir yana mı atar?"

"Demek kimisi atar..."

"Refa deli, meran mı anlar? O, götünün derdinde; vurdu omzuna gezer..."

"Öyle ya... Kaptı kızı, götürdü bostana. İş tutacak, götü kopsun..."

"E, dere tee o yanda..."

"Belki yıkanmaya girdiler."

"Su daha soğuk..."

"Deli kısmı soğuk sıcak mı bilir? Refa yaz kış yalınayak başı kabak gezer..."

"Tuttu elinden kızı, götürdü en derin yere"

"Refa çabaladı ağır ağır kurtuldu demek"

"Polis epeyi sıkarmış Refa'yı. .. Çocuk gibi ağlamış durmuş ...?"

"Yani Refa mı belledi kızı..."

"Yok yahu, yapmaz Refa... deli meli ama bir sineğe zarar verdiği ne görüldü ne duyuldu ... Hem evlendiği diye ferahlıydı."

"Bir evi yeri olduydu..."

"Refa bir döşeğe, iki sokum ekmeğe, mapusta da olsa istifil..."

"Kız gitti gepgenç, bir avuçuk sabi, öksüz kaldı. Ona bak sen..."

"Bir tek evladı vardı adamın yarımcaık da olsa, can parçası"

"Eh onun yadigarını basacak bağrına artık"

"Eda artık, Kamer Hanım'a ne haller olacak anam?"

"Ana ne halde olur ya kadını?"

"Düşmanlardan bile ırak olsun evlat acısı..."

"Hayıf gidene be insanlar. Geride kalan yer, içer, uyur."

Ben niye geride kaldım diye Kamer, yememiş içmemiş, uyumamıştı. Kamer, hiç konuşmuyordu. "Benim evladım, benim evladım" diye sayıklıyordu arada bir, Süleyman Ağa'nın da yüreği yanıyordu. Sonra ciğerini paralayarak konuşur. "Bak Kamer anası gitti, babası sersefil hapse girer mi bilmem. Madem gözümüz açıktır. Marazımız marazdır. Zehiri bal deyip, kaşıklamak düşer bize bundan kelli... Canımız ciğerimiz yanıp kebab olsa, dalak dalak kan kussak, hiç kimseye belli etmek yok."

Kamer çok konuşmasa da gökteki kuşun, yerdeki karıncaların hallerini bile anlar, sezerken, kendi besleyip büyüttüğü torunu Yunus'u mu bilmeyecekti ...? Kimselerin bildiği

yok ama Yunus'un yastığının altında Lilid'in resmini buldu. "Korktuğum ne varsa bir bir başıma mı gelecek?" diye zifiri düşüncelere dalıyordu. Kocasına durumu açtı. Kocasının bu konuyla ilgili gailenmesine öfkeleniyordu. Ama, yıllardır, içinde ki söze dökmemeye özen gösterdiği için, yine susmayı yeğledi.

"N oldu a kamer?"

Yüreğinin kazandaki süt gibi köpürüp taşmasına karşın, düz bir sesle, "Nolsun?" diye yanıtladı kocasını.

"Olan bir şey var, sesinden keşfettim."

"Gail elerim aha ..."

"Ne gailesi bu Kamer? Aç kaldık, evimiz yıkıldı? Birccgezimiz hasta Allah etme?"

"Olan oldu"

"Sen daha zeflen ... Yunus ... Lilid ... Resim ... Yastığının altında ..."

Süleyman Ağa yıllardır, karısının bakışından, suskunluğundan, kaşının kirpiğinin oynayışından, gözünün seğirmesinden, bedeninin her bir tavrından, bir seslenişinden, yüreğinin en dibini görür. Sözsüzlüğünde, bin satır okurdu. Yanıldığı azdı vardığı hükümlerde. Kamer, Yunus'un Lilid'le olmasını istemiyordu. Süleyman Ağa da önce şaşırmış daha sonra ise Lilid'in babası bir Rum milliyetçisi evindeki bulgurunu bile Türklerden almaz. Hem kızın ailesi çok zengin bize bakmaz, koy o fotoğrafı yerine, çocuk aldığımızı görürse utanır. Aslında Süleyman Ağa Yunus çocukluktan beri Lilid'e aşık olduğunu Lilid'in hem Şaili'ye hem de Yunus'a şer attığını. O habbe kızın belki de Leymosun'da da attoşları olduğunu, Yunusla, Şaili'nin çok iyi ahbap olsalar da bu kız yüzünden kapışmalarından korkadı.

Kamer Hanım, Yunus'un Lilid'le evlenmemesini ister, her namaza oturduğunda Türk kızıyla evlenmesi için dua ederdi. Küçükken bu aşkın bitmesinin, ilerde yangınların daha büyük, daha sönmez olacağını düşünürdü. Kocasın Süleyman Ağa ise kızının ölümünden sonra o tarlayı satmış, elindeki son toprak parçasını da çıkarmış olacaktı. Elmaz Ebe ise Süleyman Ağa'ya evinin altını bakkal dükkanı yapmasını söyledi. Bu fikir iyiydi. Fakat köydeki Rum bakkal Çidi'nin ekmeğiyle oynamak istemiyordu. Rum bakkalla sohbetinde bakkal dükkanı konusunu açmış Rum bakkal onaylamıştı. Zaten küçük olan bakkalını kapatacağını kendisinin yaşlandığını söylemişti. Süleyman Ağa da hiç alışıkmamasına karşın bakkal dükkanı açmış, işini düzene sokmuştu.

Yunus ile dedesi Süleyman Ağa çok iyi anlaşır. Birlikte güneşi kovalamaya giderlerdi. Her zaman güneşi yakalayamazlar, dedesi yorulunca da dönüp gelirlerdi. Kamer Hanım her seferinde kızmasına rağmen, önlerine temiz çamaşırlar çıkarır. Bitki çatları demlerdi. Daha sonra dedesi Yunus'a hikayeler anlatır. Yunus uyuyup kalırdı. Bütün

hikayelerinde benzerlikler olduğunu söylerdi Yunus, dedesi ise canının sıkılmaması için değişiklikler yaptığını söyler tekrar anlatmaya devam ederdi.

Şaili, Yunus'un can arkadaşı, kan kardeşiydi. İkisi de aynı gün aynı saat doğmuşlardı. Eva Ebe Yunus'u doğurttukten hemen sonra, Şaili'yi doğurtmaya gitmişti. Yunus'un annesi doğum sırasında öldüğü için Şaili'nin annesi Yunus'a sütannelik yapmıştı. Maria, Yunus 'u beslemişti. Kamer çocuğunu Rum anneye emzirtmek istemez diye düşünmüşler. Ondan gizli gizli Yunus'u götürüp Maria'ya emzirtmişlerdi.

Şaililer'in yakın akrabası, bir doktorun kızıydı Lilid. Hafta sonları yazın misafirliğe gelirlerdi. Lilid köydeki kızlardan çok başkaydı. Lilidin her hali, konuşması, susuşu, bakışı, kuşlar gibi yemek yiyişi, Yunus'a hoş gelirdi. Fakat Şaili'de o kızdan hoşlanmıştı.

Lilid'in doğum günü yaklaşıyordu. Yunus Lilid'e çok güzel bir hediye vermek istiyordu. Fakat elinde ölümü bekleyen yaşlı bir eşeğinden başka hiçbir şey yoktu. Şaili ise kızın doğum gününden bir gün önce atları doğum yapacaktı. Şaili bu tayı Lilid'e hediye edecek kızın beğenisini toplayacaktı. Yunus her gece "Allah'ım nolur, Şaili'nin atı bir sonraki gece doğursun" diye. Yakarışlarının kabul olacağını düşünüp, mutlu hayallere daldardı sonra.

Doğum günü yaklaşıyordu Lilid'in. Zengin oğlanın atı iyiden serpilmiş, süten kesmişti. Fakir, Civanmert'in penceresinin önünde bir günnasır vardı. O günnasıra her sabah bir kuş gelir çok güzel öterdi. Sonra aklına bir fikir geldi. O kuşu Lilid' e hediye edecekti.

"Yunus, Lilid'in doğum günü."

"Bilirim Şaili"

"Benim hediyem hazır"

"Onu da bilirim"

"Sen benim kardeşimsin Yunus. Kardeş, kardeşin sevdiğine hediye verir ... Endaksi?"

"Endaksi"

"Eee, ne vereceksin Lilid' e"

"Çok güzel, en güzel... Bir... Kuş... Hiç kimsede yok."

Şaili, Lilid' e hediyesini verirken çok gururluydu. Kim böyle hediyeyi sevmez ki, fakat Lilid hediyeden korkmuştu. Tay da ayaklarını yere vuruyordu. Bir anda tay bağından kurtulup kaçıp gitti. Lilid çok korkmuştu. Sıra Yunus'a gelmişti, içinden kaçıp gitmek gelmişti. "O güzel tayı beğenmeyen, bu kuşu naspın?" dedi. Fakat, Lilid kuşu görünce mutluluktan havalara uçtu. Şaili de can sıkıntısına oralardan uzaklaştı.

Şaili'nin babası ona iyi bir hediye olmadığını söylemişti. Fakat o, babasını dinlemeyip, tayı Lilid'e hediye etmek istemişti. Lilid ise; hediyeden korkup geri durmuştu. Daha çok Yunus'un hediyesini beğenmişti. Yunus ise mutluluktan havalara uçmuştu. Lilid,

Yunus'a çok teşekkür etti. Lilid bu kuşa bir isim bulmaları gerektiğini söyledi. İsminin Yunus olmasını söyledi. Fakat Lilid'in bakıcısı sert gözlerle Yunus'a bakıyordu. Yunus ise bir anda kuş dişi dedi. Daha sonra, oradan uzaklaşıp evine gitti.

Yunus Lilid'in arabayla geçtiği yolda bekliyor. Onu sürekli görmek istiyordu. Araba oraya gelince Lilid ısırla Yunus'u arabaya çağırıyordu. Yunus topladığı çiçekleri Lilid'in annesi veriyor, onu sevindiriyordu. Yunus'un annesi ise ona "Good boy" deyip, ona çantasındaki çikolatalardan veriyordu. Daha sonra Lilid'in bakıcısı, Yunus'a İngiltere'ye gideceklerini söyledi. Yunus o an yıkıldı. Daha sonra Yunus eve gitmedi. Afallamış her şey ona değişik görünüyordu. Sevdiği kız olan Lilid'i bir daha göremeyecek onunla sohbet edemeyecekti. Gece geç saatlere kadar dışarıda dolaştı. Süleyman Ağa ve Kamer Hanım torunlarını merak edip, sokaklara çıkıp onu aramaya başladılar. Süleyman Ağa, torununun durumunu anlamıştı. Eşi Kamer'e işaret edip, bağırmasını istedi. Yunus eve girince, Süleyman Ağa bulduğu şekerleri Yunus'a verdi. Onu mutlu edip güldürmek istiyordu. Daha sonra Yunus odasına gidip yattı. Daha sonra dedesi, Yunusla konuşup ne istediğini sordu. Yunus dedesine okumak istediğini söyledi. Yunus'un amacı, Şaili gibi okuyup, ilerde belki doktor olmaktı. Daha sonra da Lilid ile evlenmek istiyordu. Dedesi, okuma isteğini kabul etti. Gerekirse mal varlığımızı satar seni okuturuz dedi.

Mefecer ise evlenmiş, Ferah isminde bir kızı olmuştu. Onu arada sırada Süleyman Ağa'nın yanına getirip, elini öptürüyordu. Ferah hoplayıp zıplıyordu. Badem kırıp yiyorlardı. Yunus, Ferah'a çok kızmıştı onunla ilgilenmek istemiyordu.

Sorular ki aklına gelir gelmez, onu utandıran... Kimselere sorulamayan sorsa da yanıtı verilemeyen... Kimilerini dedesine sorardı. Her şeyi, her olayı süsleyerek, defalarca, bıkmadan, uzun uzun anlatmayı seven dedesi, bütün soruları birkaç sözcükle geçiştirmeye çalışırdı;

"

"Eh işte annen baban da... insan"

"Gülerlerdi..."

"Ağlarlardı..."

"Uyumayan insan var mı?"

"Yürürlerdi ..."

"Severdi annen bizi..."

"Babanı da"

"Biz de onu... çal..."

"Seni? En çok da seni..."

"Evlar.. Can parçası..."

Sorunların nereye gideceğini anlar; ya çıkıp gezmeyi, uçurgan uçurmayı önerirdi ya da yemiş, meyve yemeği, yedirmeye başlamıştı dede. Yunus, onun terleyip, bir kızarması, bir sararmasından sıkıntılı olduğunu sezmişti. Tekrar hastalanmasından korkar, sorularını sorardı. Zamanla ayrı çok sormak istemesine karşın, nenesinin "Marazlatma dedeni, sonra hasta olur" tembihlerini anımsayıp, susmuştu. Hastalananların, hep yattığını öksürdüğünü, ağrılar sancılar içinde olduğunu, yemek yiyemediğini, uyuyamadığını, çoğu kez de öldürdüğünü biliyordu, Yunus. Şaili'nin büyük nenesini hep görürdü.

İlerleyen zamanlarda Yunus ve Şaili beraber oynarken bir muzurluk yapıp evde yangın çıkarmışlardı. Şailinin saçları, eli yüzü yanmış. Hastaneden çok uzun zaman sonra çıkmıştı. Yunus ise vicdan azabıyla dertlenmiş. Kendisini dağlara atmıştı.

Aradan yıllar geçmişti. Yunus büyümüş, Müfecer Teyzesinin kızı Ferah'la evlenmişti. Ferah İskan Bakanlığı'nda çalışıyordu. Yunus ise Girne' de dükkan sahibi olmuştu. Ortağı lahmacun ve buna benzer satmaya başlayınca dükkanı bırakmak istemişti. Artık eskisi gibi değil, dingin bir hayat yaşamak istiyordu. Kitapçı dükkanı açmak geçiyordu içinden. Yunus'un dedesi ve nenesi Barış Harekatı'nda kaybolmuş, onların inandığını inanmıyor, geri geleceklerini düşünüyordu. Eşi Ferah da Yunus'un bu durumuna çok üzülüyordu. Yunus'un geçmişinde bir sürü acı anıları vardı. Eski aşkı Lilid, belki onu bekliyordu. Belki aşkları daha sönmemişti. Fakat Ferah buna üzölmüyordu artık.

Ferah, bir araba istiyordu. Girne'ye gidip gelmede, çalıştığı zamanlarda ise onunla gitmek istiyordu. Yunus ise Girne'nin sürekli kalabalıklaştığını araba almaya gerek kalmadığını söylese de arabayı aldırmişti. Arkadaşlarıyla beraber geziyorlardı. Bir gün aralarında anlaşıp sinemaya gitmeye karar verdiler. Ferah, bir şeyler hazırlayıp, oralarda hem piknik yapalım diye söyledi. Beraberce hem eğlenip hem de karınlarını doyurdular.

Daha sonra Barış Harekatı'ndan sonra çökmüş olan Yunus'u eğlendirmek isteyen Ferah, ona eski doğduğumuz köye gidelim teklifini sundu. Belki oralara gideriz de Yunus'un akli dinginleşir diye düşündü. Yunus oralara gitmek istemiyordu çünkü eski bir komşusu oraların yıkılıp harabe olduğunu, sağlam kalanların da içinde Rumların olduğunu söyledi. Köye gitmekten vazgeçtiler. Kapılar açılacak Rumlar kuzeye, Türkler güneye geçebilecekti. Herkes eski evini görecek. Evlerine gelecek olan misafirlerle ilgilenmek için bir şeyler hazırladılar. Evine gelen Alvin ve Jabin adında bir genç çiftti. Alvin ve Jabin İngiltere'de doğup büyüyen bir doktor çiftti. Jabin Hintli ve Müslümandı. Bir de çocukları vardı. "Ben Şa" diyebilmişti. Sadece, bu kadar konuşabiliyordu küçük çocuk. Evdeki kedileri çok beğenmiş onlarla oynamaya başlamıştı. Alvin ve lapin çifti eski evlerini gezmek için bahçeye çıkmışlardı. Bu arada çocukları Şaili dedem ve nenemi özledim dedi. İsimlerinin Şaili ve Lilid

olduğunu anlatan Jabin, dedesini ve babaannesini çok sevdiğini söyledi. O anda Yunus'un gözü kararmış, elleri titremeye başlamıştı. Alvin ne olduğunu anlayamadı, ama belki de ailesini hatırlamıştır diye üstelemedi. Yunus, Alvin'in yanına giderek Şaili'nin kan kardeşi olduğunu çok iyi anılarının olduğunu anlattı. Şaili kardeşime selamlarımı ilet dedi.

Alvin ve Jabin, misafirlikten çok hoşnut kalmışlardı. Gitmeleri gerektiğini ama onları tekrar görmek için geleceklerini söylediler. Küçük Şaili ise kedileri aldığı anda çok mutluydu. Gözden kaybolana değin birbirlerine el salladılar.

Yunus, canı sıkıldığı zamanlarda kendi yaptığı dağ evine çıkardı. Doğayla baş başa kalırdı. Börtü böceği dinler suskun suskun otururdu. Ferah ise evden getirdiği birkaç çantayı yere bıraktı. Çoban evceğizinde feneri ve kandili yoktu. Yüzünü güneşe dönmüş hala aynı sessizlikte oturan, kocasına baktı. Yunus'un bu dağ evciğine gide gele, oradaki arıya, karıncaya, kelebeğe benzemeye başladığını ayımsamıştı, son zamanlarda.

Tıpkı başka bir sessiz çiçek gibi, sokuldu kocasına. Biraz korkak, biraz ürkek çocuk gibi, "Güneş gidiyor" diye mırıldanan Yunus'a, yanıt vermeden, gözlerini en güleç aydınlığını vadeden sırayla, tepenin ardından doğmaya hazırlanan aya çevirdi Ferah.

"Korkma ay doğacak." deyip demediğini fark etmedi.

2.3.4.1.KİŞİLER

Yunus Efendi: İstanbul'da doğup büyüyen fakat daha sonra o köye yerleşen bir Hoca Efendi'dir. Köylüye yol gösterir.

Süleyman Ağa: Kimseyi kırmamaya özen gösteren bir kişiliktir. Zengin olmasına rağmen kimseyi kırmaz kendisini herkesle eşit görürdü.

Kamer Hanım (Magdalena, Afroditi): Süleyman Ağa'nın eşidir. Rum bir ailenin kızıdır. Süleyman Ağa'ya kaçtıktan sonra din ve isim değiştirir.

Duriye Hanım: Süleyman Ağa'nın annesidir.

Elmaz Ebe: Evde yaşamaya başlayan ebedir. Çok tecrübelidir.

Müfecer: Cezayir'den, Süleyman Ağa tarafından getirilmiş çok güzel bir kızıdır. Leyla'ya yol arkadaşıdır.

Leyla: Süleyman Ağa ve Kamer'in kızıdır. Doğuştan bazı yerleri noksandır. Konuşamaz ve duyamaz fakat hayat dolu bir kızıdır.

Refa: Köyün delisidir. Küçüklüğünde Leyla'ya tecavüz eder ve onunla evlenir. Daha sonrasında ölümüne sebep olur.

Yunus: Leyla'nın oğludur. Küçüklüğünden beri Lilid'e aşıktır. Düzgün, karakteri sağlam birisidir.

Papaz Dede: Kamer'in dedesidir. Çok kötü bir adamdır. Kamer'i kiliseye kapatmak için çabalar.

Danili Dede: Kamer'in diğer dedesidir. Diğer dedesinin tam aksine çok iyi birisidir.

Şaili: Yunus'un en yakın arkadaşıdır. Fakat kız yüzünden birbirlerinden pek hoşlanmazlar.

Lilid: Zengin bir ailenin kızıdır. Yunus ve Şaili onun için birbirlerine düşmüştür. Şaili ile evlenir.

Alvin: Şaili ve Lilid'in çocuğudur. Barış Harekatından sonra Yunus ile tanışırlar. Yunus bu olaydan çok etkilenir.

Jabin: Alvin'in eşidir. Hindistanlı bir müslümandır.

Şaili: Dedesinin ismini almıştır. Alvin ve Jabin'in çocuğudur.

YER-ZAMAN

Olay Lefkoşa'da geçmektedir. Barış Harekatını anlatmaktadır. Kronik zaman hakimdir.

"Lefkoşa 'da Mevlevi Tekkesi'nde epey hocalık yapıp, bilgi dağıtmış, ışıklandırmış insanları. O zamanların Lefkoşa 'sında da köye, kasabaya göre gürültü, patırtı olurdu elbet.... "

ÜSLUBU

Dili sade ve anlaşılır. Akıcı ve okuyanı sıkmayacak şekilde kolaylıkla okunabilecek bir kitaptır. Betimlemeler genişçe yer tutar.

"Orta masalar, minder arkalık/an, dolaplar, konsol, boro, hepfil dişi, sedefkakmalarla işlenmişti. . Geline kına gecesinde mor bindallı giydirmiş, gelinliği has ipekten, tacı elmastandı.

Afroditi, öyle korkak, sinmiş cebredilecek kıza benzemiyordu. Kendi köylerindeki, gölgeden korkan kızlardan ve kaçgöç bilmeyen ciracıklardan da çokfarklıydı. Bakışı ürkek veya dümdüz olurdu gencecik bir kızın, fakat onun olayı çokfarklıydı. Yakalanmam, boyun eğmem diyordu gözleri.

Evsiz yurtsuz Refa diye bir çocuk vardı. Doğduğunda kulağına fısıldanan Rehavi adını, kimse söylememiştii. Onu babasız doğuran anası bile Refa deyince, çevredeki yaşlılar zaten dili dönüp de gerçeğini söyleyememiş/erdi. Refa küçüklüğünden beri üstüne başına bir şeyler giymez yalınayak dolaşırdı. Fakir olan ailesi üstüne başına eski bezden kıyafetler dikip onu geçirmişlerdi üstüne. Delikanlı olduğunda, ayaklarının altı üç parmak nasır bağlamıştı. Refa Hüyuyup delikanlı olunca eve sığmaz olmuştu. Köyün ağası onu küçük bir "Subbacık" vermişti. Al besle büyüt demişti. Eşek büyüyüp olgunlaşınca üstüne biniyor. Eşegiyle her yere gidiyordu. Eşegi hangi kapının önünde durursa o eve iner, samanlığında uyur, sabah horozlar ötmeden kalkardı.

Kaçmaya çalışan Refa yı omuzlarına sertçe bastırarak yere oturttu. Bir kapkara upuzun kırbaç, bedeninin her yerinde şakladı... Gerçekti görüyordu şimşek hızı ve yakarlıgıyla iniyordu kırbaç. Her indiğinde kanlı izler bırakıyordu teninde. Sesi yılan tıslaması gibi, zehir ağıydı. Ağı, teninde yer bulup yüreğine, ciğerine sızıyordu."

ROMANIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Bir aşk romanıdır. Kıbrıs'ta ki aşkları o güne kadar ki, karakteristik özelliklerini taşır, bize o günlerden izler sunar. Okunması gereken ve Kıbrıs'ın o dönemini anlamak için güzel bir kitaptır.

ANA FİKİR

Her gecenin, bir sabahı vardır. Umutsuzluğa düşmemiz gerekir, her bitiş yeni bir başlangıçtır. Ne kadar yolumuza engeller çıksa da elbet bir çıkış kapısı bir kurtuluş olacaktır. Her kötü günün sonunda mutlaka "Ay Doğacaktır."

2.3.5. BİR KALP ÇİZİLDİ

Şerare, çocukluğundan beri, adındaki "a" sesinin kısa söylenişine çok öfkelenir, sonra parmağıyla havaya, üstünde inceltme işareti olan kocaman bir "a" harfi çizerdi. Ardından da hecelerde. "Şe-ra-re" diye.

Bekleme odasından gelen kadın sesine, önce adının "a" sını kısa söylediği için öfkelenirdi. Sonra, kaç yıldır duymadığı ama yüreğinin en dibine, hatta tüm hücrelerine acı sarı zehir zermeden o sese, gök patlamalarından beter bir yanıt verdi:

"Doktor Şerare içerde yok."

"Beklerim."

Hırıltılı sesin çekincesizdi hırıltısı, kararlıydı "Beklerim kıyamete kadar." dercesine. Öfkeli değildi yüz çizgileri. Uzaklara, en eski zaman yollarına düştüğü anlarda ve saatlerde, gözleri daha da gece karası olur, kalın dudaklarını iyice sıkarak, inceltir, elini çenesine dayar, dalar giderdi. Yine aynı hayallerdeydi Şerare.

Baba Beşer, yuvarlak, kubbeli odasındaydı hep. Kitap okur, yazar, hat ve tezhip sanatıyla uğraşır. Böyle zamanlarında dış dünyanın varlığıyla pek ilgilenmez, duymaz, bilmez de denilebilir. Babası Beşer, dersler dışında çok konuşmazdı.

Köylerinde, konu komşunun, akrabaların çocukları babalarıyla birbirlerine pek yakın değillerdi. Baba Beşer, diğer babalardan farklıydı. Ayağına gelen büyüklü küçüklü erkek öğrenciler, saygılarını sükunlarıyla ve dur duraksız anlattıklarını başlarıyla evetleyerek gösteriyorlardı. Öğrencilerine konuşma sırası geldiğinde, aynı saygıyı da Beşer onlara gösterdi. Çocuklar, adam yerine konmanın sevincini duyarlardı.

Şerare bir Filistin köyünde doğup büyümüş, kent yüzü görmemiş çocukların, saray diye düşledikleri yerler, kendi evlerinin benzerleriydi.

Evlerinde, annesi Zıggıye, babası Beşer, nenesi Humeys ve kendinden başka birisi yoktu. Başka evlerdeki gibi kalabalık değillerdi. Kimi ailelerin kapı önlerinden geçenler, yere serilen koca hasırda oturan, sayılamayacak denli çok insan görürlerdi.

Şerare, dedesi Mir Abdülhayt geldiği zaman, çıkardı sokağa. Sokağa çöktürürdü devesini görmek ve otururken üstüne binmek için, çıkardı kapı önüne.

Humeys, kırk iki yıllık hayatında bildiğinden şaşan bir insan olmamıştı hiç. Aksine, herkesi hep şaşırtırdı. Ve korkutucuydu da... Kocaman gövdesi, çok bol ve kat kat, upuzun entarileri, başına taktığı kartal desenli siyah örtüsüyle, ayağına giydiği erkek potinleriyle, daha da heybetli görünürdü. Alçı renksizliğinde bir teni ve kirpiksiz, mavi gözleri vardı; kaş denen şey yoktu.

Humeys'in evliliğine, uzak akrabalar karar vermişti ve her söylenene baş sallayan halası. Humeys'in haberi olmadan, nişan bile yapılmıştı. Humeys'in kısmetine, edebi, adabı, dili ayrı bir Türk düşmüştü.

Humeys, evlendikten sonra, sözde ticaret yapmak maksadıyla, köylere, kasabalara gitmek için hazırlanan kocasına, canı gönülden yardıma koşardı. Kocasıyla, hep gönülsüz ve seyrek birlikte olsa da evliliğinin hemen ertesinde, karnındaki kıpırtıyı fark edince; "Hayatımda böyle bahtiyar olmadım." diye düşünüp hoş, mest edici bir duygunun sahiciliğini yaşıyordu.

Kocası Mir Abdülhayt, beş beter mest idi, karısının hamileliğinden. Hümeys, çok yüksek olan kapılardan geçerken, eğilmeye başladı. Her zaman oturduğu yer yastığını değiştirip en büyüğünü aldı. Avludaki hurma ağacının, sarkan dallarını, "Aman başıma değmesin." diyerek kesti. Büyük göynekler giydi, upuzun kuşaklar sarındı. Koca koca potinler aldı; ayağından çıksa da aldırmadı, arkasına bastı. İri lokmalar çiğnedi, suyu destiden içti.

İncir, üzüm, hurma, pekmez yedirdi durmadan Humeys'e. Altına hasır, yatak yaydı, sırtına yastık verdi. Humeys sancılandığında, halası ev ev gezip kadınları doğuma çağırırdı. Mir Abdülhayt: "Oğlumu acemi eller bırakmam" deyip ebeyi alıp getirdi.

Ebe kadın, müjdeleyi verdi Mir Abdülhayt' a. Koç gibi bir oğlu oldu.

Humeys, "Bir avuççuk." deyip aldı, bağrına bastı yavrusunu. Beşer koydular çocuğunun ismini.

Sabırla emzirdi. O küçücük yüzün, güzelliğine sevdalandı. Sayısız şükretti Rabbine. Bağrına bastı, uyudu. Belekler açılınca gördü, bebeğinin eğik büğüklüğünü, eksikliğini, fazlalığını. Sayısız şükürlerini geri almadı Rabbinden.

Mir Abdülheayt'ın, ağzını hiç açası yoktu artık. Kızgın mı, kırgın mı, kendisi de anlayamadı. Kızdıkça ciğerlerinin hınlıtsı, öksürüğü arttı. Ağzının tadı kaçtı ve evin tadını kaçırdı.

Humeys, sözü ve nağmesi hoş, oynak türküler öğrenmiş, gizlide kuytuda, hamamda söyleyip durmuştu. O kocam olacak lain hiç türkü çağırmadığı gibi; büyük Allah' ım, El Musavvirimin işine de karıştı, diye kızdı durdu eşine.

Beşer, hep Humeys' in oğlu olarak anıldı. Uzanıp dokunacak olsa incinirdi. Evladıydı elbet ama karısı gibi tevekkül etmeyi becerememiş, kime kırgın olduğunu tanısını da koymakta zorlanmıştı.

Sonra duyulmuştu ki, komşu köylerin birinde, bir kadınla yaşamaya başlamış, iki kızı olmuş bu kadından.

Oğluna, aşka denk duygularla bağlıydı annesi. Çocukluğundan beri ona, değil dokunmak, çok yakınına bile yanaşamamıştı. Canı titriyordu oğlunun üstüne; öpmek, koklamak, sarılmak istiyordu fakat Beşer hep reddediyordu annesini.

Yaşı ilerledikçe bu hallerinin azalmasını boşuna beklemişti Humeys. Bu zırhı; kırmak, delmek, inceltmek, içine sızmak, ne mümkündü ... Ama yalnızca annesine karşı böyleydi .. Herkeslerden saygı görmüştü Beşer. Sorulan, danışılan hiçbir şeye, bunu da bilmiyorum, dememişti. Önüne eğilen, ezilen kişilerin, yüz ifadelerinden anlaşıyordu, Beşer'i ne çok takdir ettikleri.

Zıggıye, temiz bir kadındı. Lefkoşa'da Bandabulıya' nm arka sokaklarının, küçücük bir evinde yaşıyordu. Köyde, anneleri ölür ölmez babası evlenmiş, Zıggıye ile ikizi Razgan, şehirde evli olan babalarının yanına gönderilmişti. Geldiklerinde, çok bakımsız, kafaları bitli, yüzleri, ayakları çıbanlı; elleri poyraz yanığı, çatlağı içindeydi. Çatlakların içi, kirden kararmıştı. Keçelenmişti saçları.

Narkis, öksüz ikiz kızları hemen berbere gönderip saçlarını çok kısa kestirdi. Sonra kızlara, saçlarınızı gazlı çaputla biraz ovmasını, sonra tek tek sirkeleri ayıklayıp yıkamasını söylemişti. Parça kerçeden entari diktirilmesini, bluz diktirilmesini, kocası Arjan Efendi' ye, kızlara pabuç almasını söylemişti.

Narkis' in annesi, İstanbul'un çok önemli bir moda evinde, hem idareci hem çok başarılı bir terziydi. Modelleri kendi çizer, yaratır, kalıp çıkarır, her elbiseden sadece bir tane dikerdi ki o şıklığına düşkün kadınlar, aynı modeli, başkasının sırtında görmesin. Sanatını, biricik evladı Narkis' e de öğretmişti. Olgun kadınlar değil de gencecik kızlar, küçükler, mutlaka Narkis' in çizdiği modeli, önerdiği kumaşları ve dantelleri, süsleri yeğliyorlardı.

Arjan' ın annesinin ve kız kardeşlerinin dikişleri, Narkis' in çalıştığı moda evinde dikiliyordu, Narkis' le gönderiyordu bitmiş giysileri. Bir gün Arjan açmıştı Narkis' e kapıyı. Arjan, gözlerini kırpmıştırmış, ellerini ovuşturup parmaklarını oynatmış, iki çift söz bulup da söyleyememişti. Narkis'in upuzun parmaklı, çok hoş biçimli ellerine, tertemiz tırnaklarına, özenli giyimine, pırıl pırıl ayakkabılarına, öylece bakıp kalmıştı.

Bir zaman sonra, Arjan, modaevinin yerini öğrenip bir yolunu bularak Narkis' le konuşabilmişti. Ertesi defa da müstesna aşkın ve evlenmek istediğini söylemişti. Babasına, niyetini de anlatmıştı. Karısının koparacağı fırtınalara da karşı koyamasa, eğilse sallansa da katlanacaktı, evlat hatırına. Ve aşka, vuslata erenlerin hatırına ...

Lefkoşa'nın Selimiye mahallesindeki evi onun ve sevgili kocası Arjan' ın yuvasıydı. Sevdığı dost insanla bir yeni başlangıç yapmıştı. Narkis, yeni yurdunda, yeni evinde, mahzun ve meysus zamanlar geçirmişti önceleri. Bir süre sonra konu komşuya alışmaya, onların

usullerini öğrenmeye çabaladı. Ona hoş geldiğine gelene, gelmeyene gitmiş, seslenmeyenle, günaydınlaşmış, tünaydınlaşmış; çocukları çağırıp yaptığı şekerlemelerden vermişti. Çevresini, tanıyıp anlamaya başlamıştı ama Narkis için, öğretmek, tarif etmek, verdiği emeğin ürününü almak, hatta çok sıkı bir buyurgan olmasa da biraz hükmetmek; onun varlığının kanıtı olacak, dik ve sağlam duracak ve bu yeni hayatla baş edebilecekti. Ve Narkis tekrardan dikiş işine başlamıştı.

Narkis, dikiş atölyesinin tabelasını astığında mahalleli: "Bu darlığın, fukaralığın içinde, kim gidip avuçla para verip urubalık alacak, entari diktirecek, demiş, dudak bükmüştü.

Arjan Efendi'nin değişiyse, "İkinci Harbi Umumi" den, her ne kadar etkilenirse de Şehirli hanımların kimileri, bu yeni terzinin dikişini merak edip pahalı olmayan kumaşlar alıp "Evvela bir tecrübe edelim" diyerekten, Narkis'e getirmişler, sonuçtan çok da hoşnut olmuşlardı. Narkis'in ünü Ağızdan ağza yayılmıştı.

Narkis, yanına değin çevresinde görüp alıştığı insanlardan, çok ayrıksı olan bu mahallelilerine, alışmaya çabalamıştı. Alışmanın yanında merhamet de duyuyordu. Çoluk çocuklarına bir zıbın, iç çamaşırı, yelek, pantolon dikerdi parça kerçeden, Mezdekili un muhallebisi yapıp birer çanak gönderirdi. Yola bakan dikiş odasının önünde bağıra dövüşe sövüşe oynayan çocuklara, şeker dağıtır, yüzlerine güler, uzaklaştırırdı oralarından.

Kocası Arjan Efendi'yle, çok az tartışmalarından biri de Narkis'in bu insanlara çok yüz vermesi idi. Arjan Efendi, karısı Narkis' e göre çok daha kıvrak zekalıydı ama bunu pek göstermezdi. Karı kocayı görenler, Narkis' in girişkenliğiyle kavrayışlı zeki sanır; Arjan' ın, sırtı eğik oturuşu, hareketsizliği, singin yüz ifadesiyle bönce olduğunu düşünürdü.

Zıggıye, ikizi ile Lefkoşa' da ablalarının yanında yaşamaya başladıklarında, arka sokakları, oradaki evleri merak etmişti. Ablası, sakın öbür mahalleye gitmeyin, yer sızı, diyerek korkutmuştu çocukları. ~

Zıggıye, bu kızı sevivermişti o anda. Başlarını temizleyen, entarilerini diken o kadındı. Terziden, ona verilen renkli çaputçukları kıyıp da kesememişti Zıggıye; zaten entaricik dikmeyi bilmiyordu.

Arjan Efendi'nin, Rumlar' laydı daha çok işleri. Yaptığı Osmanlı tarzı kapı tokmakları, kapı üstü işlemeleri, diğer gümüş işleri öbür ustalardan daha özgün ve düzgün olduğu için, tercih edildi. Rum "Cıralarla" bu vesile ile tanışmış, komşuları hanımlara, iş getirmeğe başlamıştı.

Narkis, İstanbul'da tutucu semtlerdeki müşterilere giderken biraz daha özenli giyinirdi. Laf atan, kınayan, kötü bakan olurdu. Kendi semtlerinde de on üç yaşına değin, sokağa çıkar çıkmaz, annesi eline sıkıca yapıştır, varacakları yere kadar bırakmazdı. Sokakta uygunsuz

birine, şakalaşan genç oğlanlara, çarşafından yalnızca gözleri görünen ancak adı hafif meşrebe çıkmış kadınlara rastladıklarında, annesi, Narkis' in elini öylesine kavrardı ki, kemiklerinin birbirine kenetlenip bir daha açılmayacağından korkardı.

Annesinin çalıştığı moda evine başlayınca da birlikte gelip gitmişlerdi. Modaevi sahipleri, kısa zamanda, Narkis' i müşteriyle karşılaştırmıştı. Kız hem çok çekici, nazlı edalı, hem de sözel sözlüydü. Çizdiği çok özel modellerle, şık hanımların aklını başından alıyor, seçim yapmakta zorluyordu onları.

Narkis, Zıggıye'nin ablasına, arada bir Zıggıye' yi bana yolla, biraz ortalığı toparlasın, birkaç kuruş vereyim eline" diye söylemişti.

Zıggıye ile Razge, köylerinde, hep iş yapar, küçük kardeşlerine bakarlar, ev idare ederlerdi anneleri tarladayken. Şimdi de ablalarının çocuklarına bakıyorlardı.

İkiz kızların enişterleri, çok "fena tabahatlı", vurucu kırıcı bir adamdı ama baldızları yanlarına geldiği, onlara baktığı için, laf etmemişti.

Enişte, debbağ yanında işliyordu. Mahalleye girer girmez, taşıdığı kokudan, konu komşu, onun geldiğini anlardı.

Razge' ye gelmeye başlamıştı görücüler. Enişteye kalsa hemen verirdi kızı ama abla, ıyı kısmetleri layık görüyordu güzelim kız kardeşine. İyi kısmet de azıcık paralı, mallı birisiydi. Razge' yi evlendirmeyi hayal ederken, bir gün kapıları çalar. Herkeslerin tanıdığı, Arap Uşaklarına kız bulan simsar ve karısı, yanlarında da iri bir kadınla kara kuru bir adam duruyordu kapı önünde. Zıggıye'yi Filistin'e gelin götürmek istiyorlardı. Mahallede hemen duyulmuştu Zıggıye' nin Filistin' e gelin gideceği.

Zıggıye'nin ablası, bu işin içinde iş var. Hem, memleketlerinde kız mı bulamadılar da taa oralardan kalkıp da Kıbrıs' a geldiler, diye düşünmeye başlamıştı.

Kaynananın, iyice sarıllı bürülü olduğunu görünce, Zıggıye' yi de bir iyi örtmüştü abla. Sandığından, bir ala renk dokuma çıkarıp uzun, bol, kapalı, iki entari dikmesini, utana sıkıla istemişti Narkis'ten. Narkis, entarileri ablanın istediği gibi çuval gibi dikmek istememişti. Yaka, cep takmış kenarlarına da yeşil süsler koymuştu. Narkis, evdeki pazenden de gecelik, iç çamaşır dikmiş, artan dokuma bezden de iki de bohça yapıp koymuştu hazırladıklarına.

Beşer' in ailesi Zıggıye' yi alıp gemiyle Filistin' e doğru yola çıktılar. Zıggıye, gemide ağzı yüzü kapalı olsa da sürekli gülüyordu. Zıggıye, hiç mahalleden dışarı çıkmadığından ve başka yerler, sokaklar bilmediğinden, bu yolculuk onun için ferah verici bir şeydi.

Humeyns' le kocası Mir Abdülhayt, ondört yaşında, bir yığın çaputlara sarılıp sarmalanan bir kızla, Kıbrıs' tan dönmüştü ülkelerine.

Gelin kız Zıggıye, "sefineden" iner inmez, Beşer' i görmek için çevreye bakınmaya başlar fakat "Sefine" yolculuğundan sonra, iyice sersemleyen Zıggıye, Humeys' in sert tembihleriyle at arabasına bindirilmişti. Humeys, bir süre sonra ev geldiklerini söyler. Eve geldiklerinde Zıggıye kendisine gösterilen yerde uyuyup kalmıştı. Eve geldiklerinde, elinde kandil tuta, köydeki bostanlara dikilen korkuluğa benzer biri onlara ışık tutmuştu.

Gelin olacağı zaman, resimde gösterilen adamın yanında duracağını karı koca olacaklarını söylemişlerdi. İçin için çok sevinmişti bu güzel adam, gelin olacağında yanında olacağı için.

Zıggıye nasıl karı koca olunacağını bilmiyordu. Yemek pişirip iş yapacak, sökücek dikecek, kocası bağırınca susacak, bir köşeye sinip korkacak, sessizce ağlayacak, binde bir sokağa çıkarsa... Her entarilik veya potin alınacağında, binbir kez yalvaracaksa... Her akrabası geldiğinde, kahr edecekse kocası ve tüm incinmişliğine, hırpanmışlığına rağmen, güler yüzlü, tatlı dilli olacak, kocasını hoş tutacaksa... Ama belki, köydeki babası gibi az bağırır, az konuşurdu kocası ve Arjan Efendi gibi sesi, bakışı yumuşak olurdu. Kendisi de Narkis ablası gibi süslenir, takar takıştırır, "canımlı, cicimli, kuzumlu" konuşurdu; fotoğraftaki o güzel adam da... Saçına, boynuna, koluna gümüşler altınlar takar, evine güzel eşyalar alır, bir güzel karı koca olurlardı.

Düğün günü Zıggıye' nin kaşına, koyu bir rastık, gözüne kapkara bir sürme çekerek bedenine bir yığın renkli çaputlar sarmışlar, başına da ağır bir şeyler takmışlar, oturtmuşlardı avlunun bir köşesine.

Yüksek duvarla kesilmiş olan yan avluda da erkekler düdük ve dümbelek eşliğinde eğleniyordu.

Bütün gün gümbürtü, bağırıtı, çağırıtı, sürmüştü. Göbek, kalça oynatan, bel kıran, çaputlar içindeki kadınlar, kızlar birer, ikişer anlamadığı bir şeyler söyleyerek ayrılıyorlardı.

Zıggıye' ye kimse nasıl karı koca olunacağını anlatmadığından bilmiyordu. Dili döndüğünce, komşu kadın, Beşer'le nasıl bir gece geçireceklerine dair bir şeyler anlatmıştı Zıggıye' ye.

Odaya giren Beşer, elindeki altın takıyı takmak için yanaşır. Zıggıye, yüzündeki örtünün aralığından onu görmüştü. Zıggıye, yüzündeki örtüyü kaldırıp baktığında, "Yam yam, amanın yamyam" diye bağırmaya başlayınca, hiçbir söz edememiş, hızla kapıya doğru koştuğunu görünce, çekilip yol vermişti Beşer.

Zıggıye, on dört yıllık hayatını, baştan sona pek anımsayamadı.

Kendini hangi zaman bildiğini, açık seçik anımsayamasa da evlerinin kalabalık olduğunu anımsadı. İyice yaşlı, babasının nenesiyle dedesi en büyükleri, annesi, babası,

ağabeyleri bir de annesinin teyzesi vardı. Hepsi, upuzun bir odada kerevetlerde yatarlar, geceleri birlikte yemek yerlerdi. En sevdiği "Gocaman" dedikleri büyük dedeydi.

Evleri kalabalık olmasına rağmen, çok bağırma çağırma olmaz; aksine sessizlik vardı küçük kardeşi doğmadan önce. Ana, baba ve ağabeyler, akşamüzeri işlerinden dönerler, Gocaman Dede' nin yaptığı yemeklerle evdeki kadınların hazırladığı yer sofrasına oturup karınlarını doyururlardı.

Zıggiye en çok Gocaman Dede'yi severdi. Her hasta olduğunda Gocaman Dedesi yardım eder, yedirir, içirirdi. Gocaman Dede, Zıggiye'nin kayıracısı, koruyucusuydu. Zıggiye en çok Gocaman Dedesinin öldüğü kış üşüdü. Ocağının yanından hiç kaçmadı. Boğazı ağrıdığına kendi derdine, dedesinin usulüyle derman buldu. Ne çok ağlamıştı dedisi öldüğünde. Kimse onu avutamamış, durultamamıştı. Dedesinin, duvarda asılı olan başına sardığı peškire bakıp bakıp ağlamıştı.

Bir gün Zıggiye kendinden bir iki yaş büyük çoban çocukla otlarda yuvarlanıp oynarken, paçası bol iç çamaşırından kayan, ne olduğunu anlayamadığı bir sertliğin , içinde o güne kadar hissetmediği derin ve yakıcı bir acı bıraktığını sezdi. Acı, bacağından karnına, oradan bütün gövdesine yayıldı. Öyle büyük bağırdı ki boğazı da yırtıldı, kanadı. Sesi boğuldu sonra; o günden sonra hep öyle boğuk kaldı Zıggiye'nin sesi. Evde kimselere söylemedi. Gene sessizleşti. Düğün demek derken ne yüzü ne sesi dikkati çekti Zıggiye'nin.

O günden sonra evlerinden bir adım uzağa gitmekten korkmuştu. Özlüyordu; tarlaları, o tertemiz ot kokulu havayı. Düğünde koşa koşa Gocaman Dedesinin mezarına gitmek, onunla gizli gizli konuşmak istedi. Başına gelen o işi anlatamazdı ama. Dedesi sezerdi anları belki de ölü de olsa.

On dört yılda, üç büyük acı,ilmek ilmek örmüştü hayatını Zıggiye' nin; Gocaman Dedesine de çok ağlamıştı ama anne yokluğu her şeyin yokluğuydu onu için. Öyle boştu evin içi ve dışı. Ovalar, uzaktaki tepeler, sular da yok olmuş gibiydi.

Babası, Zıggiye' yle Razge' yi, şehirde yaşayan ablalarının yanına köy otobüsüyle götürürken, hayatında ilk kez yolculuk yaptığı için biraz sevinmişti.

Kırgındı Beşer. Bu ne zulümdü ona ve gelin kıza reva görülen. Gelin diye bir çocuk getirmişlerdi ve bu çocuk, korkmuştu kendinden. Öyle bir "Ahhh" çekti Beşer, yanık dumanlar çıktı ağzından ki sardı o koca gömgök göğü. Boğuldu Beşer kendi ahının dumanında.

Humeys gelininden pek hoşlanmasa da kızın evi çekip çevirmesinden hoşnuttu. O geldiğinden beri, mezbeleliğe dönen avlu; yenilecek, yatılacak, oturulacak yerler, temizlenip

tertiplenmişti. Pişirdiği aş, yıkadığı çamaşır da iyiydi. Geline çok sıcak davranmasa da hırpalamıyordu.

Bir süre sonra bir şey dikkati çekti Hümeys'in. Zıggıye, artık ağzı gerilip gülmez oldu. Bahtiyar değil mi acaba? diye düşünmeye başladı. Beşer, zaten evlenmezden önce de pek gülmezdi. İlmi, irfanı var. Yazar, çizer, boyar, gelen talebelere de öğretir, diye düşünüyordu.

Hümeys, nasihat etmek için geliniyle konuşma başlattığında, Zıggıye yemek yapmayı bahane eder, daha sözü çiftelettirmeden kaçardı. Zıggıye, kimi zaman dinler gibi yapardı.

Zıggıye, çizgi gözlerini açmaya çalışır, ninnileri iyice kayardı. "Hık hık hık" larla uzun uzun ağlamaya durur, korkar, koşar, bahçedeki hurma ağacına sarılırdı. "*Ah bir çocuk*" hayali Beşer' in de daha delikanlıyken, yüreğinin en önde gelen arzusuydu. Sonra, "*A h bir kız çocuk*" oldu bu hayal. Ve hayal kızın adı da kondu: Şerare.

Baba Beşer, din dışı tezhipleri, resimleri daha çok sever, onları yaparken özgürleşirdi. Bu tür resimleri, her gelen gidene göstermez, yalnızca Mısırlı arkadaşlarıyla paylaşırdı.

Gelecekteki kızı Şerare' yi resimlediği eserlerini, hiç kimseye göstermiyordu. İki yıl sonra doğmuştu Şerare. Belekler koymadan, bir beze sarıp Beşer' in kucağına vermişti bebeği. Minik kızın, koca koca siyah gözlerine bakıp daha önceki ahlara benzemeyen bir küçük "Ahlı" çekmişti. Şerare, az yetilip de ele avucuna gelince, emekleyip yürüyünce, saçları uzayınca, yüz hatları da iyice belirginleşmişti. Konu komşunun:

"Aman da zeytin irisi gözlü bu kız, senin inadına Hümeys." deyişleri, iyice kurt düşürüyordu Hümeys' in yüreğine.

Şerare'nin kaşları gözü, burun ve ağzının, çenesinin çehresinin de kendilerine benzemediğine farketti Hümeys. İçine şüphe düşmüştü Hümeys' in. Yoksa, bir bok mu yedi bu kız? Tövbe, atarım sokağa... Yok sokağa değil, çöllere, kavrulsun. Cellada veririm... Gazze' ye götürür, iterim sulara, diye aklından geçirdi..

Zıggıye bir bardak hurma şurubu ikram edip en güzel şarkıları teganni edip salınıyordu Beşer' in odasında... Yüzüne ve ruhuna bütün güzelliklerin nakışlandığı, insan kıymeti bilen Beşer, sunulan şerbeti son damlasına kadar içip, Zıggıye' nin omuzlarına, üzerine Hüma Kuşu' nu resmettiği bir kumaşı atıyordu. Elinden tutup, yerdeki mindere, yanına oturtuyordu karısını. Çizip boyadığı hatları tezhipleri, gösteriyordu eşine. Zıggıye çok beğenip en candan gülüşü ve güzel sözleriyle takdirlerini belirtiyordu Beşer'e. Sonra da avluda yün eğiren kaynanasına gülümseyerek ders çalışan kızına, hamur tatlısı yapmaya giderdi.

Şerare' nin annesi, bir görünür bir kaybolur, acılara gark olacağına, kaşını, gözünü, benini karartıp fırlardı sokağa. Babası hastanede yattığı sürece, nenesi Hümeys, onun yanından hiç ayrılmamıştı. Şerare' nin annesi ise, ortalarda gözüküyordu.

Şerare, babasının odasına rahatça girmiş, onun yaptıklarına bakarak yazılar yazmış, boyadıklarını taklit etmişti. Mürekkeple, mukavva üzerine, kuş şekli vererek, hatla yazı yazmış; yaptığına bakıp hayran olmuştu. Şerare, babasının, yastıklara sinen kokusunu, soluya, ona öykünerek; arada bir, ağzına bir kaşık şeker atarak ve çok derin soluklar alarak resimler çizdi. Çizdiklerini, babasına göstereceğini anın heyecanını, hem gündüzün hem gece, rüyalarında yaşar gibiydi. İyileşip dönünce, onu da çalışma masasına çağırarak, birlikte yazıp çizeceklerdi. İyice yakınlaşacaklar, belki de aynı odada, arada bir, birlikte uyuyacaklardı.

Muallim kızmazdı Şerare' ye. Tembelleri, ezber yapamayanları, hep o çalıştırırdu okulda. Muallim ona ödül vermek isterdi; bir kalem, bir silgi gibi ama okul malzemeleri sayıyla, taneyleydi.

Şerare, her canı istediğinde, babasının odasına girmezdi. Babasının ne zaman okuyacağını, ne zaman yazacağını, resimleyeceğini bilmediğindendi ama son zamanlarda bunun da ayırımında olmuştu.

Beşer okuyacağında, bol da olsa, pantolon giyerdi; bir da hafifçe aralık bırakırdı. O zaman Şerare ona yiyecek, içecek bir şeyler getirirdi. Böyle zamanlarda yüz çizgileri, daha dingin, yürüyüşü, eli kolu ağır devinimliydi.

Upuzun, bol entarisini giydiğinde, heyecan yüzünden taşar, bedenine yayılırdı. Üreteceğinin işareti olurdu. Beşer, yerine oturur, hem minderin hem masanın üzerine, kağıtlarını, mürekkeplerini, yazı kamışlarını, hokkalarını, divitlerini, altını gümüşü sakladığı şişeleri, rıh ve mühre kutularını özenle yerleştirirdi. Bir de küçük bir kap içersinde şeker atar ve kaşık.

Şerare, babasının bu hallerinin, çok uzun sürmesinden ürker onun gittiği alemlerden geri gelemeyeceği korkusuna kapılırdı. Babasının çalışması çok uzun sürerse, bir fincan bahar çayıyla, odaya adım atar, biraz durur bekler, birkaç adım daha atardı.

Beşer, Şerare' nin oradaki varlığını hissedip yazısını, nakışlamasını bitirmenin zamanının geldiğini anlardı. Şerare' ye eliyle, rıh kutusunu ve mühreyi işaret ederdi. Babası, en çok maharet isteyen bitiş eylemini, ondan başka kimselere güvenip de yaptırmazdı. Şerare, büyük bir itina ile ince kumları mürekkebi kurutmak için, kağıdın üzerine serper, sabırla beklerdi. İşini bitirdikten sonra, soluksuz durur; sonucun tatminkar olduğunu, babasından: "Hub, hub sözünü duyunca anlardı. Bu sözlerden sonra da kağıdı mührelemeye hak kazanırdı. Onu da başarıyla tamamlayınca:"Taze yumurtaları da getirdim."derdi. Baba kız, yumurtaların akını sarısından özenle ayırırlar; akının içinde şapı eritirler, oluşan köpüğü süzerek kağıtlara astar çekmek üzere bir süre bekletirlerdi. Sonra, çizdiği şekilsiz şekilleri gösterirdi babasına. Yüzüne bakar, anlardı beğenip beğenmediğini...

Mir Abdülhayt, oğluna babalık yapamadığının ezikliğini duyumsar, çekinir, ısrar beklerdi. İsrar gelmeyince, hasırını, döşegini, bir kenarcığa yayar, yorgana sarılıp uyurdu. Ertesi gelişinde, gittiği yerlerden, kağıt, mürekkep, altın gibi malzeme alır getirirdi oğluna.

Şerare ve Zıggıye, gemiyle Kıbrıs' a Lefkoşa' ya gidiyorlardı. Şerare ile Zıggıye, geminin, kirli, soğuk, ıslak, soğan patates çürüğü ve hayvan ölüsü kokan ambarında, hiçbir şeyi seçmeden ve ses duymadan, yolculuk yapmışlardı. Bir adam, hiç konuşmadan, gelip onlara yiyecek ve içecek getiriyordu.

Şerare, annesiyle nenesinin, birbirini hiç sevmediklerini bilirdi. Nenesi, komşu ahabıyla annesiyle ilgili, çok kötü sözler kullandığını duyuyor, üzülyordu. Şerare, annesiyle çok muhabbeti olmasa da, nenesine karşı onu hep korur, onu tarafını tutardı. Şerare, nenesinin söylediği kelimelerin nahoş olduğunu öğrendikten sonra, annesinin kötü insan olup olmadığını kendi aklının, yaşının elverdiğince sorgulamaya çalışıyordu.

Bir sabah, nenesinin ve kendisinin de hiç hoşlanmadığı, Mısırlı adamla, bir yere gideceklerini söylemişti annesi. Çarşafının altına da bir bohça saklamıştı. Kapı pencereyi açık bırakarak aceleyle çıkmışlardı. "Nereye?" diye soran Şerare'ye, hastaneye, babanı görmeye, demişti annesi.

At, arabasıyla akşama kadar yol gitmişlerdi. Akşam karanlık basınca, yaya yürüdükten sonra da her tarafından, harıl hurul sesler gelen bir otomobile binmişler, epey daha gitmişlerdi. Şerare, babasının yanına değil de bambaşka bir yerlere gittiklerini anlamıştı. Annesinin çifte peçe altındaki yüzünden, bedeninin hareketlerini görmese de ses tonundan, soluğundan, kesik kesik konuşmasından, gürültülü yutkunmasından; hasta kocasını görmeye gitmenin, hüznünü duyumsamamıştı.

Mısırlı adam Şerare' yi ve Zıggıye'yi sıkıca tutarak gemini en alt katına götürdü. Ana kız değişik nedenlerle ağlamaya başladılar,

Varacakları yere, nihayet gelmişlerdi. Şerare, kendisine yıl kadar uzun gelen, dondurucu, ürkütücü yolculuklardan, çok yorulmuş, bezmişti. Limandan çıkınca bambaşka bir yere geldiklerini anlamıştı. Filistin değildi burası.

Zıggıye, eski mahallesini, sora sora buldu. Ablasını, göreceği için heyecanlıydı. Ablasının evine gidince virane olmuş evden başka bir şey yoktu. Yoldan geçen bir bayan onların Londra' ya gittiğini söyleyince, olduğu yere yıkılıp kaldı Zıggıye. Hava da kararmak üzereydi. Zıggıye kızıyla ortada kalmıştı. İlk defa çocuğu da yanında getirdiği için pişman oldu. Bir anda aklına Narkis geldi ve Ayağa kalktı Narkis' in evine gittiler. Narkis, onları evine aldı. Onlara kalmaları için oda verdi.

Şerare, geldiklerinin ertesi sabahında, aşevinde kahvaltı yaparken, avludaki yuvarlak kapıyı görünce, her şeyi bırakıp koşmuş, kollarını açarak, kucaklamaya çalışmıştı kocaman odayı. Sessizce, "Baba baba" ellerini duvarlarda, eski yıpranmış kapısında gezdirmiş, yarı açık penceresinden içeriye bakmıştı.

Bunu gören Narkis, Serareye odayı kendisine vermeyi teklif etti. Bu teklif
~~~~~1d~;~~~~y~jjJJ,W~~~~_e~~N_ar~~~~_kise_sarıldı.

Serare ve Zıggiye altı aydır Narkis'in evinde yaşıyorlardı. Narkis ve Arjan Evendi akrabasıyla birlikte birlikte uzak bir köye gitmişlerdi. Anne, kız düğüne gitmediler, evde kaldılar. Şerare, babasının sevdiği çayı yapmış içerken bir anda babasını ne kadar çok özlediğini hatırladı. Babasının yanına gitmek istiyordu Şerare. Bunu fark eden annesi babası hakkında kötü sözler söylemeye başlayınca anne kız ilk defa kavga ettiler. Zıggiye, yarı Arapça yarı Türkçe, geçmiş hayatına dair, küfür dolu sözler etmişti. Her cümlesinde, babasını suçlama, beddua etme, yerme vardı.

Zıggiye, taşında için yeni bir ev bulmuştu fakat babasından ayrılan Şerare için Narkis'in evinden ayrılmak zor geliyor, gitmek istemiyordu. Bunun üzerine annesinden sert bir tokat yedi Şerare. Annesi, Şerare' yi sürükleyip götürmüştü yeni evine.

Odası Kirli duvarlar, nemli köşelerde birikmiş tozlar vardı. Evin kapısının arsız kırmızısı... Pencerelerdeki ferî yitmiş, hastalıklı yeşil perdeler... Ayaklarının, cilası yer yer dökülmüş, beti benzi solmuş kahverengi masa. Çekmecelerinin, bir gözü körleşmiş. Mavi göklere masanın örtüsünde... ve denizlere karşı ne çok mahcup tu masanın örtüsünde... Ve masanın üzerindeki gümüşü yıldızlar, ışıktan ne çok uzaktılar... Karşıdaki dolap, koyulu yollarıyla sinsi bir kurşuniye boyanmış. Bir kapısı açık, iç yüzünde okunamayacak denli, kötü yazıyla yazılmış bir şeyler. Askıda şu h mor, bir de turuncu entari. Şerare, bu çığlık atan renkle dolu, dağınıklık içindeki odada, bir korkuya kapılmıştı.

"Kötü" dedikleri, annesinin arkadaşının da ne kadar kötü olduğunu bilemiyordu. Bol uzun entarisinin savruluşunda bile, dert, hışım, hiddet vardı. Bu kadının gözlerinde ne olduğu, renk renk boyadan ayırt edilmiyordu ki... Kadının annesine "Zıgguş" diye seslenmesi huylandırmıştı Şerare'yi.

Annesi bundan böyle, Zıgguş olup yabansı kıyafetleri gıyıp de bir okka boya sürünmesini, annesi bacağına açıp ta iç çamaşırını göstermesini istemezdi.

Bir ara annesiyle o kötü kadının, konuşmaya dalmalarından istifade edip kaçtı pencereden. Ne çok yabancıydı her şey. İnsanları; kendi öykülerine hiç benzemeyen, örtüsüz, çulsuz, çaputsuz; daha düzgün giyimliydi. Kapı önleri yıkanmış, yollar temiz. Güzel çiçekler kokusunu yaymış.

Evdev kaçan Şerare, Narkis'in evini aramaya başladı fakat bulamadı. O kadar çok yorulmuştu ki Şerare, dinlenmek için yolun kenarında bir duvara dayandı. Yoldan geçen satıcı fark etti Şerare'yi ve onun yolunu kaybetmiş olabileceğini düşündü. Satıcının yardımıyla bir polisin evine gittiler.

Şerare' nin, artık yeni bir yuvası vardı. Kız yurdundan; kendi gibi.kimsesiz, sayılan veya evinde, bakımsız, sevgisiz, ilgisiz, zor durumda olan diğer kızlarla. Ve teyze, abla dedikleri, koruyucu gözetici kadınlarla. Üzümcü Dayı, arada bir gelip hatırını soracağını, Narkis Hanım' a da durumu anlatacağını söyleyip ayrıldı.

Doktor Şerare, bu eski, kocaman evde, Narkis' le önceden tasarlamadan aynı zamanlarda birbirine, ana evlatlığı layık görmeleriyle artık Narkis annesi olmuştu.

Narkis' in de onayıyla avludaki yuvarlak odayı içinde yaşanabilecek biçimde yenilemeye, değiştirmeye karar vermişti. Narkis, kocaman eve sıkışamayıp da bu odacığa yerleşmek istemesinin nedenini bildiğinden onay vermişti buna.

Narkis, pencere önlerindeki çiçekleri, teneke süzgeçle sularken, evlerine bakan bir adam dikkatini çekti. Saçı sakalına karışmıştı; başında da toprak rengi bir kasket, ayağında bez ayakkabılar, sırtında salaş haki gömlekle pantolon vardı. Narkis, kapı önüne çıkıp büyülenmişçesine evlerine bakan adamı, önce hırsızlama, sonra daha dikkatle süzdü.

Adam" Merhaba, içeri gire bilir miyim?" dedi.

"Ben Şerare Hanım'ın arkadaşının, yeğeniyim. Mimarım. Yalnız geldim kusura bakmayın, nöbetini öne almışlar" dedi. Eve buyu etti Narkis,Ateşi.

Mimar Ateş, evlerine girip çıkmaya başlayalı beri, dahası, ona ve yaptığı keklere, kurabiyelere abartılı iltifatlar yaptığından beri, ayırımında olmadan, eli daha çok tarağa gider olmuş, dolabındaki elbiseleri titizlikle elden geçirmişti. Narkis, saç tokalarını, inci boncuğu, sandıkların dibinde, çekmecelerde aramaya başlamıştı. Sahte olanları bir köşeye ayırmış, Arjan Efendi'nin "Mesili yoktur." deyip onun için büyük bir özenle yaptığı gümüş örgülü lale, gül, sümbül, karanfil, tavuskuşu broş ve saç tokalarını ayırıp günde bir tane takarak saçına değişik biçimler veriyordu.

Arjan Efendi ölünce, Narkis diğer Rum ve Ermeni madamları gibi karalara gırıp darmadağın gezmemiş ama abartılı ışıltılı renklerden de kaçınmıştı. Yıllardır bu mahallede yaşamak, Narkis' i onlardan biri yapmıştı nerdeyse. Birçok değimi öğrenmiş, kimi sözcükleri yerliler kadar benimsemişti. Narkis her adetini usulünü, hikayesini öğrenmişti yaşadığı yerin.

Şerare, Ateş' i ukela bulmuştu ilk konuşmalarında ve de ısrarcı. Avludaki eski hamam odasını, öyle orijinal haliyle bırakmayı, çok az onarım gerektiğini söylüyordu. Şerare'nin babasınıninkine benzer bir çalışma odasına sahip olmak vazgeçemediği hayaliydi.

Yeni tanıştığı Ateş, ilkelerinden hiç ödün vermeyen, estetik ve meslek ahlakını, kendine belgi edinen bir mimardı. Ateş, kendinden proje isteyen insanları, önce bir iyi tanımak, teşhis etmek istiyor, projenin ön çalışması hakkında öneriler sunuyordu. Müşterinin istediğini yapmak, onları suyuna doğru akmayı akıl dışılık gören bir mimardı.

Ateş' in küçücük bir bürosu vardı Reşadiye sokakta. İyice yorgun görünen, iki katlı bir konağın, küçük bir odasıydı. Bina o kadar eskiydi ki. Mermerler sallanıyordu yüreğinde. Büyük pencerelerin panjurları açıldığında; en ufak bir rüzgarda, kırılıp düşecek gibi inildemelerdeydi.

Ateş, gece el ayak çekildikten sonra, oturur, Narkis' in resimlerini yapar ve yaptığı resimleri de benzetirdi Narkis'e. Narkis' e aşık olduğundan beri, onun dolunay yüzünün ince hatlarını, ezberleyecek kadar çok bakamıyordu,

Lise ikinci sınıftayken, derslerine çalışamaz olmuştu Narkis' i resimlemekten. En büyük hayaliydi; efsanevi ressam, Mani' nin resimlerinin olduğu, "Nigaristan" ın benzerini, "Narkisistan" adıyla kendisi de yapacak, o sevgiliye adayacaktı. Güller arasında Narkis, nazlı akan bir su kenarında Narkis ve ceylanlar, bir narin selvinin altında oturan Narkis ...

Narkis' in yüzünü, güle benzetirdi büyük şairlerden esinlenerek. Bülbül güle ve aşıklar birbirine kavuşunca; sona erermiş aşk da... Bu halinden hoşnuttu Ateş; uzaktan hayalini koklamak da yetiyordu ona. Narkis için bir şey yapamamasının azabını çekiyordu.

Şerare, doktorluğa başlayıp iyi paralar kazanınca Eski Lefkoşa' daki evlerden satın almağa karar vermişti. Şerare' nin tek amacı, Lefkoşa evlerini korumak, insan yığılmasını biraz olsun azaltmak, başka birilerinin satın alınıp da pansiyon yapmasını engellemek değildi. Mülk edinme, varlıklı olma hırısı da vardı.

Bu mahalleye, sırtındaki paralanmış paçavralarla garip bir Filistinli çocuk olarak gelmişti Şerare. Ne denli çok sevgi, şefkat görmüşse de Narkis' ten; bedenini, ruhunu ve hayatını eksik, incinmiş hissetmişti. Narkis Ablâ' nm evinde, herkese ve her şeye yabancı; ayrı odada ve yüksek yerde uyumaya, geceleri bol ışığa...

Arjan Efendi' yle Narkis Ablâ' nm birbirine muhabbetle seslenişi, söyledikleri sıcacık sözler, Narkis Ablâ' nm kahve içme bahanesiyle, kocasının dükkanına geçip onunla sohbet edişi, Arjan Efendi' nin mutfığa geçip muhallebi yapması, evdeki herkese ikram etmesi...

Şerare, büyük bir hanım, kadın olmaya, daha Filistin' deki köylerindeyken karar vermişti. Doktor olmaya karar Şerare, kalpceğizindeki bu mesleği ertelemek kararını vermişti. Doktor olup emellerine ulaştıktan sonra, İstanbul' a gider, o atölyeleri bulur, öğrenirdi iyice bu sanatı. Kim bilir, belki babasına denk bir usta olurdu.

Ateş' in çocukluğunun ve gençliğinin geçtiği ev, sokağın en küçük eviydi. Girişte sürdürmesi, iç avlusu, bir misafir ağılama yeri, üstede cumbalı iki odası, kafesli tepe pencereleri vardı. Evin, pek fazla süslemeleri yoktu ama cumbaların dayanaklarında, koçboynuzu kıvrımlarıyla, Kıbrıs çiçeği kabartmaları vardı. Evleri aslını koruyordu, panjur renkleri ve misafir odalarındaki nişin dışında. O niş, Ateş' in, sevdiği kadına tapma yeri idi. Ateş, mumların ortasına, yaptığı Narkis portrelerini koyar, önünde diz çöker, şiirlerini okurdu.

Ateş, eski evini Şerare'den kiraladı. Eski evine kavuşmanın sevinciyle, Ateş de Şerare'nin en büyük hayalinin de gerçekleştirebiliriz ama benim şartlarımla; kırıp dökmeden demişti.

Ateşle Şerare resim hakkında konuştular. Ateş, Şerare'nin çocukluk resimlerini merak etmişti. Resimleri görmek için çok ısrar etmişti. Ateş, acemice çizmelere bayıldığını, çünkü o basit gibi görünen çizgilerde çok fazla anlam zenginliği var olduğunu, hafiften yürek korkularıyla, acabalarla dolu, sevilesi, saygı duyulması çizgiler, boyamalar olduğunu, dile getirdi. Renklerin şekilleri doldurmaması veya şekillerden taşması, biçimlerin birbirine girmesi, kağıdın yarısının boş dururken, her şeyin bir köşeye istiflenmesi, düz çizgi çizerken, elin heyecanla titremesi, ne çok samimidir, şeklinde açıklama yaptı. Sonunda Şerare, Ateş' e göstermişti çizip boyadıklarını. Ateş, hem şaşkınlık hem hayranlık içinde baktı resimlere.

Filistin' deyken, Şerare'nin rüyaları, yaşadıkları gibi ve diğer köy çocukları gibi yoksul değildi. Öğrenciler ona danışmaya, ders almaya geldiklerinde, efsaneler anlatır, eski uygarlıklara dair bilgiler verirdi ama Kıbrıs'ta yurttan yaşamaya başladıktan sonra, rüyaları, yaşadıkları kadar olmuştuk.

Ateş, restorasyon çalışmalarını bakmak için, bir arkadaşıyla Şerarelere gitmişti. Kıbrıs' a geldiğinden beri, ilk restorasyon çalışması olduğu için, çok heyecanlıydı; sabırsızlanıyordu.

Ateş, ufak tefek tamiratını yaptırarak evine yerleşmişti. Boyacı ustanın itirazına rağmen, yatak odasının bir duvarını siyaha, diğerini de kırmızıya boyatmıştı. Narkis'e tutulduğu ve baş etmekte çok zorlandığı yıllarda, siyahın dışındaki renklere hiç yüz vermiyordu. Kırmızı da Narkis' in rengiydi. Siyah kendisiydi, Narkis' de kırmızı.

Ateş' in annesi Müzeyyen Hanım da terziydi ama kendi annesinden öğrendiği kadarı becerebildiği. Müzeyyen Hanım, evlenince terziliğe başlamış. Lefkoşa' nm yoksul insanların dikişlerini ucuz fiyata dikmişti. Narkis, kumaşların hep, Ateş'in babasının dükkanından alır, kendi müşterilerini de yönlendirirdi.

Ateş' in annesi, bu hatırı tutar, köye gittikleri zaman, zeytinli çörek, peksemet yapıldığında ona Narkis'e de getirirdi. Bunlara Narkis'e götürmek te Ateş' in işiydi.

Heyecanla elinin ayağının titremesini, kirpiklerinin kıpramasını denetlemekte zorlanarak, götürür verirdi.

O müstesna aşkını, kalbinin en derin yerinde saklıyordu. Şimdi, Narkis'i her gördüğünde, onunla eski şarkıların plaklarını dinlediğinde, hele Narkis, incecik, inleyen bir sesle, nağmelere eşlik ettiğinde, tutkulu günlerine uçuveriyor ve ona değil de eski zamanları yaşıyordu.

Narkis, Şerare' yle Ateş' in, Lefkoşa evlerinin pansiyon olmaktan ve yıkılmaktan kurtulmaları uğruna verdikleri çabayı, biraz garipsemişti. Ateş' in Lefkoşa' ya duyumsadığı, ölürcesine aşka da yakalanamamıştı. Kocası Arjan Efendi'ye göre, iyi bir şehirli olabilmişti. Kimi onları kendilerinden saymış, kimi de kuşkulu yaklaşmıştı. Onca yıl hiç görmediği, tanımadığı adamlar, müşteriymiş gibi Arjan Efendi' nin dükkanına gelip konuşmadan gümüşlere bakmışlardı. Aynı adamları, birkaç kez mahallede görünce ve çarşıya çıkan karısı da izlenince, iyice huzursuz olmuştu Arjan Efendi. Adamlarla birkaç kez daha karşılaşmıştı, kibarca selam da verdi ama cesaret edip de içindekileri söyleyememişti.

Arjan Efendi, eşinin söylediklerine, "Peki" dese de bir kedi sesinden, kertenkele koşusundan bile ürker olmuştu. Gece; rüzgardan bir dal sallansa, bir yaprak düşse ağaçtan, bir saksı devrilse, bir teneke tıngırdasa; "Hah geldiler, encamımız hayır olsun". diye evhamlanırdı. Artık sabahları geç açar olmuştu dükkanını. Arjan Efendi, evden çıkınca, hiç sağına soluna bakmadan, birçok şeyi görmezden, duymazdan gelerek dükkanına girip kapandı. Eli gümüşe gitmedi. Canı hiçbir şey yapmak istemiyordu. Parmakları dermansızdı. Bütün şekiller, süslemeler, örgüler aklından uçup gitmişti sanki. Evde, kapılara çifte çifte pekiler taktırmış, gece, ışık sızmasın diye kara çaputlar atmıştı perdelerin üstüne. Ut, tambur çalmaz olmuş, erkenden yatar olmuştu.

Arjan Efendi'nin, davranışlarından rahatsız olan Narkis, onu oyalamanın bir yolunu bulmalıydı. Ondan kendisine şemsiye yapmasını istedi. Arjan Efendi, İstanbul' dan getirdiği yazma kitapların, baş sayfalarının üst bölümüne şemseler yaptı. Narkis çok beğenince, şemseyi kumaş üzerine, pencere ve kapılara da uygulamıştı. Değişik, güneş şekilleri çizmiş, güneşin ışıklarını da altın ve gümüşle bezemlemişti. Karısı onu övdükçe ve o da şemse şekilleri çizdikçe zevki artmıştı, biraz da rahatlamıştı.

Gece çökünce Arjan Efendi tekrardan kuşku hali çöküyordu. Narkis' de kocasına İstanbul'u anlatıyor, on beş günlük evliliklerini anımsatınca Arjan Efendi keyifleniyordu.

Bir süre sonra kendilerini takip eden adamlar, pek ortalıkta görünmeyince, Arjan' ın keyfi yerine geldi.

Narkis, kocasını sevmiştii, güvenmiştii. Onun coşkun duygularına kapılmış, yüreğine yapılan büyüü çağrının, sesine uymuş, rahat bir gönülle teslim etmişti hayatını ona. Hissettiği acılardan, zevk alır olmuştu. Narkis, Arjan Efendi' nin ölümünden sonra da ayrılmamıştı Lefkoşa'dan. Ağısıyla, balıyla, en derin, unutamayacağı anıları buradaydı. Hem artık Şerare' si vardı. Onu da bırakıp gidemezdi hiçbir yere. Derin bir sevgi iletişimi vardı aralarında. Görüşecekleri zamanları hasret ve heyecanla beklerler, buluştuklarında da her anı, ortak bir şeyler yapmakla değerlendirirlerdi. Narkis' e cenneti vaat etseler gitmezdi bir yere.

Narkis' in yaşını da düşüncelerini, duygularını da büyüten, Lefkoşa' ya değişik bakmayı, onu algılamayı, onu yaşatmayı düşünmesi, Ateş' in heyecanlı konuşmalarını, şehre ve insanlarına dair anlattığı öyküleri sevmesiyle başlamıştı. Bir kenti insanlaştırmaya çalışıyordu Ateş.

Ateş, konuşmasını bitirince, Şerare'yle Narkis' in yüzüne bakardı. Narkis' in sorgulamayan, ona güvenen, her zamanki neşeli yüzüyle parlak, açık ela gözlerinde, şavklarla karşılaşacağından zaten emindi. Şerare' nin dümdüz yüzü, arkaik heykel kadar devinimsiz bedeniyle karşılaşacağını da bilmez değildi ama bir ümit; belki bu kez onu onaylar, fikirler eklerdi söylediklerine. Ya da aksileşir, soru sorar, kendi görüşlerin, bilimsel olarak savunur, konuyu derinleştirmek, sohbeti uzatmak için çaba harcardı. Konu konuyu açar, içlerini yüreklerini de hafifletirler, birbirlerini az az tanıyabilirlerdi.

Narkis'e, Şerareyle ilgili bir şeyler sormayı çok düşünmüştü ama pis ve arsız bir merakla Şerare' nin geçmişini öğrenmek istediği sanılırdı diye vazgeçerdi.

Ateş, epey zaman sonra Narkis' in ona ne çok değer verdiğini anlamıştı. Onu, gözlerinde ebruli ışıklar, dudaklarında gönül yapan, tebessümler, seçkin kelimelerle karşılar, saygıyla ağırlar, hoşlukla uğurlardı. Ateş' in Narkis'e hala derin bir hayranlığı vardı.

Narkis, Ataş'ın kendisine olan hayranlığının farkındaydı. Narkis, Arjan Efendi' yle gece meşk ederken, pencere aralığından görünen harap olmuş, sır dolu gölgenin Ateş olduğunun farkındaydı. Ertesi gün akordeonunla, sitemkar şarkılar çalardın, arka balkonunuzda. Ne zaman Arjan Efendi'yle gezintiye çıksak, kırılır, küser, incinirdin. Bir gün sana "Siyah gömlek ne yakışmış." dedim, gönlün hoş olsun diye. Sonrasında bana her gelişinde ve nerdeyse her zaman, o siyah gömleği giydin, siyah atkı taktın. Yeni yılda, insanlar birbirlerine, aileli kartpostallar gönderirdi. Sen, bana tek ve çok güzel bir kadın kartpostalı gönderirdin. Saklar, göstermezdim kimselere; sırrını benden başkasının bilmesi, kendi adıma korkumdan değil, sana en ufak bir zararın gelmemesi, o güzelim hislerinin aleni olmaması içindi. Yaz geceleri, mızıkayla, o zamanın en romantik yabancı parçalarını, tangoları çalar, komşuları uyutmazdın.

Arjan Efendi, altmış üçten sonra, Rum tarafıyla ilişkiyi kesmiş; oradaki birçok eşi dostuyla görüşemez olmuştu. Narkis' in de teşvikiyle, Türk ahablar edinmeye başlamıştı. Pek kaynaşmadığı esnaftan, yakınlık görünce, aralarına karışmıştı yavaş yavaş.

O gece, Arjan Efendi takım elbisesiz kravatsızdı. Giyinişine bakılacak olursa esnafla buluşacak gibiydi.

O gece ansızın kapı, sertçe birkaç kez çalınmıştı, geç vakit. "Kim o?" diye sormuştu Narkis.

Boğuk bir ses: "Benim, Zıggıye".deyince, tanımıştı sesinden.

Zıggıye, boğgun bir sesle: "Arjan Efendi, kalbini tutarak düşüp kaldı."

Otomobilini alıp Zıggıye'yle beraber onun evine gittiler.

Kocasını, gınnabıyla boyanmış bir küçük evin, havasız, sigara ve içki kokan bir odasında, yerde yatarken bulmuştu. Bütün duyguları donmuş, bedenini n öğeleri taş kesmiş gibiydi.

Hastanede, gözünü açamadı Arjan Efendi. Kaç gün öylece upuzun yattı. Narkis' in içi, deniz dalgaları gibi dövünse, çırpınsa, kıskançlık duysa da Zıggıye ile Arjan Efendi' in ilişkisinin boyutlarını ve ne zamandır sürdüğü konusunda hiç soru sormazdı Zıggıye' ye.

Kaybı büyüktü Narkis' in; hem sevdiği, en yakını olan, evinin insanını yitirmişti, hem ona duyulan o büyük sevdayı. Arjan Efendi'nin duygularının sıcaklığını, onu sarıp sarmalayışını, verdiği cesareti, buralarda var olması için kattığı gücü de kaybetmişti.

Narkis' e hem kocası hem de diğer kadınlar: "Ne güzel, başkalarına bakışın, sen hür bir kadınsın." derlerdi hep.

Durur düşünürdü Narkis: "Nedir hürriyetim?" diye.

İstedığı zaman sokağa çıkabilirdi, kocasının izni olmadan. Gönlünce giyinirdi, eve yeni eşya alınacağında o karar verirdi. Kendi parasını kazanırdı; kocası onu hesaba çekmez, elinden almazdı birçok adam gibi.

Onyedili yıllık evliliğinden sonra Şerare geldi hayatına. Narkis' in hayatına, eşsiz bir nefes ve sevinç doldurmuştu. Şerare, çocuk özleminin de bir avuntusu olmuştu. Artık Şerare'si vardı ve hayatının kısırlığında bir yalnız çiçekçik, masum ve mahzun bir yeşille uç vermişti.

Arjan Efendi' in ölümünde, mahalle ve dostları nerdeyse kendi adetlerince, yolcu etmişlerdi onu. Helva yapıp dağıtmışlar, ellerinin, yemekleriyle, baş sağlığına gelmişler, kırklanana kadar Narkis' in evine girip çıkmışlar, onu avutmaya çalışmışlardı. Arjan Efendi' nin ruhu rahatsız olsa da Narkis uzun uzun yastaydı.

Çok aşık olduğu karısının, evlilikleri boyunca, o özel anlardaki darmadağınlığına aldırmadan, kendi derdinin dermanını, bir hayat kadınında; daha doğrusu, hayatsız kadında bulmaya çalıştığı için, yastaydı.

Yastaydı; o hayatsız kadın Zıggıye olduğu için.Yastaydı; Zıggıye, evlat saydıkları Şerare' nin annesi olduğu için.

Narkis: Şerare' nin ilk kez bir erkeğe dostça davrandığını fark etti. Ateş, avludaki hamamın restorasyonunu bitirmiş, açılış bile yapmışlardı aralarında. Ateş' le Şerare, onlara sunulan, birer bardak şarabı ve keki de reddetmemişlerdi. Şarabı alırken, Şerare' nin elinin hafifçe titremesini, babasınıninkine benzer yuvarlak odasında, hat ve tezhip çalışacağının, heyecanına yormuştu da gözlerine yansıyan onlarca ışık da aynı duygudan ötürü müydü? Ateş, her zamanki gibi el kol devinimleriyle, ayaklarını yere sertçe vurarak bundan sonra yapacakları restorasyondan söz etmeye başlamıştı.

Ateş, yandaki evlerin pencerelerini boyayan genci görüp, ona pastayla meyve suyu verdi. Gencin adı Veli' ydi. Hal hatır sorma faslından sonra Veli çocuksu bir gülüşle sormuştu; "Abi sen hiç damda yattın mı?" diye.

Nedendi bu soru şimdi? Ateş'in, her insanı ciddiye alma huyu vardı; gencin yüzündeki masum ifadeden de etkilenmişti. Çocukluğunu çabukça karıştırdı; damda yatmaya dair bir anı bulmaya çalıştı. "Bu çocuk, köyünde damda mı yatardı da burada bir dam arar, özler? Belki benle konuşmak ister" diye aklından geçirdi.

"Sen yattın mı hiç damda?" "Hakim verdi birkaç yıl, yattım yani hapiste."

Veli' nin dam dediği şey hapishaneydi aslında.

Veli, baştan tırnağa bir insandı; bu yaşta sırtı eğilmiş ufak yapılı incecik. Ne yaptı da hapislik oldu, diye düşünmeye başladı.

Aralarında geçen konuşmalardan sonra Veli' nin de resim yeteneği olduğunu fark eden Ateş, kendisine resim kağıdı ve boya verdi. Veli, duvar dibindeki defterini uzattı. Yerde bulduğu mangal kömürüyle, güvercinleri çizmiş; uçtu uçacak güvercinler kağıttan. Işık gölgesini de yapmış; kendine özgü deformasyonuyl bir tarz da tutturmuş. Çizgileri, yumuşak dokunuşlar değil; geometrize edilmiş sert formlar var. Güvercine has o nazlı zarafeti imlemeyip biraz da vahşeti çağrıştıran devinimler vermiş figürler.

Ateş'in dikkatini çekmişti güvercin resimleri. Niye hep güvercindi resimleri? Anlatmaya başladı Veli; Bir kızı sevmiş Güvercin isminde. Kızın ailesi Çingene kız vermeyiz deyip vermemişler kızı Veli'ye. Daha sonra birlikte kaçmışlar. Kızın babası yakalamış bunları. Kızın yaşı küçük olduğu için Veli hapishanelik olmuş.

Veli' nin daha fazla konuşamayacağı, sırt dönüşünden, fırçayı sıkıca kavrayışından, omuzlarının küçük küçük sarsılmalarından belliydi.

Ateş, Şerare' yle ilk tanıştıkları an, onu beğenmişti dış görünüş olarak. Çok da çekici bulmuştu; hatta: "Aşık olabilir miyim bu doktor kadına? diye kendine sormuştu. Birkaç zaman sonra; içinden geçenlere lanet etmeye başladı. Bir yandan da küfrediyordu kendine.

Çok farklı kişilikteydiler ama aynı amaç için uğraş vermelerine, engel değildi bu özellikleri. Birlikte çalıştığı ilk kadın da değildi Şerare. Çok daha güzel, çekici kadınlarla, dostlukları olmuştu da böyle münasebetsiz şeyler geçmemiştir içinden.

Ateş, Şerare' nin, yaralı bir yüreğe sahip olduğunu anlamıştı. Onun kişiliğinin ve bedeninin özgürlüğünü, sıkı denetim altına alışının; aslında, incecik ucla çizilmiş hatlarını sertleştirmesinin nedenini de anlamıştı.

Ateş, Şerare' nin, derin bir yaratıcılıkla çizdiği hat ve resimlediği tezhiplerdeki ruhunun sabrını, tartacak hiçbir terazinin bulunmadığını düşünmüştü. Ona bu sanatı sevdiren gücün kaynağının, kimden, nereden geldiğini de uzun uzun düşünmüş, bir türlü keşfedememiştir. Kimden nerden feyz almışsa alsın, Şerare' nin derununda saklayıp ne ser ne sır verdiği, bir sihr olduğunu biliyordu artık Ateş. Onunla dostluğunu sürdürmeye, derinleştirmeye kararlıydı.

Ateş Şerare' nin, sanatçı arkadaşına mesafeli durduğunun ayrımındaydı. Ona bakarken, Şerare' nin gözleri, sanki birer buz parçası gibiydi. Hele Narkis' in candan hallerini, sıcak davranışlarını, davetkar bir tavır sanıp da sulu iltifatlar yağdırdığına şahit olunca, Şerare, onu her gördüğünde terslemeye, fena fena bakmaya başlamıştı.

Şerare, eve girer girmez, selam sabah etmeden sarıldı Narkis' e. Çok zamandır, böylesine büyük sarılmamıştı ve uzun ağlamıştı. Bu kez, ağlayışı, acılarla sarsılarla değildi. Hıçkırıklar arasına, kısa kısa gülüşler serpiyenmişti.

Narkis: "Bu ne biçim ağlama? Yağmurda açan güneş gibi. E ne oldu a güzelciğim?" diye sordu. Şerare, son bir kez daha hıçkırıp gülümsedikten sonra, başladı anlatmaya ...

Şerare üniversite yıllarında Filistinli arkadaşı Ubeyd'den mektup aldığını ve mektubu açtığında zarftan babasına ait broşür çıktığını anlattı. Mektupta babasına ait hatlarından, tezhiplerinden örnekler vardı. Ubeyd, Şerare'yi Ankara'ya sergi ve konferansa çağırıyor, babasının da orada olacağını söylüyordu.

Narkis, Şerare' nin saklanamaz heyecanı karşısında, duygulanmıştı. Sevinmesini, babasına kavuşacağını söyledi.

Şerare, belki bağışlardı annesini, çocukluğunun en yıkılmaz anıtı; babasını elinden almasaydı. Babası ki Filistin' deki on bir yıllık hayatından kalan tek değerdi onun için.

Babasıyla aynı yerde olmaktan başka, hiçbir şey ona neşe vermezdi. Şerare, evlerinde, babası olmadığına, hep yarımdaydı, bütün olmak için ne çok çabalasa da.

Birkaç günlük ayrılığa dayanamazken, yeni hayatında, bu kadar gün, ay ve yıl ayrı düşmek ne çok zordu. Babasını anamamanın, onunla paylaştığı zamanları, anıları anlatamamanın üzücü ezinciyle, sancımıştı hep yüreği.

Küçük bir kızdı ama aklı ve sezgileri, davranış ve bilgileri yaşının üstündeydi.

Narkis, Şerare'nin, " Welfair" tarafından kız yurduna alındığını, üzümcü adamdan öğrendiğinde, kimselere bir şey demeden, ev kıyafetiyle fırlayıp nerdeyse koşarak gitmişti kız yurduna.

Şerare, bir sınıf sırasının önünde oturuyordu. Gözleri hep sırada ama yalnızca bir noktasındaydı. Sırada kim bilir hangi zamanlardan kalma, bir sürü karalamalar. Mürekkepli kalemlerle, değişik renklerle yazılmış, pergel ucuyla kazınmış isimler ... Onları okuyup anlamlandırmaya çalıştığını sandı, Şerare' nin. Ama gözleri, sıradaki oyuk ve derin çatlakların üzerindeydi.

Sustu Narkis. Rastgele bir boya kalemi aldı. Bir kağıt çekti önüne. Sonra, kağıda Ermenice yazılar, harfler yazdı. Şerare de kağıdına bir şeyler yazdı; Arapça. İki de birbirlerinin ne yazdığını anlamamışlardı ama yüreklerinin dilinin, aynı olduğunu anlamışlardı ama yüreklerinin dilinin, aynı olduğunu anlamışlardı. Epey yazıştılar, kuş uçuşlu, su akışlı dille.

Şerare' nin ruhunun hüsrânı, kağıdın çok küçük bir yarında çalının içine saklanmış, siyah kuşçukta tezahür ediyordu.

Narkis, birçok kez Şerare' ye: "Söyle, açıl güzel kızım, seni nihayete kadar dinlerim." demiş, sandalyesini alıp yanına gelmişti.

Her seferinde, Şerare hırçınlaşmış, günlerce gölgeli gözler, mecalsiz bedenle dolanmış, konuşmamıştı, son zamanlara değin. Narkis vazgeçmemişti:

"Belki atar içindeki bu zehirleri, o da rahatlar ben de" diyerek. Ama nerde? Taşta, duvarda ses vardı, onda yoktu.

Şerare öğrenciyken, Narkis' e geldiğinde, ona izin vardı hat çizmek, resim yapmak için. Sadece odasında değil, evin herhangi bir yerinde.

Arjan Efendi hayattayken, onların bu heyecanlarına hiç ses etmezdi; evin intizamının bozulmasından çok hoşlanmasa da. İki de hoşnuttu mademki hallerinden, ama Narkis' ın çok daha keyifli olduğu da gözünden kaçmazdı.

Arjan Efendi, güzel şiirsel sözleri Narkis'nin dışında kimselere söylemez, bu konuda, hasis davranırdı insanlara. Zaten münasip de olmazdı ona buna böyle iltifatlarda bulunmak.

Şerare, aınesiyle tartışmalarından birinde kendisini babasına götürmesini istemiş fakat aınesi, kendisinin babası olmadığını, birlikte hiç kan koca olmadıklarını söylemişti.

Şerare, on dört yaşındaki çocuk sayılan bir kızın, bedensel aksaklıkları olan bir erkekle birlikte olmaktan korktuğunu, ürktüğünü anlayabilirdi. Yabancı bir yerde, kimsesizliğiyle, kendini garip hissedip de başka bir erkeğe sevdalanmasını, ona sığınmasını da... İnsani yanı az olan Humeys Nenesinin zulme varan davranış ve sözlerinden bıkmalarını da... Karşılık vermeye cesaret edemeyip karşı duruşunu, sık sık evden çıkıp gezerek sergilemesini de. O renksiz, karaltılı köyden, herkesten, her şeyden kurtulmak isteyip sevdiği ve onu sevdiğini sandığı adamlarla, başka bir hayata başlamak isteyip kaçmasını da anlayabilirdi.

Ama küçük bir çocuğun, kendi kızının aidiyetini yerle bir etmek, yüreğindeki kökleşmiş o eşsiz sevgisini bir anda söküp almaya kalkmak; onu bir anda koca dünyanın dışına savurmak, hiç bağışlanası değildi.

Babası da biliyordu Şerare' nin kendi kızı olmadığını, ondan arayıp sormamıştı belki; üstelik nereye gittiğini bilemezdi.

Onu, en son; alışmış olduğu halleriyle anımsardı. Yuvarlak odasında, masasının önünde, renkler, biçimler, eserler, kitaplar arasında.

Şerare de Narlis de aynen babası gibi, yaşadığı şehirle hem dertti. İkisinin de yaşadığı şehirler çok yaralanmışlardı savaşlardan ve türlü acılardan. Yüreği eskisi gibi kıraç, çorak değildi; aslında geçmişte de değildi; öyle görünmek istiyordu.

Yüreğinde en usta ressamların imreneceği bir tablo oluşturuyordu. Ona ait çizgiler, süslemeler, sülüs, kufi, reyhanı yazılar; yasaklamasız; bu yürek tablosunu ağır ağır biçimlendirip, renklendirip nakışlıyordu. Babası Beşer' in yaptığı bir gençlik resminde, insan figürlerini tezhibin üzerinde resmetmişti.

Evliliklerine dıştan bakıldığında, muhabbet doluydu. Onlara gıpta edenlerin, ne çok olduğunu bilirdi Narkis. Çevresindeki iyi insancıkların güzel yorumlarının yanında, içindeki zehir sarısı safraları kusanların, sözlerini de tahmin edecek kadar tanıyordu insanları. Kazayla birine sorsa, binbir kuşku yaratacak, herkesle, kendilerine göre yorum yapacak, yayacaklardı ortalığa, insafa gelip daha insani bir yorum yapan da bulunabilir.

Arjan Efendi için hep, 'öldü' dedin de 'kaybettim' demedin. Ölmek kelimesi, kesin ve kesin bir yok oluşu sembolize eder. 'Öldü' . denildiğinde, gidenin geri gelmeyeceğine herkes inanır ve kabullenir. Oysaki kaybettik, Vefaati etti, yitirdik" gibi hazine deyim ve sözler de söylenir ki bunların hepsi, yazıkklanma yüküdür.

Ben seni hiç ağlamaz, acılanmaz sanırdım; hiçbir şey karşısında yılmaz çökmezdin. Her şeye, herkese çareydin ya; kendine de çare olusun sanırdım. O günlerde, sana daha sık

gelmem için vermişti yurt sorumluları; tabii bir büyüğüm eşliğinde. Bir gün, bir süreliğine, annen olmamı istediğinde, ilk defa kendimi çok önemli hissettim.

"Ama ne yaptım ne ettim, dedimse, gözlerindeki o küskün çocuk ifadesini yok edemedim, kırılgan bakışını tedavi edemedim." Son zamanlarda, bakışlarındaki kırılganlıkla beraber, tavırların, yüz vücut hatların da seni ilk tanıdığım zamanlardaki haline benzemeye başladı. Yeniden var olman, beni ne çok sevince boğdu bilemezsin Narkis Anne. Eğer bunda, benim bir katkım varsa daha da çok sevinirim.

Bir gün, yurdu avlusunda, arkadaşım ile dolaşırken, ufak, benzi soluk, saç başı darmadağın bol elbise giymiş bir kadın gördüm, karşı evin önünde. Israrla bize bakıyordu. Önce tanıyamadım; yaklaştım demir parmaklıklara. 'Şerare' diye seslenişinden ve şehla gözlerinden tanıdım annemi. Altı ayda ne kadar çok zayıflamış, solmuştu; içim acıdı, nefessiz kaldım bir an. Konuşamadım, bakamadım daha fazla, kaçtım. Arada bir, akşamüstleri gelip durdu aynı yerde; yurda baktı. Ben hep kaçtım. Ama her akşamüzeri; o saatlerde, çıkıp baktım "*Bakayım gelmiş mi?*" diye.

Bir akşamüstü baktım; annem aynı yerde duruyor. Saçı tusturuncu, yüzü çok boyalı. Hoşuma gitmedi. Eliyle 'gel' işareti yapıyor bana. Demir parmaklıklara yaklaştım, çantasından para çıkarıp uzattı bana. "Sana daha çok paralar vereceğim." derken, ağzındaki altın dişlerine takıldı gözlerim. "Gelme, istemem ben seni." deyip içeriye kaçıyorum.

Sonraki zamanlarda, düşündüm de; onun da kendine göre; sakat da olsa, bir hayat görüşü vardı, aklının erdiği kadar. Ömrü hayatında, *eline beş kuruş verilmediği için*, hoşuna *gitmişti*, para kazanıp cüzdan doldurmak.

"Onun da senin için yapabileceği bu kadardı demek, elinden başka bir şey gelmezdi Şerarem."

Gelirdi Narkis Anne; insanın.' hayatta vereceği sınav, tek bir veya iki olamaz. Hayatımızın her döneminde, önümüzde çok sınav çıkar. İnsan, hepsinden de kalır mı? Başarısız mı olur? Ben yine de anlayabilirdim annemi belki, Filistin'deki hayatına dair korkuları, kötü anıları, hala capcanlıyken, yeni, bilinmez bir hayata başlayamazdı.

Şerarem, bak, adını bile değiştirmiş; eskiden, yani o hayatsızlığın içindeyken, Zıgguş diye anılırdı. Şimdi Asiye Hanım olmuş."Yüzü pırıl pırıl, epey de kilo almış; belli ki hoşnut halinden. Zannımca senin kalbinin yumuşamasını bekler şimdi de."

"Kalbimin sert olmadığını bilirsin Narkis Anne; yalnız çizikler, yaralar içinde her yeri; kan sızıyor." İçimdeki, '*Neden annem benim için değişmedi, bu hayatına son vermedi?*' sorusuna cevap bulduğum zaman ...

Ateş, sabah kahvesini Narkis' te içmek istedi. Bugün, kendi kendine izin vermişti. Ama çalıştığı günlerdeki gibi salaştı yine giyinişi. Ateş, Madama telefon açtı. Telefonu, Şerare açtı. Şerare' nin evde olduğunu duyunca ne olduğunu, hastanede olması gerekirken niye evde olduğunu sordu. Şerare Ankara' ya gideceğini söyledi.

Hayret etti Ateş. Şerare, onunla ilk kez sitemli olsa da şaka yapmış ve iki kez, ' *Olur*' demişti. Ateş, bir neşeli şarkı mırıldanmaya başladı, sonra yükseltti sesini. Küçük iç avludaki, zangalağa konmuş kumrular ve diğer küçük kuşlar, onun neşesine katıldılar.

Narkis, Şerare' yi yolcu ederken, Ateş,

"Sizin için" deyip beyaz gül demetini ona uzattı. Naekis, el salladı, sonra içeri girip mutfağa geçti. Beyaz gülleri, Şerare'nin odasına koydu. Aylardır, Ateş' le dinledikleri plakları, yumuşak bezlerle sardı.

Narkis, sokağa bakan pencerenin yanındaki, lal renkli koltuğa doğru yürüdü. Evlerinin onarımın ve iç düzenlemeyi üstlenen Ateş, bu güzel koltuğu, Narkis' in şahsı için yaptırmış, salonda, en uygun yerin de orası olduğuna karar vermişti.

Narkis, lal rengi koltuğa oturmadı. İç bahçeye bakan, bir yer seçti kendine. Koyu kurşını bir koltuk.

Ne başlangıcının farkındaydı bu aşkın ne de içinde ne çok hızla büyüdüğünün. Bu büyüklüğü, yüreğindeki "Harın ve Narın" cirmi bilirdi yalnızca. Pür sevdaya kesen bedeninde, aşkını öylesine çoğaltmış, dürütmüştü ki ipek ipek.

Şimdi, o sevdalı kadın, ellerinde derman, gözlerinde fer kaldığı sürece, büyük bir sabur ve özene bu aşkı çile yapmaya adayacaktı ömrünü.

Narkis,

Bir aşk tutulması zamanında,

Kayboldu göğün bir damla gök yakutunda...

2.3.5.1. KİŞİLER

Şerare: Doktordur. Kıbrıs'tan Filistin'deki Araplara para karşılığı satılan Zıggiye'nin kızıdır. Az esmer, dümdüz kömür karası saçları, simsiyah gözleri olan, kaşları enli kavisli, dolgun burunlu, kalın dudaklı bir kızdır. Yandan görünüşü sert ve inatçı olan bir kimseyi andırır.

Beşer: Şerare'nin babasıdır. Boş zamanlarında kitap okuyup, yazar, hat ve tezhip sanatıyla uğraşır.

Zıggiye: Şerarenin annesi, Beşer'in eşidir. Para karşılığı Filistin'de yaşayan Arap bir aileye satılmıştır.

Razgen: Zıggiye'nin ikizidir.

Mir Abdülhayt: Şerare'nin dedesi, Beşer'in babasıdır.

Hümeys: Şerare'nin ninesi, Beşer'in annesidir. Kocaman gövdesi, alçı renksizliğinde teni, krpiksiz mavi gözlere sahip, kaş denen şey yoktur.

Narkıs: Ermenidir. Şehrin baş terzisidir.

Arjan: Narkıs'ın eşidir. Hem kuyumcu hem de beş altı mağaza sahibi, ailenin tek oğludur.

Ateş: Narkıs'ın evini yapan mimar çocuk.

Ubeyd: Şerare'nin üniversiteden sınıf arkadaşıdır.

Eşe: Şerare'nin üniversiteden sınıf arkadaşı ve Ubeyd'in eşidir.

Müzeyyen Hanım: Ateş'in annesidir ve terzidir.

2.3.5.2. ROMANDA GÖRÜLEN POSTMODERN ÖRNEKLER

YER-ZAMAN

Roman, kendisiyle görüşmek isteyen annesini görmek istemeyen Doktor Şerare'in muayenehanesinde başlar. (Geriye dönüşlerle olay örgüsünün Lefkoşa' da başlayıp Filistin' de devam ettiğini görüyoruz.) Kronik zaman hakimdir.

"Doktor Şerare 'nin

Bekleme odasından gelen kadın sesine, önce adının "a" sını kısa söylediği için öfkeleni. Sonra, kaç yıldır duymadığı ama yüreğinin en dibine, hatta tüm hücrelerine acı sarı zehir zerkeden o sese, gök patlamalarından beter bir yanıt verdi:

"Doktor Şerare içinde yok. "

"Beklerim. "

Hırıltılı sesin çekincesizdi hırıltısı, kararlıydı "Beklerim kıyamete kadar. " dercesine.

ÜSLUBU

Dili sadedir. Akıcı, kolaylıkla okunabilecek bir kitaptır. Roman anlatıcısı tarafından geçmişe dönüş yapılarak, Şerare'nin annesi Zıggıye'nin çocukluğundan başlamak üzere nasıl bir hayat geçirdiği, Zıggıye ile Narkis Hanım'ın nasıl tanıştıkları, Zıggıye'nin para karşılığı evlendirilmek üzere Filistin'e gönderilişi, kocası Beşer'le karşılaşınca yaşadığı hayal kırıklığı anlatılır. Betimlemeler fazlaca yer tutar.

Eser, dil ve üslup açısından ele alındığında, ilk dikkati çeken, birbirinden çok farklı ve birbiriyle pek de uyuşmayan üslupların bir arada kullanılmasıdır. Eserde, yer yer masal, yer yer destan çağrıştıır. Aralarda, yazarın, düz yazı tarzından çıkış yaparak, anlatıyı şiirle sürdürme girişimleri de, eserde üslup Karmaşasınınaneden olan bir başka etkidir.

"Humeys, kırk iki yıllık hayatında bildiğinden şaşan bir insan olmamıştı hiç. Aksine, herkesi hep şaşırtandı. Ve korkutucuydu da... Kocaman gövdesi, çok bol ve kat kat, upuzun entarileri, başına taktığı kartal desenli siyah örtüsüyle, ayağına giydiğı erkek potinleriyle, daha da heybetli görünürdü. Alçı renksizliğinde bir teni ve kirpiksiz, mavi gözleri vardı; kaş denen şey yoktu.

Bakımsız modeller, o zamana değin, alışılmış bir tarz değildi. Narkis 'in çizdiğı modellerde, yaka uçlarının biri sivri, biri yuvarlak veya tek yanlı yaka olurdu. Ceket, bluz altlarının, bir yanında uzantılı parça veya fırır vardı. Biri

patent, payetle işlenmiş biri sade. Önce biraz yadırganmıştı, daha sonra farklı olmak isteyen hanımların vazgeçilmezi olmuştu bu modeller.

Gelecekteki kızı Şerare 'yi resimlediği eserlerini kimseye göstermiyordu. Gözbebekleri simsiyah iki iri göz, yanakları dolgun, ağzı hokka, saçı kıvrım kıvrım portreler yapıyordu. Etrafını çift bodürlü çiçek motifleriyle süslüyor, iki ince uzun selvinin ortasına, bir de küçük selvi çizip boyuyordu.

Beşer okuyacağında, bol da olsa, pantolon giyerdi; bir da hafifçe aralık bırakırdı. O zaman Şerare ona yiyecek, içecek bir şeyler getirirdi. Böyle zamanlarda yüz çizgileri, daha dingin, yürüyüşü, eli kolu ağır devinimliydi. Upuzun, bol entarisini giydiğinde, heyecan yüzünden taşar, bedenine yayılırdı. Üreteceğinin işareti olurdu. Beşer, yerine oturur, hem minderin hem masanın üzerine, kağıtlarını, mürekkeplerini, yazı kamlarını, hokkalarını, divitlerini, altını gümüşü sakladığı şişeleri, rıh ve mühre kutularını özenle yerleştirirdi. Bir de küçük bir kap içersinde şeker atar ve kaşık.

Odası Kirli duvarlar, nemli köşelerde birikmiş tozlar vardı. Evin kapısının arsız kırmızısı. .. Girişteki çirkin gülüşlü pembe. Pencereledeki feri yitmiş, hastalıklı yeşil perdeler ... Ayaklarının, cilası yer yer dökülmüş, beti benzi solmuş kahverengi masa. Çekmecelerinin, bir gözü körleşmiş. Mavi göklere masanın örtüsünde... ve denizlere karşı ne çok mahcuptu masanın örtüsünde... Ve masanın üzerindeki gümüşü yıldızlar, ışımtan ne çok uzaktılar... Karşıdaki dolap, koyulu yollarıyla sinsî bir kurşuniye boyanmış. Bir kapısı açık, iç yüzünde okunamayacak denli, kötü yazıyla yazılmış bir şeyler. Askıda şu h mor, bir de turuncu entari.

İlk kez, o gözlerdeki halini hiç sevmemiş, o iki oyukta, ölümlü olacağı günü, umutsuzca bekleyip durmuştu; onca ölümsüzlüğüne rağmen.

Nerden düştüm bu karanlık, iki kör noktaya?

Sığmadı mıydı beni o kocaman gökkubbe?

Saltanatım var orada... dokunulmazlığım, engellenemez özgürlüğüm var.

Bitmeseydi, ah bitmeseydi o anlar ...

Tam da güldamlası ıslaklığındaiken,

Ten.

*Uyanikken çıplaklığı,
Kınına koymak olur mu aşkı?
Mavi ben,
Sayamadım kaç gün kaç gece ulandı ...*

ROMANIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Romanda, Araplara satılan kızların yaşam dramı anlatılmaktadır. Toplumsal bir konunun Kıbrıs Türk Edebiyatında nasıl yansıtıldığını gözlemlemesi bakımından oldukça ilginç ve dikkat çekici bir roman diyebiliriz.

Araplara satılan gelin Zıggıye, başını eğip cefa çekerek sevmediği bir adamla ömrünü tüketmek yerine, kadere meydan okurcasına, bu durumdan kurtulmak için mücadeleye başlaması ve bu şekilde romanın olay örgüsü gelişmektedir.

Yazarın, karakterleri ve onların psikolojilerini tanıtmak üzere, iç çözümleme tekniğine çok fazla başvurması, anlatımın canlılığının kaybolmasına neden oluyor. Hatta zaman zaman yazarın iç çözümleme mi yaptığı, yoksa iç monolog mu (karakterlerin duygu ve düşüncelerini doğrudan aktarması) kullandığı birçok yerde anlaşılamamaktadır.

Romanın bazı noktalarında olay anlatılırken hemen farklı bir olaya geçiliyor. Bu durum romanın olayları arasında kopukluğa sebebiyet veriyor.

Şerare ve Zıggıye, gemiyle Kıbrıs 'a Lefkoşa' ya gidiyorlardı. Şerare ile Zıggıye, geminin, kirli, soğuk, ıslak, soğan patates çürüğü ve hayvan ölüsü kokan ambarında, hiçbir şeyi seçmeden ve ses duymadan, yolculuk yapmışlardı. Bir adam, hiç konuşmadan, gelip onlara yiyecek ve içecek getiriyordu.

Şerare, annesiyle nenesinin, birbirini hiç sevmediklerini bilirdi. Nenesi, komşu ahabıyla annesiyle ilgili, çok kötü sözler kullandığını duyuyor, üzülüyordu. Şerare, annesiyle çok muhabbeti olmasa da, nenesine karşı onu hep korur, onu tarafını tutardı. Şerare, nenesinin söylediği kelimelerin nahoş olduğunu öğrendikten sonra, annesinin kötü insan olup olmadığını kendi aklının, yaşının elverdiğince sorgulamaya çalışıyordu.

Bu iki paragraf karşılaştırıldığında, ilk paragrafa Kıbrıs'a yolculuk anlatılırken, ikinci paragrafta aniden Şerare'nin, annesiyle nenesinin birbirini hiç sevmedikleri bahsediliyor. Bu da romandaki olayların birleştirilmesinde kopukluk yaratıyor.

ANA FİKİR

İstenmeyen kişilerle yapılan evlilik ve bu evliliğin sonucunda ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçlar. (mutsuz aile yaşantısı, parçalanmış aile, aile sevgisinden uzak kalmış çocuk...)

SON SÖZ

1960'lı yıllardan itibaren tüm alanda etkinliğini hissettiren postmodernizm edebiyat alanında da kendi adından sıkça söz ettirmektedir. Postmodernizmin çıkış noktasını, modernizmin sorgulanması, biraz daha ileri bir adım olarak, modernizmin aşılması düşüncesi oluşturmaktadır. Türk edebiyatında postmodernizm derin yankılar uyandırmaktadır. Postmodern roman gerek romanı oluşturan unsurların sıra dışı kullanımıyla gerekse romanın ana konu halini getirilişle kısa sürede tüm dikkatleri üzerine çekmiştir.

Postmodernizm, modernizme ve onu üreten değerler dizisinin tamamına bir başkaldırıyı simgelemektedir. Postmodern sanatçı, modernizmin temelini oluşturan pozitivizmi, rasyonalizmi reddedip, çoğulculuk, tarihilik, tabiata ve çevreye uyumu kabul eder. Çünkü postmodernizm, modernizmi oluşturan temel ilkeleri sorgulamaya ve sorgulanan temel ilkelere eleştirel gözle bakmaya dayanır. Postmodernizm, modernizm düşünce kalıpları oluşturmaya karşıdır.

Postmodern romanlarda, roman türünün bildiğimiz kalıplarına uyulmaz. Postmodern romanda kural yoktur. Okur eline aldığı bir postmodern roman içinde deneme, şiir, makale, tiyatro gibi edebi türlerin hepsini bir arada bulabilir.

Postmodern romanda, elinize alıp okumaya başladığınız metnin yazılımı esastır. Yazarın asıl amacı okuyucuya bir metin oluşturmak, metnin nasıl yazıldığını izlettirmek, metni ön plana çıkarmaktır.

Postmodern romanlarda anlatıcı değişken ve çoğul olabileceği gibi mekan belirsizdir. Postmodern romanda okuyucu farklı zaman dilimlerini tek bir zaman dilimindeymiş gibi hissedebilir.

Postmodern Türk romanının yazarı, postmodern romanın en belirgin özelliklerinden biri olan metinlerarasılığı ve üst kurmacayı çok iyi şekilde kullanmıştır. Metinlerarasılık, üstkurmaca, çoğulculuk, ironi, tarihten yararlanma, postmodern yazarın romanda sıkça kullandığı tekniklerdir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- ÇEŞİTLİ İsmail, Batı Edebiyatında Edebi Akımlar, Akçağ Yayınları, Ankara, 2001.
- ÇETİN Nurullah, Roman Çözümleme Yöntemi, Öncü Basımevi, Ankara, 2003.
- DOLTAŞ Dilek, Postmodernizm ve Eleştirisi, İnkılap Yayınları, İstanbul, 2003.
- ECEVİT Yıldız, Türk Romanında Postmodernist Açılımlar, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002.
- ECEVİT Yıldız, Orhan Pamuk' u Okumak, Gerçek Yayın evi, İstanbul, 1996.
- GENCAY Şaylan. Postmodernizm, İmge Kitap Evi, ANKARA 2006.
- HAKERİ Bener, Hakeri'nin Kıbrıs Türkçesi Sözlüğü, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, Kıbrıs, 2003.
- MADAN Sarup, Post-Yapısalcılık ve Postmodernizm, Bilim Sanat Yayınları, Ankara, 2004.
- MENTEŞE Batum, Bir Düşün Yolculuğu, Bilkamat Yayınları, Ankara, 1996.
- MORAN Berna, Türk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış I, İletişim Yayınları, İstanbul, 1983.
- ....., Türk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış II, İletişim Yayınları, İstanbul, 1990.
- ....., Türk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış III, İletişim Yayınları, İstanbul, 1994.
- MURPHY John W, Postmodern Sosyal Analiz ve Postmodern Eleştiri, Paradigma Yayınları, İstanbul, 2000.
- PARLA Jale, Don Kişot'tan Bugüne Roman, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013.
- ROSENAU Pauline Marie, Postmodernizm ve Toplum Bilimleri, çev. Tuncay Birkan, Ark Yayınevi, Ankara 1998.
- SELENGE (Serak) ÖZDEN, Sana Sevdam Sarı. Işık Kitapevi Yayınları, Lefkoşa/KKTC, 1998
- Lale Yüreğın Beyaz, Işık Kitapevi Yayınları, Lefkoşa/KKTC, 1999.
- Alkyöne Deniz Kuşu, Işık Kitapevi Yayınları, Lefkoşa/KKTC, 2003.
- ..... Korkma Ay Doğacak, Işık Kitapevi Yayınları, Lefkoşa/KKTC, 2010.
- ..... Bir Kalp Çizildi, Işık Kitapevi Yayınları, Lefkoşa/KKTC, 2013.
- ÖZNUR, Şevket, Kıbrıs Türk Edebiyatında Ders Notları, 2008, Lefkoşa.

MAKALELER

- AKSOY N ve AKSOY B, "İki Aydınlanma", Birikim Dergisi, Ocak 1992
- AKTULUM Kubilay, "Metinlerarasılık, Çokseslilik, Söyleşimcilik", Edebiyat ve Eleştiri Dergisi, Mart- Nisan 1998, S.36, s.47 - 48.

BAYRAM, Yavuz, "Postmodernizm Üzerine", Baykara Dergisi, Sayı:5, syf:38, 2007, Çorum.

IŞIKSALAN Nilay, "Postmodern Öğreti ve Bir Postmodern Roman Çözümlemesi: Kara Kitap/Orhan Pamuk", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:7/Sayı:2, syf:422-423, 2007.

KALE Nesrin, "Modernizmden Postmodernist Söylemler Doğru", Doğu Batı Dergisi, S.19, s.32-33

SOZYEK Hakan, "Türk Romanında Postmodernist Yöntemler ve Yönelimler", Hece Dergisi, Mayıs - Haziran - Temmuz 2002, S. 65 - 66 - 67 (Türk Romanı Özel Sayısı), s. 493

TURAN Güven, "Postmodernizm Sınırlarımızdan Sızdı mı?", Varlık Dergisi, Kasım 1992, S.1022, s.18

WELSH Wolfgang, "Modern Sanatın Ruhundan Postmodern Felsefenin Doğuşu", Varlık Dergisi, Kasım 1992, S.1022,s.3

İNTERNET ADRESİ

www.omerergun.com/yönetim/resimdosyalar/postmodemizm.pdf (11.10.2014) (çevirim içi)

<http://www.postmodern-roman.nedir.org> (11.10.2014) (çevirim içi)

RÖPORTAJLAR

Özden Selenge ile yaptığımız röportaj. 2. 5.2014.

SÖZCÜK İNDEKSİ

Acuva:	İyice olgun hurma.
Afdos:	Sevgili, ahabap.
Agagia:	Akasya. Ağaçtan yapılmış, yün
Ahrisdo:	Bir işe yaramayan.
Alizavra:	Küçük kertenkele.
Andrez:	Taşçıklarla oynanan bir çocuk oyunu.
Ammeli:	Kusurlu.
Armaşasını tazelemek:	Ağır sözlerle saldırmak.
Appomeni:	Şımarık.
Atlaz:	Bir tür parlak, değerli kumaş.
Avana:	Bej rengi.
Avroşillô:	Bir tür yabancı ot, yakıcıdır.
Ballura:	Kuru diken
Banukla:	Bir hastalıktır, bedduada söylenir.
Batsali:	Ala, lekeli
Bareya:	Ahabap, kafa dengi
Battal olmak:	Berbat olmak
Bellemek:	Zannetmek
Biggavli:	Düdük
Bobasdo:	Üstlük, üstelik
Bodiri:	Küçük konyak veya içki kadehi
Brosdimo:	Para cezası
Bubba:	Bebek -bezden-
Bulla:	Hamurdan yapılan yuvarlak ekmecik
Buruncoloz:	Bir tür kokulu bitki, yenir
Cebocu marazi:	Ona da maraz
Cira:	Rum kadın
Cümbez:	İncire benzeyen bir meyve
Çavmak:	Gizlice kaçmak
Çıbbana:	Alkış
Daggo:	İri parça, üstüne oturan ağaç kütüğü
Damburça.	Deriden yapılmış elek-deliği yoktur
Dapdiri:	Heyecanla, telaşlanarak

Derelek:	Deriden kalbur
Ditsiro:	Çıplak
Driyandafilyamu:	Gülağacım
Dono:	Ton, kurumuş saz
Do şan:	Ne eski ne yeni
Duma:	Turna
Durullüruya:	Yarasa
Eyner eyner	Kenar kenar
Falimento:	İflas
Familya:	Eş, karı
Fariki olmak	Fark etmek
Fasariya:	Karışıklık
Favedda:	Bir tür hayvan yemi
Fica:	Kurumuş deniz yosunu
Finyado:	kilise papazlarının, törenlerde kullandığı, uzun zinciri ve zilleri olan bir gereç.
Flôraga:	Hıyarı ile ünlü Kıbrıs'ta bir köy
Fortigo:	Eski, hurdaya yakın kamyon
Frahdi:	Çalı çırpı ile yapılan duvar
Gabardin:	Bir tür kaliteli kumaş-yünlü-
Gadarameno:	Rumca beddua, lanetle
Gademhane:	Yüznumara
Gadişimmu:	Başıma gelenler
Gafgalla:	Kurumuş, kupkuru ekmek ve kayalık için de kullanılır.
Gafız:	Tenekeden yapılmış, yuvarlak, arpa buğday ağırlık ölçüsü
Galina:	Hindi
Galônbrama:	İrmikle yapılan bir tatlı -şerbetli-
Gamini:	Kireç ocağı, baca
Garggaria:	Bir sövgüdür, köpekbalığı
Gatoyun:	Katma, kovma
Gatsara:	Kuru dal
Gavollem:	Bir sövgü, beddua, Allah kahretsin
Gavıl garar:	Karara varmak, anlaşılmak
Gayetmek:	Kusmak

Gayıt Gamat:	Avadanlık, eşya anlamında da söylenir
Gaylolmak:	Razı olmak
Gettez:	Ayağa, çizmeye geçirilen tozluk
Gıcınnamak:	İşkillenmek, huylanmak
Gınnap:	Koyu kırmızı, iri çekirdekli bir meyve
Gırantı:	Yaşlıca erkeklere edilen övgü yollu söz
Gırmanço:	Saçı sakalı ağarmış çapkınca erkek
Girdamon:	Deniz kenarında, kayalıklarda yetişen bir bitki, turşusu yapılır
Glefdigo:	Hırsız kebabı
Goççino Golô:	Kırmızı popolu
Ganizo:	Dere kenarlarında yetişen kokulu bir bitki
Gonnara:	Tarlalarda yetişen küçük, yuvarlak, yenebilen bir yemiş
Gubbi:	İçinden su içilen kap
Guçça lüvi:	Bakla böğrölce
Gudumsuz:	Hayırsız, lanetli
Guguggao:	Baykuş
Guli:	Köpek yavrusu
Güllüri:	Yuvarlak çörek
Guklamu:	Bebeğim
Güllürukya:	Pekmezde pişirilen yuvarlak biçimli, hamur tatlısı
Gulümbara:	Aktif eşcisel
Gurgura:	Gırtlak
Gurkuda:	Bir tür kertenkele
Guruvulla:	Gulümbra, Cehennem topuzu
Guzzali:	Yakacak odun kütüğü
Haddolmak:	Şaşırmak, donup kalmak
Halayık:	Çok esmer kadın -zenci kadın- ev hizmetlisine de denir.
Hamatsa:	Çok kısa, ufak tavuk cinsi
Hamal yo:	Burnu kapan
Hasıl:	Hayvanlar için ekilen yeşillik
Havusa:	Bir bedduadır ve hastalıktır
Heşa çekmek:	Sevinç narası atmak
Helis Nero:	Su ister misin?

Heyli:	İçi, içi aleml
Bıngıldamak:	Ağlar gibi ses çıkarmak
Hıyarolla:	Büyük hıyar
Hindiya Horozsu:	Güreş horozu
Hoflanmak:	Korkuya kapılmak, korkuyla ürpermek
Hora geçmek:	Makbule geçmek
İdonnisa:	Komşu, bayan komşu
İstifil:	Uyuşma, anlaşma, uzlaşma
İstihale:	Değişim, başkalaşım
İşen enan bellon gato:	Bir deli kedi vardı
İşen enan bellon gargguda:	Bir deli gurduda vardı
İşen enan bell on şillo:	Bir deli köpek vardı
Karlı Dağlar:	Trodoslar
Kecefe:	Yün veya iplikleri yumak yapmakta kullanılan gereç
Küpdüşen:	Gözle görülmeyen, ısırdığında çok acıtan minik sinek
Lakşa:	Suyun göllendiği tarla
Lalangı:	Hamura bulandırılan sonra yağda kızartılan tavşan eti
Lamarina:	Oluklu sac
Lambron nadin gapse:	Ateş yaksın seni =beddua-
Lavudda:	Bir tür çalgı, ud lavta
Lavvos:	Rahatsızlık, usandırma
Lilliça:	Süs eşyası, takı -abartılı-
Lingiri:	İki değnekle, birbirine vurularak oynanan oyun
Lôforiya:	Köy otobüsü
Lôssarga:	Kurk tavuk
Lôya:	Anlamsız, uyduruk söz
Ma botte:	Hiç olur mu?
Mac a:	Kurumuş çalı -dikenli-
Maguci:	Mekik, cıvıl cıvıl, hareketli, (çocuklara sevgi sözü)
Mahaza:	Köylerde, kuru yiyeceklerin saklandı oda.
Mammalli:	Büyükbaş hayvan, öküz, inek
Manammu:	Anacığım, acıma, sevecenlik anlamında
Mani mani:	Çabuk çabuk
Maşala:	Meşale

Mappuro:	Çam kozalağı
Meffoade:	Korkma
Melül:	Üzgün
Memişa:	Yüznumara
Mezdeki:	Damla sakızı
Mıhladız:	Mıknatıs
Mızgınlamak:	Gözü almak, hafif uyku
Mono horto:	Bir avuç
Moromu:	Çocuğum, evladım
Muhteris:	Hırslı, aşırı tutku
Musdura:	Örnek, mostra
Musmul:	Doğru dürüst
Muza:	is
Müceveze:	Büyük bez çuval
Müsdekil:	Özellikle, sırf
Neşvünema:	Büyüme, gelişme
Nigociri:	Damızlık, seçkin
Nohudurga:	Küçük küçük, elde kesilip pişirilen hamur
Onnuk:	Onluk, eskiden, küçük bir para birimiydi -yuvarlak metal-
Osdo yiro:	Durmadan dönme, dön ha dön
Pastelli:	Hamp pekmezi ve susamla yapılan bir tatlı -sert-
Pirilli:	Bilye
Porto:	Harup pekmezi ve susamla yapılan, kıvamlı bir tatlı
Raşe:	Titreşme
Rum bi:	Bir tür çalı
Safrasını bozmak:	Sabah kahvaltısı yapmak
Sbano:	Sakalı çıkmayan erkeklere denir
Salanci:	Bir tür zehirli yaban arısı
Seyrek:	Hellim kurdu
Signos tegge:	Tekelerin azgınlaması
Sillirga:	Tavuğun sulu pisliği
Sindehni ya:	Sendika
Sivurta:	Sigorta, kesin, mutlaka
Siyerga:	kır eşek

Subba:	Eşek yavrusu
Şekvacı:	Şikayetçi
Şilendurana:	Küçük kertenkele, güneş yılanı
Şiribilla:	Hamam böceği
Tabahat:	Huy, tabiat
Tahaccüp:	Merak, hayret
Tahra:	Sapı da demirden iri ağızlı bıçak
Talkaşa:	Telaş
Tayfalmak:	Çok acıkmak, bunalmak
Temenna:	Önünde eğilmek
Tepserme:	Kurur gibi olma
Tülemek:	Tümünü kesip koparmak
Vado:	Orman üzümü
Vakla:	Harup toplamağa, düşürmeğe yarayan uzun değnek
Yadro:	Doktor
Yenge Kadın:	Düğünlerde görevli, bilmiş, deneyimli kadın
Yerro:	İhtiyar, yaşlı
Yıprık:	İbrik
Yiro yiro:	Dolana dolana
Yokyoğum:	Yoksa
Yorga çıkma:	İpekböceğinin kozasını yapmak için, iyice beslenip dala çıkması
Yüreği karışma:	Midesi bulanma
Zebil:	Bakımsız
Zefleme:	• Alay etme, eğlenme
Ziligurti çıkarma:	Bir beddua, zıkkım çıkarma
Zili zahari:	Sorumsuzca, serserice
Zobba çekme:	Dayak atma -değnekle-
Zumi:	Herhangi bir şeyin suyu
Zundan:	Zindan